

Yhteisöllisyys tulevaisuuden asumistoiveissa

Yhteisöllisyyden merkitys seuraavan asunnon valinnassa

Sosiologia
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Aleksi Aho

12.4.2023
Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Sosiologia

Tekijä(t): Aleksi Aho

Otsikko: Yhteisöllisyys tulevaisuuden asumistoi-veissa. Yhteisöllisyyden merkitys seuraavan asunnon valinnassa.

Ohjaaja(t): Professori Hannu Ruonavaara

Sivumäärä: 58 sivua + 3 liitesivua

Päivämäärä: 12.4.2023

Keskustelu yhteisöllisyyden merkityksestä käy kiivaana suomalaisessa yhteiskunnassa. Huoli yhteisöllisyyden menetykseen voidaan yhdistää nostalgiseen ajattelutapaan menetetyistä yhteisöstä sekä uutisiin suomalaisten kasvavasta yksinäisyydestä. Yhdeksi ratkaisuksi on esitetty yhteisöllistä asumista. Yhteisöllinen asuminen on ollut paljon esillä mediassa ja rakennusyhtiöiden esitteissä, mutta keitä ovat he, jotka sitä haluaisivat tosiasia-ssa toteuttaa asumisessaan?

Tässä tutkielmassa pyrin selvittämään, onko olemassa joitakin tiettyjä ihmisryhmiä, jotka erityisesti toivovat yhteisöllisyyttä seuraavaan asuntoonsa. Aikaisempaan tutkimustietoon yhteisöllisyydestä ja yhteisöllisestä asumisesta pohjaten muodostan hypoteesit, joiden perusteella odotan iän ja varallisuuden vaikuttavan yhteisöllisyyden asumistoi-veeseen. Kolmas hypoteesi on eksploratiivinen, eli analyysiin on otettu mukaan valitsemiani demografisia muuttujia.

Tutkielman aineistona käytin tuoreinta vuoden 2016 Asukasbarometriä. Asukasbarometri on kyselytutkimus suomalaisten kaupunkimaisten naapurustojen laadusta vähintään 10 000 asukkaan taajamissa. Asukasbarometrissa on tutkittu asuin- ympäristöjen tilaa ja niissä tapahtunutta ajallista muutosta sekä ihmisten asumistoi-veita. Kolmesta yhteisöllistä asumistoi-veesta mitanneesta kysymyksestä muodostettiin summamuuttuja, joka toimi analyysin selitettävänä muuttujana. Menetelmänä käytin lineaarista regressioanalyysia. Selittävät muuttujat valikoituivat analyysiin osin perustuen aiheen aikaisempaan tutkimukseen, naapuruutta sekä yhteisöllisyyttä koskevaan teoriaan sekä omaan mielenkiintoon.

Analyysin perusteella eniten yhteisöllisyyttä seuraavassa asunnossaan toivoivat pienituloiset, sekä lapsiperheet, joilla on nuoria lapsia. On huomioitavaa, että yhteisöllisyys käsitteenä voi tarkoittaa monille eri asioita ja siksi on tärkeää selvittää, mitä ihmiset itse ajattelevat yhteisöllisyydestä asumisessaan. Pienituloisia ja lapsiperheitä yhdistää halu jakaa resursseja. Yhteisöllinen asuminen voisi tarkoittaa asioiden yhteisomistajuutta, tavaroiden kierrätystä sekä pienten palvelusten vaihtoa, jotka ovat tärkeitä niukkuudessa tai kiireisessä lapsiperhearjessa eläville.

Poliitikot ja suunnittelijat ovat pyrkineet lisäämään yhteisöllisyyttä naapurustoihin ilman, että sen varsinaista kohderyhmää on hahmotettu. Tämän tutkielman tuloksista voidaan päätellä erityisesti pienituloisten ja nuorten lapsiperheiden olevan heitä, joita yhteisöllisyys kiinnostaa asumisvalinnoissa. Pienituloisista kotitalouksista suuri osa on yhden hengen kotitalouksia, jolloin pienituloiset yksinasujat saattavat olla myös ryhmä, jolle yhteisöllisen asumisen muodot ovat tärkeitä seuraavaa asuntoa valittaessa. Yhteisöllisyyttä asuin-alueella lisäävän suunnittelun tulisi ottaa nämä ryhmät erityisesti huomioon.

Avainsanat: yhteisöllisyys, asuminen, naapurusto, asumistoi-veet, tulevaisuus, asuin- ympäristö, kaupunki, yhteisomistajuus, yhteisöasuminen

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Yhteisö	5
2.1	Miten yhteisö määritellään?	5
2.2	Menetetty yhteisöllisyys	7
2.3	Moderni yhteisöllisyys	9
2.3.1	Neljäs sektori luo uutta yhteisöllisyyttä	9
2.3.2	Tilaa yhteisöllisyydelle	10
3	Naapurusto	14
3.1	Moderni käsitys naapurustosta	14
3.2	Naapuruston sosiaalinen verkosto	17
3.3	Kuuluminen naapurustoon	19
3.4	Suomalainen naapurustososologia	21
4	Suomalainen asuminen	24
4.1	Asumisunelmat ja todellisuus	24
4.2	Ikä muuttaa asumisunelmia	25
4.3	Suomalaiset asumismallit	27
5	Tutkimusasetelma	29
5.1	Aineisto ja muuttajat	31
5.1.1	Selitettävät muuttajat	32
5.1.2	Selittävät muuttajat	34
5.2	Menetelmät	39
6	Tilastollisen analyysin tulokset	41
7	Yhteenveto ja johtopäätökset	47
7.1	Tulosten vertautuminen aikaisempaan tutkimukseen ja teoriaan	47
7.2	Metodologinen pohdinta	54
7.3	Yhteiskunnallinen merkitys	56
	Lähteet	59
	Liitteet	69

Liite 1. Kysymys numero 48 vuoden 2016 Asukasbarometrissa	69
Liite 2. Kysymys numero 49 vuoden 2016 Asukasbarometrissa	70
Liite 3. Tutkielmassa käytetyt muuttajat	71

1 Johdanto

Yhteisöllisyys naapurustoissa on puhuttanut Suomessa 2010-luvulla paljon. Tarkastelemalla esimerkiksi Helsingin Sanomien artikkeleita, ilmiöstä piirtyy kaksijakoinen kuva. Vuonna 2014 Helsingin Sanomat uutisoi aiheesta otsikolla: ”Naapurin kanssa: Yhteiset saunat ja olohuoneet yleistyvät - Enää ei riitä, että ihmisellä on oma koti. Nyt naapureiden yhteisiä puuhastelupaikkoja suositaan vähitellen meilläkin.” Artikkelissa haastateltiin yhteistiloja tutkinutta Anna Helamaata Tampereen teknillisestä yliopistosta. Helamaan mielestä ”Elämänmeno muuttuu kaupunkikodeissa, kun omat seinät venyvät kohti taloyhtiön seiiniä. Monet asukkaat haaveilevat yhteisistä olohuoneista tai ainakin paikasta, jossa voi tavata muita asukkaita, harrastaa ja viettää aikaa yhdessä.” (Takala 2014.)

Kuitenkin vuonna 2021 (Riiali) yhteistiloista ja yhteisöllisyydestä kerrotaan toisenlaista tarinaa. Helsingin Sanomat uutisoi yhteisöllisyyden tilasta Helsingin Ruoholahdessa otsikolla ”Kuolettavan äänetöntä” – lähiö toisensa perään kuihtuu tylsyyden tyssijaksi Helsingissä, tutkija kertoo, mistä ilmiössä on kyse”. Utiseen on haastateltu Ruoholahdessa 30-vuoden ajan asunutta Heikki Miettistä, joka kuvailee asuinalueensa tilaa seuraavasti:

”Olen seurannut alueen kehitystä 30 vuoden ajan. Asukastoiminta on hiipunut Ruoholahdessa täysin. Aluksi kaikki paikalle muuttaneet olivat innokkaita ja aktiivisia, enää innostusta ei ole”

Uutisartikkeliin on myös haastateltu yhteisöllisyyttä tutkinutta sosiologi Lotta Junnilaista, joka kuvaa yhteisöllisyysdiskurssia Suomessa näin:

”Ajatus yhteisöllisyydestä on nykyajan supertrendi, ihana juttu. Totuus kuitenkin on, että keskiluokkaisten alueiden ihmisillä on niin paljon kaikenlaista muuta – harrastuksia, matkoja, lasten menoja – että ei jää rahkeita tai mielenkiintoa paikallisen elämään osallistumiseen.”

Kaksi uutisartikkelia samasta ilmiöstä maalaa kahta todellisuutta. Ensimmäisessä yhteisöllisyyttä tuodaan alueille suunnittelijoiden ja tutkijoiden ideoimana trendikkäänä valmiiksi pakattuna konseptina. Ajatuksena tuntuu olevan, että kun rakentaa kerrostaloon kivan yhteistilan, naapurustot voivat hyvin ja sosiaalisia suhteita syntyy kuin itsestään.

Toinen kuva ilmiöstä on realistisempi ja kyynisempi. Vajaakäyttöisiä rapistuvia yhteistiloja, joita ei käytä kukaan. Lotta Junnilainen kuvaa väitöskirjassaan Lähiökylä (2019) kahta vuokratalolähiötä, joihin kohdistuu suunnittelijoiden ja poliitikkojen paine, sillä niiden arkinen yhteisöllisyys ei vastaakaan ideaalia kuvaa leipomoilloista ja naapuruston Mөлkkyy-kisoista. Lähiöissä on yhteisöllisyyttä, mutta se on ”vääränlaista”. Junnilaisen tutkimissa lähiöissä yhteisöllisyys syntyi tilanteista, joissa ihmiset juoruilivat, tekivät palveluksia, muistelivat menneitä aikoja sekä myös tekivät eroa ”muihin”. Yhteisöllisyys ei tullut pakottamalla tai tyrkyttämällä vaan se syntyi arkisissa kohtaamisissa ja oli yhteydessä sosiaaliin käytäntöihin. (2019, 286.) Junnilainen kritisoi koko yhteisöllisyyden konseptia keskiluokkaiseksi ideaaliksi, jonka suunnittelijat ja poliitikot langettavat asuinalueiden niskaan. Tämän kaltaisella yhteisöllisyydellä on hyvin vähän merkitystä suomalaisen asujan arjessa. (2019, 284.) Kortteinen (1982) toteaa, että lähiössä asuvien ihmisten elämien yksityistyminen on ongelma lähtökohtaisesti vain sellaisille arvomaailmoille, jotka tarkastelevat yhteisöä ulkopuolelta ja ovat vieraita yhteisön omalle kulttuurille (1982, 260).

Sosiologian tutkimus on ollut hyvin kiinnostunut yhteiskuntarakenteista ja niiden muutoksista ja yksi suurimpia globaaleja muutoksia ihmiskunnassa on ollut muutto maalta kaupunkiin, ilmiö, joka tunnetaan yleisesti kaupungistumisena. Kaupungistumisen myötä maaseudun kylien tiiviistä yhteisöstä on siirrytty suuriin kasvottomiin ja individualistisiin kaupunkiin. Suomessa kaupungistuminen tapahtui verrattain myöhään. Vielä vuonna 1950 enemmistö suomalaisista asui maaseudulla. Suomessa kaupungistuminen alkoi kunnolla 1960-luvulla ja vauhti oli hurja. Jo tällöin suunnittelijat ja yhteiskuntatieteilijät olivat huolestuneita yhteisöllisyyden menetyksestä. (Hirvonen & Lilius 2019, 1025.)

Kaupunkeihinkin syntyi kuitenkin yhteisöjä. Ne muodostuivat naapurustoihin, joiden ominaispiirteinä oli rakentamisen tiiviys sekä suhteellisen selkeästi rajatut alueelliset rajat. Naapurustoa yhdistävä tekijä saattoi olla myös luokka-asema. Samaan yhteiskuntaluokkaan kuuluvat ihmiset hakeutuivat asumaan samoille alueille ja saattoivat käydä esimerkiksi samassa tehtaassa töissä. Yhteisöllisyys syntyi naapurustoihin siis ”luonnollisesti”, koska ihmisiä yhdisti työt, luokka-asema, elämäntilanne ja läheisyys. Naapurusto oli hyvin konkreettinen ja helposti hahmotettavissa.

Naapurustot ovat sosiologiassa aina olleet kiintoisa tutkimuskohde. Kuuluisaksi naapurustojen yhteisöllisyyden sosiologista tutkimusta teki niin kutsuttu Chicagon koulukunta 1920-luvulta

lähtien. Entisaikojen yhteisöjen kaipuu innoitti teoretisointia ja tutkimusta yhteisöjen kriisistä, jota on myös kritisoitu turhasta menneen romantisoinnista ja empiirisestä köyhyydestä (Lehtonen 1990, Delanty 2003).

Tässä tutkielmassa pyrin selvittämään, ketkä tosiasiaissa ovat todennäköisemmin heitä, joita yhteisöllinen elämäntapa kiinnostaa omassa asumisessaan. Kysymyksenasettelu on seuraavanlainen: Jos asukas olisi muuttamassa uuteen asuntoon, ottaisiko hän huomioon yhteisöllisyyden asumisvalinnoissaan? Täten voimme selvittää keitä oikeastaan kuuluu siihen kohderyhmään, jolle suunnittelijoiden pitäisi jatkossa yhteistiloja suunnitella. Tämä ryhmä niitä myös käyttäisi hyvin todennäköisesti.

Tutkielmassa aineistona toimii uusin Anna Strandellin laatima Asukasbarometri vuodelta 2016. Asukasbarometrissa on mitattu vastaajien yhteisöllisyyttä naapurustoissa monin eri kysymyksin. Kysymyksistä tähän tutkielmaan valikoitui kaksi ja ne olivat: *Jos olisitte nyt muuttamassa, miten tärkeinä pitäisitte seuraavia tekijöitä asuinalueen valinnassa?* sekä *Jos olisitte nyt muuttamassa, miten tärkeinä pitäisitte seuraavia tekijöitä asunnon valinnassa?* Näiden kysymysten alla oli monia eri luokkia, johon vastaajan tuli vastata pisteuttamalla tekijän merkitys itselleen arvolla yhdestä viiteen. Luokkia olivat esimerkiksi: rauhallisuus, meluttomuus, terveellisyys ja hyvä ilmanlaatu, turvallisuus jne. Näiden kysymysten luokista otettiin mukaan vain ne, jotka käsittelivät yhteisöllisyyden toivetta seuraavassa asunnossa. Ne olivat asuinalueen osalta *Sosiaaliset kontaktit, naapurit ja ystävät* sekä *Naapuruston asukkaiden samanhenkisyys*. Seuraavaa asuntoa koskeneen kysymyksen osalta tarkasteltiin vain kohtaa *Yhteisöllisyys, tilojen ja tavaroiden jakaminen*. Näistä kysymyksistä koottiin sitten summamuuttuja, jonka tarkoituksena on kuvata yhteisöllisyyden toivetta seuraavassa asunnossa. Summamuuttujaa tarkasteltiin lineaarisen regressioanalyysin avulla suhteessa valitsemini selittäviin muuttujiin. Selittävät muuttujat valikoituivat analyysiin osin perustuen aiheen aikaisempaan tutkimukseen, naapuruutta sekä yhteisöllisyyttä koskevaan teoriaan sekä omaan mielenkiintoon.

Luku kaksi käsittelee yhteisön määrittelyä ja sosiologian intohimoista suhdetta yhteisöön ja sen nykytilaan yhteiskunnassa. Yhteisöstä siirrytään yhteisöllisyyteen ja siihen mitä tarkoittaa yhteisöllisyys naapurustossa. Luvun lopuksi tarkastellaan yhteisöllisyyttä modernissa yhteiskunnassa: Millaista yhteisöllisyyttä esiintyy ja missä tiloissa sitä harjoitetaan? Luvussa kolme siirrytään yhteisöstä naapurustoon ja tarkastellaan sen erityispiirteitä. Tässä luvussa

hahmotellaan ”naapuruutta” sosiologian käsitteiden avulla. Naapuruutta käsitellään myös kuulumisen käsitteen kautta. Luvun lopuksi tutustutaan vallitsevaan suomalaiseen naapurustososiologiseen tutkimukseen. Neljännessä luvussa esitellään suomalaista asumista ja sen unelmia. Luvussa pohditaan sitä, vallitseeko Suomessa asumisen yhtenäiskulttuuri ja vaikuttavatko esimerkiksi omat kokemukset tai ikä ihmisen asumisunelmiin. Viidennessä luvussa esitellään aineisto, muuttajat, sekä menetelmät. Kuudennessa luvussa esittelen tilastollisen analyysin tuloksia. Luvussa avataan tutkimuksen tuloksia hyödyntäen taulukoita, joista näkyy tutkielman kannalta olennaisia tunnuslukuja. Seitsemännessä luvussa analyysin tuloksia yhdistellään aikaisempaan tutkimustietoon sekä teoriaan ja se sisältää myös omaa pohdintaa tuloksista ja niiden yhteiskunnallisesta merkityksestä.

2 Yhteisö

Yhteisön määrittely on sosiologialle haastavaa. Tässä luvussa tarkastellaan ensin yhteisön eri määritelmiä, sitten siirrytään yhteisöllisyyden käsitteeseen ja lopuksi tarkastellaan modernin yhteisöllisyyden eri ilmentymiä.

2.1 Miten yhteisö määritellään?

Yhteisön käsitettä on määritelty monen eri tahon toimesta. Sosiologinen yhteisötutkimus koostuu kahdesta pääsuunnasta, alueellisesta ja vuorovaikutusta korostavasta (Lehtonen 1990, 16). Alueellinen yhteisötutkimus rajaa tutkimuskohteeseen alueellisen tilan, joka voi olla esimerkiksi kylä, kaupunki tai kaupunginosa. Yhteisön toiminta tapahtuu seurauksena tutkimuskohteen alueellisista ominaisuuksista. Yhteisön vuorovaikutusta korostava (interaktionaalinen) suuntaus tutkii ryhmien muodostumista ja ryhmien rakenteita. 1950-luvun yhteisötutkimus esitti yhteisön käsitteen kolmikantaisena, jossa yhteisön määritelmä oli:

1. alueellisesti rajattu yksikkö
2. sosiaalisen vuorovaikutuksen yksikkö
3. yhteenkuuluvuuden tunne (tunteet ja symbolit)

Heikki Lehtonen kritisoi kirjassaan ”Yhteisö” tätä kolmikantaista mallia liian yleiseksi. (Lehtonen 1990, 16–17). Lehtonen määrittelee yhteisön vuorovaikutusjärjestelmäksi. Käsitteen olennainen osa on siihen liitettävä *yhteisyys*, jonkin jakaminen. Yhteisyys on nähtävissä kahtena ulottuvuutena ja ne ovat *toiminnallisuus* ja *symbolisuus* (1990, 23–29). Toiminnallinen yhteisö on ihmisryhmä, joka toimii *aktorina* vuorovaikutuksessa. Toiminnallisella yhteisöllä on epävirallisen tai virallisen toimijan status, mikä tarkoittaa, että se on tunnustettu muiden toimijoiden toimesta. Vaikka tällaiset yhteisöt vaihtelevat toimintamuodoiltaan ja tavoitteiltaan, niillä on jokseenkin pysyvä ja välitön vuorovaikutus ympäröivään maailmaan, jossa yhteisö muodostuu ja määrittyy. Symbolinen yhteisyys esiintyy jaettuina uskomuksina, tunteina ja subjektiivisina kokemuksina. Yhteisyys syntyy esimerkiksi maailmankatsomuksen, uskonnon tai poliittisen suuntauksen perusteella. Symbolinen yhteys voi olla esimerkiksi suhtautuminen johonkin maailmassa, valtiossa tai asuinpaikalla ilmenevään asiaan. (1990, 23–29.) Kun tarkastelemme naapurustoja, alueellisuus näyttäytyy erittäin oleellisena tekijänä. Lehtosen mukaan alueellisuus voi sisältyä sekä toiminnalliseen yhteiseen sekä symboliseen yhteiseen (1990, 23–29).

Yhteisöä tarkastelevan tutkimuksen voi jakaa kolmeen pääteemaan. Pääteemat kuvaavat tutkijoiden positioita yhteisöjen tilaan modernissa yhteiskunnassa. Nämä teemat ovat sosiologi Per Morten Sciefloen (1990) mukaan a) menetetty yhteisö, b) pelastettu yhteisö, sekä c) vapautettu yhteisö. (Henning & Lieberg 1996, 6; Sciefloe 1990; Wellman 1979.)

Menetetty yhteisö on syntynyt kaupungistumisen ja modernin elämän mukanaan tuomien ilmiöiden, kuten individualismin myötä. Menetetystä yhteisöstä kirjoittavien sosiologiensa mukaan sosiaalinen koheesio naapurustojen välillä on kadonnut, eikä näiden sosiaalisten suhteiden tilalle ole muodostunut korvaavaa yhteisön muotoa. (Henning & Lieberg 1996, 6.) Yhteisöihin liittynyt tutkimus piti pitkään menetetyn yhteisön käsitteen tutkimuksensa keskiössä, mutta kuten aikaisemmin todettiin, menetetyn yhteisön käsitettä on kritisoitu voimakkaasti empiirisesti huterana ja nostalgisena. (Schifloe 1990, 95; Lehtonen 1990; Delanty 2003.)

Pelastettu yhteisö käsitteenä kuvaa yhteisöä, joka modernin elämän sirpaleisuuden keskellä, on säilyttänyt entisaikojen tiiviin yhteisön ominaisuuksia (Henning & Lieberg 1996, 6). Pelastettu yhteisö lähteekin samoista nostalgisista lähtökohdista liikkeelle kuin menetetty yhteisö. Kummassakin teoreettisessa käsitteessä yhteisö on menneisyydessä ollut oikeanlainen, ideaaliyhteisö, jonka säilyttämisen eteen tulee aktiivisesti tehdä töitä.

Vapautetun yhteisön käsite lähtee eri lähtökohdista liikkeelle kuin kaksi edellä mainittua yhteisön käsitettä. Vapautetun yhteisön käsitteessä yhteisön olemassaolo ei ole vaarantunut, eikä se ole samalla tavalla suhteessa paikalliseen ympäristöön (Henning & Lieberg 1996, 6). Fischer (1977) esittää, että urbaani kaupunki on itse asiassa tehokkain ympäristö sosiaalisten suhteiden luomiseen. Ihmisillä on enemmän vapautta löytää kaltaisiaan ihmisiä, eikä yhteisö muodostu vain sukulaisista ja lähiyhteisöstä. (Fischer et al. 1977.)

Tässä tutkimuksessa yhteisön suhde tilaan, eli alueellisuus on keskiössä. Stacey (1969, 144) esittää, ettei pelkkä fyysinen läheisyys ole omiaan synnyttämään sosiaalisia suhteita alueen asukkaiden välille ja täten synnyttämään yhteisön. Hän suosittelee tutkimaan tilanteita, joissa sosiaaliset suhteet toteutuvat ja eivät toteudu. Mitkä tietyssä paikassa tapahtuvat asiat johtavat yhteisöjen syntyyn? Crow (1994) tarttuu tähän kysymykseen ja esittää, että väestön homogeenisyys ja paikallaan pysyvyys luovat ajan kanssa sosiaalisia rakenteita alueen

asukkaiden välille. Paikallaanpysyvä ja homogeeninen väestö on todennäköisemmin luova ympärilleen yhteisön kuin alati muuttuva ja muuttava heterogeeninen väestö (1994, 5).

2.2 Menetetty yhteisöllisyys

Ferdinand Tönnies esitti vuonna 1887 teoksessaan “Gemeinschaft und Gesellschaft” sosiaalisten suhteiden olevan olemassa yhteisön jäsenien välillä siksi, että jäsenet tahtovat suhteen olemassaoloa. Tahdon muotoja on Tönniesin mukaan kaksi: *Wesenwille* ja *Kürwille* ja ne muodostavat kahta erilaista suhdetodellisuutta: *Gemeinschaftin* ja *Gesellschaftin*. (Tönnies 1963; Aro & Jokivuori 2010, 116–117.) *Gemeinschaft* tarkoittaa “luonnollisia” yhteiselämän muotoja, näitä ovat esimerkiksi suku ja ystävät. *Gemeinschaft*-suhteet perustuvat yhteisöön ja niihin kuulutaan yhteenkuuluvuuden tunteen takia (*Wesenwille*). Ne toimivat yksilötoimijuutta laajemmassa kokonaisuudessa. Tällaiset yhteisöt olivat Tönniesin mukaan vallitseva yhteisöjen perusyksikkö suurimman osan ihmisen historiaa. (Aro & Jokivuori 2010, 116–117.) *Gesellschaft* on kaupungistumisen, modernisaation ja individualismin luoma uusi yhteiskunta, joka perustuu yksilöön. Tällöin yhteisön jäseniä ohjaa *Kürwille*, jolloin yksilön osallistumisen motiivit perustuvat johonkin omaehtoiseen tavoitteeseen. Yhteisöt syntyvät siksi, että yhteisön jäsenet tavoittelevat jotakin sen avulla. Tönnies kuvailee *Gesellschaft*-yhteisöjä jännitteisiksi ja kylmiksi. Niissä jokainen ajaa omaa etuaan, yhteisö on vain väline tavoitteiden saavuttamiseksi. (Tönnies 1963; Aro & Jokivuori 2010, 117–119.) *Gesellschaft*-yhteisöstä esimerkkinä voidaan mainita moderni yritys, jossa työntekijät, johtajat ja esimiehet jakavat keskenään hyvin vähän yhteisiä arvoja, mutta heillä kaikilla on yhteiset taloudelliset intressit. Tästä syystä yritys jatkaa olemassaoloaan vuodesta toiseen.

Huoli yhteisöllisyydestä ja sen vaikutuksesta yhteiskuntaan on ollut merkittävä tema sosiologisessa tutkimuksessa jo 1900-luvulta lähtien. Monet tämän ajan sosiologeista ovat ilmaisseet huolensa yhteisöjen muutoksesta siirryttäessä agraarista yhteisöstä moderniin individualismiin. Tuon ajan nopea kaupungistuminen aiheutti valtavaa maaltamuuttoa ja samalla mursi perinteisiä yhteisöjä, joita yhdistivät ennen kaikkea sukulaissuhteet, jaetut fyysiset tilat, uskonnollisuus sekä jaetut moraaliset arvot. Kaupungistuminen loi täysin uusia yhteisöjä, joissa yksilö oli entistä anonyymimpi ja yhteisöt vaikeasti hahmotettavissa. (Forrest & Kearns 2001, 2125).

Urbaanin elämän ja siitä seuraavan yhteisön hajoamisen teki kuuluisaksi Chicagon koulukunta 1920-luvulta lähtien. Entisaikojen yhteisöjen kaipuu ja sen pohjalta tehdyn tutkimuksen

kritiikkinä on esitetty se, että tutkimus oli empiirisesti huteralla pohjalla (Lehtonen 1990; Delanty 2003). Yhteisöllisyyden katoaminen ja siihen liittyvä keskustelu onkin nähty jonkinlaisena moraalisenä paniikkina muuttuvassa yhteiskunnassa (Töttö 1996, 156–157.)

Ulrich Beck esitti vuonna 1997 kirjassaan ”The Reinvention of Politics”, etteivät modernin ajan ihmiset ole enää ”velvollisia ja pakotettuja yhteisöllisyyteen” (1997, 97). On epäselvää missä määrin perinteiset liitot yhteisöjen ja naapurustojen välillä olisivat rapautuneet, sillä on hyvinkin mahdollista, että ne ovat vain muuttaneet muotoaan modernissa yhteiskunnassa. Esiteollisen ajan yhteisöt olivat hyvin yhteisökeskeisiä ja esimerkiksi suvun merkitys näkyi siinä, että se tarjosi yhteisön ja turvaa, mutta myös velvollisuuden huolehtia suvun jäsenistä, kuten vanhoista ja sairaista (Durkheim 1990, 31).

Kortteisen (1982) mukaan yhteisöllisyyttä 1980-luvulla suomalaisiin lähiöihin ajaneet tahot eivät ymmärtäneet modernin yhteiskunnan muuttuneen entisestä. Kaupungistuminen, modernisaatio sekä elämän yksityistyminen tarkoittivat sitä, ettei paikalliselle yhteisölle ollut enää samanlaista tarvetta kuin ennen. Kortteisen tutkimuksen keskeinen löydös oli, että modernin työväenluokkaisen yhdyskunnan kannalta naapurit ovat ihmisten sosiaalisessa elämässä vähäisiä merkitykseltään. Esimerkiksi työ, yhteiset harrastukset sekä järjestöjäsenyydet ovat tärkeämpiä. Kortteinen jatkaa, että tähän pohjaten ihmisten elämien yksityistyminen on ongelmallista ainoastaan sellaisille arvopohjille, jotka tarkastelevat lähiöyhteisöä ulkopuolelta ja ovat näin yhteisölle vieraita ja ulkopuolisia. (1982, 260.)

Yhteisöllisyys nähdään poliittisesti oikealta vasemmalta eräänlaisena pelastavana voimana. Esimerkiksi konservatiivisista lähtökohdista katsottuna yhteisöllisyys kesyttää asuinalueiden ”moraaliset viidakot” palauttamalla lain ja järjestyksen. Yhteisöllisyys luo alueelle turvallisuutta, kun yhteisön jäsenet vahtivat toisiaan. (Blokland 2017, 160.) Uusliberaalista näkökulmasta paikallisen yhteisöllisyyden vahvistuminen vähentäisi ihmisten riippuvuutta valtiosta ja valtioon tukeutumisesta elämän kriiseissä (Junnilainen 2019, 74). Vasemmistolainen näkökulma taas näkee yhteisöllisyyden voimaannuttavana alhaalta ylösiikkeitä synnyttämisen kannalta (Blokland 2017, 160–161). Margaret Somers (2008, 243) toteaa yhteisöllisyyden olevan kaikkea sitä, mitä valtio ei ole.

2.3 Moderni yhteisöllisyys

Keskustelu yhteisöllisyyden menetyksestä käy kiivaana suomalaisessa yhteiskunnassa. Huoli yhteisöllisyyden menetykseen voidaan yhdistää nostalgiseen ajattelutapaan menetetyistä yhteisöistä sekä huoleen suomalaisten kasvavasta yksinäisyydestä. Kasvava yksinäisyys ja syrjäytyminen näyttävät yhteiskunnallisesti vakavana ongelmana. Taloustutkimus Oy:n vuonna 2022 Suomen Punaiselle Ristille toteuttamasta Yksinäisyysbarometrasta selvisi, että jopa joka toinen suomalainen koki olevansa yksinäinen. Ennen noin joka viides koki yksinäisyyttä, joten muutos on radikaali. (Turja 2022.)

2.3.1 Neljäs sektori luo uutta yhteisöllisyyttä

Uutta yhteisöllisyyttä on pyritty löytämään niin sanotusta “neljännessä sektorista”. Neljäs sektori toimii pitkälti erilaisten yhdistysten ulkopuolella abstraktimpana ja löyhemmin määriteltävänä. Neljättä sektoria ovat esimerkiksi Facebook-kirpputorit, REKO-renkaat, sekä kaupunginosaryhmät, joita yhdistää se, että ne pitkälti toimivat internetissä ja eritoten sosiaalisen median kanavilla. (Rask, Puustinen & Raisio 2020, 31.) Neljännen sektorin löyhissä yhteisöissä, epämuodollisissa ryhmissä, erilaisissa harrasteporukoissa tai yksittäisissä henkilöissä nähdään piilevän suuri potentiaali, jolla voitaisiin kehittää ja lisätä naapurustojen yhteisöllisyyttä.

Sosiaalisessa mediassa tapahtuvan toiminnan voi nähdä olevan kaukana tosiasiallisesta kohtaamisesta yhteisön sisällä. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvat kohtaamiset ovat usein transaktioita, esimerkiksi Facebook-kirpputorissa tapahtuva ostotapahtuma, tai sitten yleisönosastomaisia mielipidekirjoituksia, jonka alle syntyy keskustelua. Neljännen sektorin tuottamia ilmiöitä yhdistää urbaanisuus, kansalaisaktivismi ja spontaanisuus, josta esimerkkinä toimii helsinkiläinen vegaaninen lippakioski Jänö, joka syntyi sosiaalisessa mediassa yhteisestä halusta saada vegaanista ruokaa asuinalueelle. Tällöin löyhä ryhmä ihmisiä perusti osuuskunnan, joka osti myöhemmin huutokaupassa lippakioskin. Usein neljännen sektorin yhteisöt syntyvät jonkin projektin ympärille ja sitten kun projekti on ohi, yhteisö katoaa ja ihmiset lähtevät omille teilleen.

Yhteisöllisyyttä on pyritty myös lisäämään asuinalueilla palkkaamalla “yhteisöllisyysmanagereita”. Yhteisömanagerin vastuulla on luoda yhteisöllisyyttä tai ainakin antaa työkalut sen syntymiselle naapurustoon. Esimerkiksi rakennusyhtiö SATO on palkannut

yhteisömanagerin Helsingin Kumpulaan sijainneeseen vuokrataloon. Yhteisömanagerin tehtävänä on rakentaa yhteisöllisyyttä alueelle esimerkiksi järjestämällä tapahtumia, joihin asukkaat voivat osallistua matalalla kynnyksellä sekä tavata toisiaan. Kun asukkaat alkavat omatoimisesti ylläpitämään yhteisöllisyyttä yhteisöllisyysmanageri astuu sivummalle. (Lindroos 2018.) Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu julkaisi vuonna 2021 yhteisöllisyysmanagerin oppaan, jossa hahmotellaan yhteisöllisyysmanagerin tehtäviä ja edellytyksiä. Oppaassa yhteisöllisyysmanagerin työstä kirjoitetaan muun muassa näin:

Yhteisöllisyyden syntymistä voi edistää ja nopeuttaa yhteisömanageroinnin avulla. Yhteisömanageri parantaa asuinalueiden asukkaiden osallisuutta innostamalla heitä toimimaan osana yhteisöä... Yhteisömanageri tukee prosessia edistämällä yhteisön jäsenten välistä vuorovaikutusta ja luottamusta. Näin hän samalla vahvistaa yhteisön toimintaedellytyksiä ja yhteisöllisiä työskentelytapoja sekä yhteisiä tavoitteita ja päämääriä.

Yhteisömanagerointi perustuu yhteisöllisyyteen ja osallisuuden käsitteeseen. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun tuottaman yhteisöllisyysmanagerin oppaan mukaan:

Yhteisöllisyyttä syntyy silloin, kun yhteisöllä on yhteinen päämäärä, yhteiset arvot, paikka tai asia, johon yhteisön jäsenet ovat sitoutuneet. Osallisuuden toteutuminen tarvitsee yhteisöjä ja yhteisöllisyyttä.

(Lintumäki, Vesterinen & Nykänen)

Osallisuus nähdään tässä tapauksessa tunteena siitä, että kuuluu johonkin yhteisöön ja ympäröivään yhteiskuntaan, toimintaan osallistumisena ja osallisena olemista. Osallisuuden voidaan nähdä vaikuttavan ihmisen oman elämän kulkuun, sen mahdollisuuksiin ja toimintoihin, niin että osallisuus tuottaa yksilölle terveyttä ja hyvinvointia. Edistämällä osallisuutta vähennetään eriarvoisuutta, köyhyyttä ja syrjäytymistä. (Isola ym. 2017.)

2.3.2 Tilaa yhteisöllisyydelle

Yhteisöllisyyttä pyritään edistämään luomalla fyysisiä tiloja, joissa ihmiset voivat kohdata toisiaan. Esimerkiksi asukkaille tarkoitettuja yhteistiloja on rakennettu moniin uusiin asuntokohteisiin sekä asuintiloja on pyritty suunnittelemaan niin, että asukkaat kohtaisivat toisiaan orgaanisesti arjessaan. (Paavolainen, 2021.) Suomessa on huolestuttu asuinalueiden suunnittelusta jo 1950 ja 1960-luvulta lähtien. Näiden aikakausien rakennuksia ja asuinalueita kritisoitiin liiallisesta väljyydestä, joka tekee naapureiden kohtaamisen ja täten yhteisöllisyyden

synnyn mahdottomaksi. 1970-luvulta lähtien kritiikkiin vastattiin rakentamalla tiiviimpiä asuinalueita. (Hirvonen & Lilius 2019, 1025.) Kuitenkin tutkimuksissa on esitetty, että asuinalueen suunnittelulla on vain marginaalisia vaikutuksia toteutuneeseen yhteisöllisyyteen asuinalueilla (Schieffloe 1985).

Eräänä ratkaisuna yhteisöllisyyden parantamiselle ovat olleet yhteistilat. Yhteistilat kerrostaloissa ovat suhteellisen uusi ilmiö. Yhteistiloilla tarkoitetaan kerroksessa, rapussa tai asuntokohteessa sijaitsevia tiloja, joihin asukkailla on pääsy. Tilat voivat olla joko varattavia (pesutupa, sauna) tai vapaasti käytettäviä (kerhohuone, kuntosali). (Tervo, Meriläinen & Pirinen 2018.) Yhteistilat 1900-luvun alussa aina puoliväliin saakka olivat usein yhtä käyttötarkoitusta varten tarkoitettuja tiloja ja siten paransivat asumisen laatua, koska usein asunnoissa ei ollut tilaa monille muille kodin askareille. Kuitenkin sitä mukaa kun suomalaisten elintaso kasvoi, pyykinpesulle ja muille askareille tarkoitettut tilat sekä esimerkiksi sauna siirtyivät kuulumaan osaksi yksityisasuntoja, ja jakamisen alettiin mieltää edustavan taloudellista niukkuutta (Meriläinen 2016). Uudempi asuntotuotanto toi yhteistiloja, joita olivat esimerkiksi kattosaunat ja uima-altaat sekä muita entistä houkuttelevampia yhteistiloja. Hyvin iso osa suomalaisista asuinkerrostaloista sijaitsee 1970-luvulla rakennetuissa lähiöissä ja näissä asuinympäristöissä yhteistilat mielletään usein ahtaiksi kerhotiloiksi tai pyykkituviksi. Yhteistilojen harvoin nähdään olevan kiinteä osa suomalaista asumista. (Tervo, Meriläinen & Pirinen 2018, 73.)

Myös valtio on ajoittain osallistunut asukkaiden yhteisten tilojen toteutukseen. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA tuki asukkaiden yhteistilojen rakentamista ARAn rahoituksen saaneisiin lähiöohjelman kohteisiin vuosina 2008–2011. (ARA 2011.) ARA on myös rahoittanut yhteistiloihin liittyviä tutkimushankkeita. ARAn rahoittamassa Jaetut tilat - tutkimushankkeessa huomattiin, että yhteistilat mielletään nykyisinkin usein tyypillisiksi varausvuoroin käytettäviksi tiloiksi, kuten esimerkiksi sauna sekä pesula ja kuivaushuone. Mutta myös ilman varausvuoroja toimivia asuintiloja haluttiin, erityisesti kahvila/ruokailutila, jossa olisi keittiö sekä ulkoalueita, kuten grilliterassi ja viherhuone. (Tervo, Meriläinen & Pirinen, 2018.) ARAn tutkimuksen tarkoitus oli kartoittaa ihmisten halukkuutta yhteistiloille omien neliöiden kustannuksella. Taustalla vaikutti ajatus siitä, että erityisesti Helsingissä on tarve pienille asunnoille, koska rakentamisen kustannukset ovat niin valtaiset. Neliöiltään niukkoja asuntoja voitaisiin kompensoida rakennuttamalla laadukkaita yhteistiloja asukkaiden käyttöön. (Helamaa & Pylvänen 2012, 18.) Yhteistilojen rakentaminen on törmäyskurssilla usein rakennusliikkeiden intressien kanssa, sillä ne saattavat nähdä yhteistilat “tuottamattomina

neliönä”, jolloin yhteistiloihin rakentamisen kustannusten minimointi tekee niistä epähaluttavia ja elottomia (Laitinen & Norvasuo 2014, 6).

Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit sekä Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus oy toteuttivat ”4V: Välita, Vaikuta, Viihdy, Voi hyvin” -hankkeen, jossa pyrittiin kartoittamaan muun muassa yhteistiloihin liittyviä mielipiteitä. Hanke toteutettiin Espoossa Leppävaaran, Suvelan ja Kirkkojärven, Vantaalla Korson ja Länsimäen ja Helsingissä Roihuvuoren, Mellunkylän ja Herttoniemen kaupunginosissa. Hankkeen tulokset julkaistiin Espoossa vuonna 2010 ja niistä selvisi, että asuinalueilla esimerkiksi kaupunginosien kirjastot toimivat alueiden tärkeimpinä yhteistiloina, korvaten usein varsinaisesti asunnon lähelle sijoitetun yhteistilan tärkeydellään. (4V-hanke 2010.)

Päivi Savolainen tutki helsinkiläisiä asukastiloja ja niiden käyttöä vuonna 2012 julkaistussa tutkimuksessaan, joka toteutettiin Helsingin kaupunginosayhdistykset Helka ry:lle. Aineiston tilat muodostuivat Helsingin kaupungin, helsinkiläisten paikallis- tai kaupunginosayhdistysten sekä esimerkiksi pysäköinti- tai muiden palveluntarjoajayritysten hallinnoimista tiloista. Savolaisen tutkimuksen mukaan suurin osa kyselyyn vastanneista oli tyytyväisiä yhteistilan hallintaan, mutta tutkimuksen vastauksista voitiin muodostaa suosituksia, joiden pohjalta yhteistiloja voitaisiin tulevaisuudessa kehittää. Esimerkiksi Länsi-Helsingissä oli vastaajien mielestä puutetta yhteistiloista, jolloin yhteistilojen jakautuminen kaupungin alueella oli epätasaista. Kouluja käytetään asuinalueilla iltaisin erinäisiin yhteisöllisiin tarkoituksiin, mutta päivällä tapahtuvalle yhteisölliselle toiminnalle pitäisi myös löytyä tiloja. Vastaajat korostivat myös viestintää, tiloja tulisi markkinoida paremmin asukkaille. (Savolainen 2013.)

Saavola ja Kurki (2002) ovat jakaneet asukas/yhteisötilat kolmeen luokkaan:

1. Asukas- tai muiden paikallistoimijoiden perustamat ja usein hallinnoimat asukastilat
2. Kaavoitusmääräysten mahdollistamat ja usein pysäköintiyhtiöiden hallinnoimat kerhotilat
3. Kaupungin hallintokuntien perustamat ja hallinnoimat asukastilat

Kolmijaon ulkopuolella on myös muita tiloja, kuten käy ilmi Savolaisen tutkimuksesta (2013). Perustuen Savolaisen katsaukseen helsinkiläisistä asukastiloista on monia tilojen hallintatapoja ja tahoja. Esimerkiksi Helsingin kaupunki ja Alueuuden yksikkö, kaupunginosaryhmät sekä

pysäköintiyhtiöt. Yhteistiloissa tapahtuvaa toimintaa saattaa usein harjoittaa asukastaloyhdistys tai hallintaryhmä. Yhteistilaa pyöritetään joskus osuuskuntatoimintana. (Savolainen 2013, 7.)

Karitta Laitinen ja Markku Norvasuo julkaisivat selvityksen ”Asukkaiden yhteistilat ja kolmannet paikat” vuonna 2014. Selvitys lähti Helsingin kaupungin tarpeesta selvittää yhteistiloihin liittyviä kokemuksia ja näiden pohjalta uudistaa yhteistiloihin liittyvää ohjeistusta. Pääpaino oli vuoden 1999 jälkeen rakennetuissa asuinkohteissa ja niiden yhteistiloissa. Useimmat yhteistilat olivat pyykinhuoltotiloja eli pesuloita ja kuivaushuoneita. Yhteiskäyttösauna löytyi puolesta asuinkohteista, syy niiden puuttumiselle oli asunnoissa sijaitsevat saunat. Kerhotiloja ei löytynyt kaikista kohteista, vaan monilla tutkituilla taloyhtiöillä oli asukastalot, joita hallinnoi yleinen pysäköintiyhtiö. Suurin osa yhteistiloista sijaitsi maantasokerroksissa, tässä kerroksessa sijaitsi useimmiten pesulat ja kerhotilat. Saunat sijoitettiin useimmiten ullakolle. Selvityksessä selvitettiin myös toiveita yhteistiloihin liittyen. Pesula, sauna sekä kerhotila olivat tärkeimmät yhteistilojen muodoista ja niitä toivottiin eniten. Kerhotilojen puute oli epäkohta, vastaajat toivoivat tilaa, jossa kokoontua ja tilan tulisi olla sen verran suuri, että siinä pystyisi järjestämään esimerkiksi yhtiökokouksen. (Laitinen & Norvasuo 2014, 29–30.)

3 Naapurusto

Naapurusto on toinen tutkimuksen kannalta keskeinen käsite, jonka määrittelyssä on eroja. Galsterin (2001, 2111) näkemyksen mukaan naapurustokäsitettä käytetään tutkimuskirjallisuudessa usein löyhästi ja ilman tarkempaa määrittelyä. Naapurusto on käsitteenä sellainen, että sen ymmärtää nähdessään, mutta sitä on vaikea määrittää. Toisaalta Kearns ja Parkinson (2001) toteavat, että ei ole yhtä ainoaa määritelmää naapurustosta, joka kattaisi sen eri muodot.

Kearns ja Parkinson hahmottavat naapuruston kolmeen toisiinsa liittyvän alueellisen tason kautta. Alueelliset tasot ovat pienimmästä alueesta suurimpaan: 1. kotialue 2. paikallisalue 3. kaupunginosa tai seutu. Kotialue on yksilön kannalta tärkein, se kattaa alueen, joka on 5–10 minuutin kävelymatkan etäisyydellä kodista. Kotialueella naapuruston psykososiaalinen vaikutus on yksilöön voimakkainta. Kotialueeseen liittyy identiteetin ja kuulumisen käsitteet. Paikallisalue on suurempi, siihen kuuluu sosiaalinen asema yhteisössä ja asukastoiminta. Kaupunginosa tai seutu -tasoon kuuluu sosiaaliset ja taloudelliset mahdollisuudet. Esimerkiksi paikallispolitiikka ja alueelle yrityksen perustaminen. (2001, 2103–2104.)

3.1 Moderni käsitys naapurustosta

Tutkijat ovat ennen pitäneet maantieteellisen sijainnin ja naapuruston suhdetta tärkeänä. Sosiaalinen verkosto muodostui pitkälti lähellä asuvien ihmisten ympärille. (Bridge 2002, 9.) Bottin (1957) ja Laumannin (1973) tutkimukset ovat osoittaneet, että pitkä asumishistoria ja työväenluokkaisuus johtivat homogeeniseen ja vahvoihin siteihin solmittuun yhteisöön. Samalla alueella asui sukulaisia sekä työkavereita, jolloin naapurusto muodostui paljon muustakin kuin naapureista. Youngin ja Wilmottin (1973) tutkimuksessa huomattiin, kuinka ihmisten sosiaalisissa verkostoissa vaikuttavat ihmiset toimivat monissa eri rooleissa. Lopputuloksena oli melkein pä kylämainen yhteisö, joka oli vahvasti sidoksissa toisiinsa. Kuitenkin samoihin aikoihin huomattiin työväenluokkaisen naapuruston pirstaloitumista. Cubittin (1973) tutkimuksessa kuvaillaan, kuinka osan työväestöstä elämäntyö alkoi muistuttamaan keskiluokkaa, jolloin tiiviit yhteisöt alkavat heikentyä.

Aikaisempi tutkimus naapurustosta uskoi ihmissuhteiden maantieteellisen läheisyyden tuottavan vahvempia siteitä yksilöiden välille. Kuitenkin osa tutkijoista haastoi vallitsevaa käsitystä. Heidän mukaansa naapurisuhteen ei tarvitse olla tärkein suhde. (Bridge 2002, 11.)

Fischer (1982) esitti, etteivät maantieteellisesti kaukana toisistaan olevat ystävät ole sen vähempiä ystäviä, kuin toisiaan lähellä asuvat. Itseasiassa tämänkaltaiset ystävyysuhteet voivat olla jopa tärkeämpiä, sillä niiden ylläpitoon joudutaan näkemään enemmän vaivaa. Fischerin mukaan maantieteellisesti läheiset siteet ovat erittäin tärkeitä heille, joilla on rajallisesti resursseja ja vähän mahdollisuutta liikkuvuuteen. Maantieteellisesti läheisten siteiden merkitys heikkenee, kun varallisuus kasvaa ja liikkuvuus paranee. (Fischer 1982, 175). Esimerkiksi vanhuksille, yksinhuoltajaaideille tai autottomille perheille naapurusto voi tarjota strategisia resursseja, kuten esimerkiksi fyysistä ja taloudellista turvaa. Fischerin (1982) mukaan vanhukset tarvitsevat naapureitaan arjessaan enemmän ja siksi ylläpitävät heihin parempia suhteita. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhukset näkisivät naapurinsa eräänlaisena resurssina. Naapurit voivat auttaa esimerkiksi arjen ongelmissa, kuten tilanteissa, joissa vanhus tarvitsee muiden apua, esimerkiksi ruokaostosten hoidossa. Naapurit voivat myös seurata vanhemman ihmisen terveyttä ja reagoida nopeasti terveydentilan heikkenemiseen, esimerkiksi hälyttämällä apua. Naapureiden fyysinen läheisyys arkielämässä voi toimia vakuutuksena vanhemman iän vaivoja vastaan.

Yhteisö ei ole siis enää maantieteellisesti sidottu lähellä asuviin. Yhteisön voidaan katsoa olevan *vapautettu*. Barry Wellman tutki 1970-luvun lopulla torontolaista East Yorkin kaupunginosaa, joka koostui työväen- ja alemman keskiluokan asukkaista. Hän teki huomion asukkaiden sosiaalisten verkostojen olevan levällään, ympäri kaupunkia, sen sijaan, että verkosto olisi tiivis verkko naapuriston sisällä. Merkittävää oli huomio siitä, että vain harvalla oli enää enemmän kuin yksi vahva side naapurustossa. Vain 13 % East Yorkin asukkaiden ilmoittamista tukihenkilöistä asui samassa kaupunginosassa. Wellman huomasi, että vahvat sidokset kantoivat kauemmas kuin pelkästään omaan kaupunginosaan. (Wellman 1979.)

Wellman kiteytti vuonna 1999 julkaistussa tekstissään vuosia myöhemmin, miten nykyaikainen ihmisten sosiaalinen verkosto koostuu ”kapeista erikoistuneista ihmissuhteista”, eikä niinkään toisiinsa nivoutuneista maantieteellisesti läheisistä sidoksista. Nämä uudet verkostot ovat löyhiä ja vaikeammin hahmotettavissa kuin entiset tiheät verkostot. Nykyaikaiset verkostot ovat siirtyneet naapurustoista Internetin ja esimerkiksi lentokoneen avulla maailmalle menettämättä tukea antavaa ja sosiaalista luonnettaan. (Wellman 1999, 23–28.)

Tämänkaltainen verkoston ”repeäminen” edellyttää kuitenkin kansakunnan varallisuuden yleistä korkeaa tilaa. Verkoston ylläpito vaatii resursseja ja välineitä, kuten henkilöauton ja

matkapuhelimen omistamista, pääsyä Internetiin, rahaa lentolippuihin ja niin edelleen. (Drouhot 2017, 58.) Kuten Cubitt (1973) osoitti, työväestön elämäntyylin lähentyminen keskiluokkaa tarkoitti naapurustoverkoston repeämistä. Pohjaten myös Fischerin (1982) tuloksiin siitä, miten läheisten siteiden merkitys heikkenee, kun väestön varallisuus kasvaa ja liikkuvuus paranee, voidaan argumentoida, että naapurustoverkoston tärkeys ja tiheys on yhteydessä ihmisten luokkaan ja varallisuuteen. Verkostojen laajentaminen muualle kuin maantieteellisesti rajatulle alueelle on varallisuuden myötä tuleva ylellisyyttä. Tämän väitteen on todistanut myöhemmin joukko tutkijoita Yhdysvalloissa. He, joiden sosiaaliset verkostot ylettyvät kauas omasta naapurustostaan, ovat todennäköisemmin valkoisia, kouluttautuneita sekä heillä on keskimääräistä korkeammat tulot (Campbell ym, 1986; Marsden, 1987; Huang and Tausig, 1990).

Drouhot (2017) tarkasteli Wellmanin teoriaa vapautetusta yhteisöstään kuuden eri maan kattavassa tutkimuksessaan. Hän löysi yhteyden maan teollisen kehityksen ja yhteisöjen muodon välillä. Esimerkiksi jälkiteollinen Itävalta ja maatalousvaltaisempi Unkari erosivat toisistaan siten, että itävaltalaisten sosiaalisia yhteisöjä kuvailtiin useimmin ”vapautetuiksi”, kuin unkarilaisten. (2017, 68.) Samankaltaisen jaon urbaanin ja agraarin välillä teki myös Fischer vuonna 1982. Myös Hirvonen päätyi samankaltaiseen tulokseen tutkiessaan suomalaisen naapuriston nykytilaa. Hänen analyysinsä osoitti maaseutumaisten naapurustojen säilyttäneen paikallisuuteen perustuvat ihmissuhteet paremmin kuin urbaanit ympäristöt. (2013, 26–27).

Mikä on naapuruston merkitys ihmisten sosiaalisissa verkostoissa nykypäivänä? Edellisistä kappaleista selviää kehityskaari, joka osoittaa naapuruston merkityksen vähentyneen varallisuuden kasvaessa. Kuitenkin se, miten tärkeinä naapurustossa sijaitsevat siteet nähdään, saattaa olla seurausta siitä, miten sosiaalisia verkostoja tulkitaan (Bridge 2002, 14). Barry Wellman palasi vuoden 1979 tutkimukseensa East Yorkin asukkaista. Wellman havaitsi, että vaikka naapureita ei välttämättä listattu läheisimmiksi siteiksi ihmisten sosiaalisissa verkostoissa, heitä kuitenkin tavattiin kasvokkain hyvin usein. Wellmanin (1979) alkuperäisessä tutkimuksessa vastaajia pyydettiin itse määrittämään maksimissaan kuusi ihmissuhdetta, jotka vastaaja määritteli ”läheisiksi ja tärkeiksi itselleen”. Tässä kysymyksen asettelussa naapurit ja naapurusto eivät pärjänneet kovin hyvin. Jos arviointi tapahtuikin mittaamalla kasvokkaisten tapaamisten määrää, vastaajan itsensä arvottamien suhteiden sijaan, naapureiden merkitys sosiaalisessa verkostossa kasvaa. (Wellman 1996.)

Nykypäivän ihmisten sosiaalisissa verkostoissa naapurit harvoin muodostavat lähintä tukiverkkoa. Sukulaiset ja lähimmät ystävät harvemmin enää asuvat samassa naapurustossa. Samaan aikaan ihmiset kykenevät ylläpitämään siteitään kauempaa, esimerkiksi yksityisauton ja matkapuhelimien välityksellä. Kuitenkin naapureilla saattaa olla paikka ihmisten sosiaalisissa verkostoissa tulevaisuudessakin. Henning ja Lieberg (1996) havaitsivat tutkiessaan ruotsalaista naapurustoa, että naapurisuhteet olivat useimmiten heikkoja siteitä. Nämä siteet tarjosivat vastaajille kodikkuuden- ja turvallisuuden tunnetta sekä materiaalista että sosiaalista tukea (1996, 22). Bridgen (2002) mukaan kyseinen tutkimus vahvistaa naapuruston merkityksen ihmisten sosiaalisissa verkostoissa. Hän kehottaa tutkijoita unohtamaan vanhan oletuksen *pelastetusta* yhteisöstä, jossa siteet naapurustoon olisivat edelleen vahvoja ja hallitsevia. Sen sijaan naapurustoa tulisi nykypäivänä lähestyä heikkojen suhteiden verkostona. (Bridge 2002, 22.) Eri maista saatujen tutkimustulosten yhteenvedon perusteella naapurit keskimäärin muodostavat noin 9–19 prosenttia yksilön kaikista henkilökohtaisista ihmissuhteista ja 7–9 prosenttia yksilön vahvojen siteiden verkostosta (Völker ja Flap 2007).

3.2 Naapuruston sosiaalinen verkosto

Heikkojenkin siteiden kautta välittyy tietoa. Vaikka ihmisten tärkeimmät siteet sijaitsevatkin naapuruston ulkopuolella, on huomattu, että esimerkiksi äänestyskäyttäytyminen on naapurustoissa hyvinkin homogeenistä. Naapurusto voi asettaa tiettyjä oletuksia ja jopa paineita samankaltaiseen käyttäytymiseen. (Bishop & Cushing 2008, 6.) Samalla tieto leviää naapuruston sisällä melko tehokkaasti arkipäiväisissä kohtaamisissa naapurien kanssa. Tätä ilmiötä kutsutaan naapurustoeffektiksi. (Bridge 2002.)

Naapurustoeffekti näyttää olevan myös moderni ilmiö. Yhdysvalloissa vuonna 1976 alle yksi neljäsosaa amerikkalaisista asui naapurustoissa, joissa yksi presidenttikandidaatti sai ylivoimaisen määrän ääniä verrattuna muihin. Vuonna 2004 tällaisissa naapurustoissa asui jo yli puolet. Amerikkalaiset naapurustot olivat siis täynnä eriäviä mielipiteitä. Naapurustoista oli tullut siis poliittisesti homogeenisiä. Bishopin ja Cushingin (2008) mukaan Yhdysvallat polarisoituu ihmisten asumisvalintojen myötä. Naapurustot muodostavat eräänlaisia poliittisia kuplia ja naapurustoeffektillä on vaikutusta ilmiöön. (Bishop & Cushing 2008, 5.)

Naapurustoeffekti vaikuttaa myös yksilön terveystyytymiseen. Tutkimuksissa on havaittu, että huono-osaisimmilla alueilla ihmisten terveys on usein huonompi ja elinajanodote lyhyempi kuin muilla asuinalueilla. Niin sanotulla alue-efektillä on suora vaikutus ihmisten

terveyskäyttäytymiseen ja tämä näkyy, kun muut yksilölliset tekijät ovat vakioitu. (Macintyre, Ellaway & Cummings 2002, 128.)

Bridgen (2002) mielestä naapurusto tarjoaa nykyisin sosiaaliselta verkostoltaan ihmisille käytännönläheisiä suhteita, joihin kuuluu pienten palvelusten keskinäistä vaihtoa sekä rentoja ihmissuhteita, jotka voivat omalta osaltaan luoda kodikkuuden tunnetta ja hyvinvointia. Näillä siteillä on merkitystä ihmisten sosiaalisissa verkostoissa, joissa suurin osa merkityksellisistä siteistä sijaitsee naapuruston ulkopuolella. (2002, 25.) Samalla heikkojen siteiden välityksellä välittyy tietoa ja asenteita, jotka voivat lopulta vaikuttaa jopa naapuruston asukkaiden äänestyskäyttäytymiseen (Bishop & Cushing 2008).

Heikot siteet tuottavat kodikkuuden- ja turvallisuuden tunnetta, sekä materiaalista, että sosiaalista tukea (Henning & Lieberg 1996, 22). Juttelu on todennäköinen väylä tämän tiedon leviämiseen. Warrenin (2006) mukaan keskustelulle ei ole olemassa yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Vähimmäisvaatimus keskustelun synnylle on kaksi ihmistä. Keskustelu terminä on myös hyvin laaja, se kattaa niin naapureiden väliset pinnalliset keskustelunaiheet säästä, kuin myös muodolliset keskustelut neuvotteluhuoneissa. Siksi usein keskustelua pyritään jakamaan muodolliseen (formaaliin) ja epämuodolliseen (informaaliin). (Crystal & Davy 1975.) Suomen kielen sana juttelu kääntyy usein englannin kielelle ”chat”, jonka voi katsoa edustavan epämuodollista keskustelua (MOT Oxford Dictionary of English 2022). Epämuodollisen juttelun voidaan sanoa muistuttavan ”small talkia”, joka ilmiönä on tutkitumpi. Small talk -ilmiönä edustaa niin sanottua ”faattista yhteyttä” (*phatic communion*) (Malinowski 1923). Kyse on siis puhetilanteesta, jossa puhumisella ei ole tarkoitus välittää informaatiota, käskää, esittää toivomuksia tai tahtoa tai ilmentää tunteita tai vaikuttaa tunteisiin (Malinowski 1923).

Juttelun voidaan katsoa olevan kestoltaan lyhyitä kohtaamisia esimerkiksi pihapiirissä ja juttelun ajallinen kesto tuskin on pitkä. Mutta onko juttelu Malinowskin määritelmän mukaisesti faattista yhteyttä? Tieteellinen tutkimus naapurustoeffektistä osoittaa sen, että juttelun naapurustossa täytyy asettua jokseenkin ”small talkin” ja keskustelun välimaastoon. Juttelutilanteissa välittyy selvästi informaatiota, ja tästä on osoitus esimerkiksi Bishopin ja Cushingin (2008) tutkimus amerikkalaisten naapurustojen polarisaatiosta. Juttelu naapurustossa on myös enemmän paikkaan sidottua kuin yleinen small talk ja keskustelunaiheet voivat käsitellä usein naapurustoa ja sen asukkaita.

Hirvonen (2013) omassa tutkimuksessaan määritteli naapureiden kanssakäymisen eri muotoja. Naapureiden tervehtiminen edustaa myönteisen kanssakäymisen minimitasoa. Muita kanssakäymisen muotoja olivat naapureiden kanssa juttelu, naapuriapu sekä kyläily. Näistä kanssakäymisen tasoista juttelu ja tervehtiminen olivat yleisimpiä. (2013, 16.)

3.3 Kuuluminen naapurustoon

Kuuluminen (jonnekin) on olennainen osa ihmisen suhdetta asumisympäristöönsä. Kuulumista tarkastellaan tässä tutkielmassa tilallisuuteen yhdistyvänä sosiaaliteoreettisena käsitteenä. Kuulumista johonkin on usein tarkasteltu sosiologiassa, ihmismaantieteessä, sekä oikeustieteessä suhteessa identiteettiin, kansallisuuteen, sukupuoleen sekä etnisyyteen (Antonisch 2010, 3–4). Antonisch tuo tekstissään esimerkin haastattelusta, jossa käsiteltiin Lontoota ja sen moskeijoita. Haastattelussa eräs brittiläis-muslimimies kertoo moskeijoiden tarpeellisuudesta itselleen toteamalla haastattelijalle yksinkertaisesti “minä kuulun tänne” (2010, 2). Tämän kaltainen paikkaan kuuluminen, joka sisältää paljon erilaisia sosiaalisia tasoja ja merkityksiä, ylittää monimuotoisuudessaan tyypilliset rinnastukset kansallisidentiteettiin osana kuulumisen tunnetta. Tutkijat ovatkin esittäneet, että on olemassa monia erilaisia tapoja kuulua (Sicakkan & Lithman 2005, 27).

Nira Yuval-Davisin (2006) mukaan kuulumisen voi jakaa kahteen tasoon: paikkaan kuulumiseen (place-belongingness) ja kuulumisen politiikkaan (politics of belonging). Paikkaan kuuluminen on henkilökohtainen ja intiimi ilmiö ja kuulumisen politiikka sen poliittinen muoto.

Paikkaan kuulumisen voi ymmärtää “kodin tuntuna”. Jokin paikka herättää ihmisessä positiivisen ja kodikkaan tunteen. Tunne voi pitää sisällään esimerkiksi turvallisuuden-, itsevarmuuden- ja rentoutuneisuuden tunteet. Antonichin mukaan (2009) yleisesti tunnustetaan, että paikkaan kuulumisen tunteet ja itsen muodostumisen prosessit ovat yhteydessä toisiinsa. Asumisen pituus on tärkeä tekijä “kodin tunteeseen”. Mitä kauemmin asukas on viettänyt alueella aikaa, sitä enemmän asuinalueen rakennukset, tilat, ympäröivä luonto sekä ihmiset merkitsevät hänen elämäntarinassaan (2009). Tämä pätee erityisesti alueelle muualta muuttaneisiin. Muualta muuttanut voi olla muuttanut uudelle alueelle esimerkiksi paremman elämän tai toimeentulon toivossa, turvallisuuden, yhteisön tai vaikkapa esteettisyyden takia. Muuttaja voi olla esimerkiksi syntynyt täysin toisessa maassa. Kuulumisen

tunne tai "valinnainen kuuluminen" syntyy, kun valittu asuinpaikka on yhteneväinen yksilön elämäntarinan kanssa. (Savage et al. 2004.)

Kuulumisen politiikalla tarkoitetaan sitä, että henkilökohtainen, intiimi tunne paikkaan kuulumisesta on aina sovitettava yhteen kyseisessä paikassa vallitsevan sosiaalistilallisen maailman kanssa, joka on vääjäämätön paikkaan kuulumisen tunteen kannalta. Sosiaalistilallisella maailmalla tarkoitetaan niitä yhteisön inkluusiivisia ja eksklusiivisia käytäntöjä ja diskursseja, joilla määritellään yksilön asema yhteisön jäsenenä. Kodin tuntu ei siis ole vain henkilökohtainen asia, sillä se voi jäädä toteutumatta, jos paikassa jo asuvat ihmiset hyljeksivät tai eivät toivottaisi tervetulleeksi yhteisöön. (Yuval-Davis 2006; Antonisch 2010, 12.)

Kuuluminen on nähty usein joko staattisena tai notkeana ilmiönä. Kuuluminen staattisena ilmiönä tarkoittaa pysyvyyttä, paikallaan oloa ja merkityksiä (Cresswell 2006). Notkea käsitys kuulumisesta siirtyy paikallaan pysyvyydestä tilanteisiin, jotka ovat alati muuttuvia ja eri tasoja omaavia (Lähdesmäki ym. 2016). Kaupunkisosiologi Talja Blokland argumentoi kuulumisen tapahtuvan ennen kaikkea yhteisöjen kautta. Bloklandin mukaan yhteisöt ovat liian pitkään nähty vakaina rakenteina, jotka koostuvat kestävästä naapuruus-, ystävyys- ja sukulaissuhteista. Bloklandin mukaan lähiaikoina sosiologit ovat esittäneet kuulumisen vaihtoehtona yhteisölle (esim. Savage, Bagnall & Longhurst 2005; Savage ym. 2010). Yhteisö voi käsittää ei-kestäviä kohtaamisia, jotka tapahtuvat henkilökohtaisten verkostojen ulkopuolella. Urbaanit yhteisöt ovat Bloklandille jaettuja urbaaneja käytäntöjä alati globalisoituvassa maailmassa. (Blokland 2017.)

Blokland pohtii sosiologiassa esitettyä urbaanin tilan luomaa anonymiteettiä ja sen käsitettä. Hänen mukaansa kirjaimellisesti anonymiteetti tarkoittaa sitä, ettei henkilön nimi ja elämäntarina ole tunnettuja. (2017, 126–136.) Kuitenkin tämä henkilö voi olla tunnettu hahmo naapuriyhteisössä, esimerkiksi naapurirapun rouva, joka aina ruokkii kissoja yhteispihalla. Blokland puhuu *julkisesta tuttuudesta* (public familiarity), joka mahdollistaa sen, että yksilöitä osataan sijoittaa jollain rajatulla alueella tapahtuvien toistuvien kohtaamisten myötä sosiaaliin rooleihin ja odottamaan henkilöiltä tietynlaista toimintaa (2017, 126–136). Rouva, joka ruokkii aina naapuruston kissoja, voi olla yleisesti tunnettu ja pidetty hahmo naapurustossa, vaikka hänen elämäntarinaansa, nimeä tai osoitetta ei välttämättä tiedetä. Bloklandin mukaan tällaiset tekijät nimenomaan luovat kodikkuuden tuntua naapurustoon. Naapurustossa toistuvat

tapahtuvat kasaantuvat ja luovat asukkaalle tietämystä alueesta, joka julkisen tuttuuden kehyksessä voi olla jaettua myös muiden asukkaiden kesken.

3.4 Suomalainen naapurustososologia

Naapurustosuhteita käsittelevä Matti Kortteisen *Lähiö* vuodelta 1982 tarkasteli 1970-luvun lopun vantaalaisen lähiön naapuriyhteisön vaiheita kaupungistumisen keskellä. Kortteisen *Lähiössä* naapurustosuhteet ovat yllättävän eloisia ja naapurit ovat monin tavoin yhteydessä toisiinsa. Tämä saattaa johtua siitä, että esimerkiksi naisten roolina oli usein vielä 1970-luvulla jäädä ”kotirouviksi” hoitamaan lapsia. Tällöin ihmiset viettivät enemmän aikaa keskenään, esimerkiksi seuratessaan lastensa leikkimistä kortteleiden välissä sijainneilla leikkikentillä (1982, 248). Kortteinen kuitenkin tunnistaa myös modernissa suomalaisessa naapurustotutkimuksessa huomattun sosiaalisen normien verkoston.

Sosiaalisen elämän perustana on sääntö, jonka voi muotoilla esim. seuraavasti: Jokaisen pitää hoitaa omat asiansa. Tässä on sekä itseä että toisia koskevia velvoitteita: kukin hoitaa omat asiansa ja edellyttää, että toiset menettelevät täsmälleen samoin. Ei esim. ole sallittua kysyä naapurilta sitä, miksi heiltä kuului melua niin myöhään eilisyönä...

- Matti Kortteinen, *Lähiö*, s 251, 1982

Samankaltaiseen tulokseen päätyvät myös Antti Kouvo ja Risto Haverinen vuonna 2017 julkaistussa tutkimuksessaan suomalaisista naapurustoista. Heitä kiinnosti erityisesti naapureiden aloitteellisuus puuttua naapuruston ongelmiin. He tunnistivat kaksi strategiaa, joita olivat interventio ja adaptaatio. Erityisesti varakkaammilla alueilla naapurit olivat herkempiä puuttumaan toistensa häiriökäytökseen kuin alueilla, joissa asuivat alemmat tuloluokat. Myös asuntojen omistajuus nosti aloitteellisuutta puuttua naapuruston ongelmiin. (Kouvo & Haverinen 2017, 3768–3769.) Monet muut sosiologit ovat ympäri maailmaa ovat myös tehneet saman huomion, jossa naapuruston rähjäisyys ja levottomuus yhdistettynä matalaan tulotasoon aiheuttavat alueen asukkaissa vähäisen kiinnostuksen puuttua naapuruston tapahtumiin ja vaikuttaa niihin (esim. Ross & Jang 2000; Sampson, Raudenbush & Earls 1997).

Naapurusto on siirtynyt myös verkkoon. Sosiaalisessa mediassa toimii nykyään monia erilaisia kaupunginosaryhmiä, joissa käydään aktiivista keskustelua. (Hirvonen 2013, 5.) Nämä kaupunginosaryhmät ovat yleistyneet erityisesti 2010-luvun aikana. Laura Lipasti pro gradu -

työssään vuodelta 2018 tutki sosiaalisessa mediassa toimivien kaupunginosaryhmien vaikutusta alueiden koettuun yhteisöllisyyteen. Facebook-ryhmien yhteisöllisyyteen vaikutti positiivisesti pientaloasuminen, lapsiperheellisyys, pitkä asumisaika alueella sekä asunnon omistaminen. (Lipasti 2018, 52.) Tämä tutkimustulos korreloi Kouvon ja Haverisen löydökseen samojen tekijöiden sitouttavasta suhteesta naapurustoon.

Jukka Hirvonen toteutti vuonna 2012 osana ”Naapuruuskiistat ja asuminen Suomessa” - tutkimushanketta valtakunnallisen postikyselyn, jolla kartoitettiin suomalaisen naapuruston nykytilaa. Kyselyssä kerättiin tietoa naapuruudesta, sekä naapuruuskiistoista. (2013.) Kyselystä selviää, että naapuruston merkitys asukkaiden ihmissuhdeverkostossa on hieman laskenut, verrattuna aiempiin aineistoihin vuosilta 1986, sekä 1998 (2013, 74). Naapurisuhteiden merkitys näyttää olevan vähäistä nuorilla asukkailla ja niiden merkitys kasvaa asukkaan ikääntyessä (2013, 19-20). Hirvonen kuitenkin esittää, etteivät merkitysten väheneminen ole selitettävissä pelkästään elinkaaritekijöillä, vaan kyseessä olisi myös sukupolviero. Hirvonen yhdistää naapuruussuhteiden merkityksen vähenemisen yleisiin pitkien aikavälien trendeihin, joita ovat esimerkiksi urbanisoituminen, tulotason nousu, liikkuvuuden paraneminen ja paikkasidonnaisuuden väheneminen. (2013, 74.)

Hirvonen selvitti myös asunnon hallintamuodon merkitystä naapuruussuhteiden määrään. Kyselystä selvisi, vähemmän yllättäen, että vuokra-asukkailla oli vähemmän tervehtimis-, juttelu- ja ystävyys-suhteita naapureidensa kanssa kuin vastaajilla, jotka omistivat asuntonsa. Hirvonen kuitenkin nostaa merkittäväksi tutkimustulokseksi sen, että 44 % vuokra-asukkaista toivoi tuntevansa nykyistä paremmin naapureitaan. (2013, 36-37.)

Hirvonen käsittelee myös asumismuodon merkitystä naapuruussuhteisiin. Hirvosen analyysin tulosten mukaan asumismuodolla ei olisi kovinkaan merkittävää merkitystä naapuruussuhteisiin. Kun analyysissä huomioitiin vain omistusasuminen, niin omakotitalo-, kerros ja rivitaloasumisella oli vain pieniä eroja keskenään naapuruussuhteissa. Kuitenkin rivitaloasukkailla taajamissa ja kaupungeissa juttelu oli hieman yleisempää kuin muilla. (2013, 75.)

Hirvosen mukaan tärkein naapurussuhteiden yleisyyttä ja lujutta määrittävä tekijä on asuinpaikan urbaanisuus. Tämä tulos syntyi tutkimalla ”naapuriystäviä”, eli asukkaalle tärkeiden ihmisten esiintyvyyttä naapurustossa. Selvisi, että paikkakunnan koolla oli merkitystä

naapuriystävien yleisyyteen. Esimerkiksi suurimpien kaupunkien omistusasujista noin 38 %:lla oli vähintään kaksi naapuriystävää. Siirryttäessä aina vain pienempiin kuntiin osuus kasvoi ja lopulta alle 10 000 asukkaan paikkakunnissa jo 59 % vastaajista kertoi omaavansa vähintään kaksi naapuriystävää. Hirvosen mukaan maaseutumaiset naapurustot ovat säilyttäneet paikallisuuteen perustuvat ihmissuhteet paremmin kuin urbaanit ympäristöt. (2013, 26-27).

Lotta Junnilainen käsittelee väitöskirjassaan Lähiökylä (2019) kahden suomalaisen vuokratalolähiön elämää. Kyseiset lähiöt, jotka on nimetty kirjassa Hallakummuksi ja Routalaksi, ovat huono-osaisia, ja väitöskirja keskittyykin kuvaamaan kyseisiä lähiöitä suomalaisen yhteiskunnan eriarvoistumisen ilmentyminä (Junnilainen 2019, 10). Junnilainen toteutti tutkimuksensa viiden vuoden aikana etnografisesti osallistumalla alueiden elämään ja haastattelemalla asukkaita. Junnilainen löysi yhteisöistä yhteisöllisyyttä, joka ei asettunut yleiseen näkemykseen naapurisuhteiden luonteesta ”heikkoina siteinä” (esim. Hirvonen 2013, 6).

Junnilainen kuvaa tutkimiansa lähiöiden sosiaalista tilaa ”lähiökylä”-käsitteellä. Lähiökylä on käsite, joka nousi asukkaiden kertomuksissa monin eri tavoin ja muodoin. Lähiökylä on ”kulttuurinen työkalu”, jota käytetään erityisesti toisten mukaan ottamiseen ja toisten ulossulkemiseen. Se, ketkä laskettiin lähiökylän asukkaiksi, vaihteli kontekstissa. Esimerkiksi hetken aikaa kaikki alueen asukkaat olivat osa lähiökylää, kun kyse oli vuokralla asuvista ”meistä”, mutta toisena hetkenä kylä tarkoitti vain alueiden alkuperäisiä asukkaita. Junnilaisen mukaan kummankin ”lähiökylän” keskeisin olemuksen muoto, joka määritteli, oliko asukas lähiökylän asukas vai ei, oli asukkaiden keskinäinen tasavertaisuus. Asukkaiden välille syntyi ongelmia, jos tätä tasavertaisuutta rikottiin. Esimerkiksi ne, jotka yrittivät erottautua joukosta, osallistuivat liikaa tai nauttivat erityistä kohtelua, saivat osakseen paheksuntaa, sillä tämänkaltaiset ihmiset vaaransivat käytännöt, joihin keskinäinen tasavertaisuus perustui. (2019, 278-280.)

4 Suomalainen asuminen

4.1 Asumisunelmat ja todellisuus

Kortteinen, Tuominen ja Vaattovaara (2005) esittävät, että Suomessa vallitsee asumisen yhtenäiskulttuuri. Yhtenäiskulttuuriin kuuluu pientaloasuminen, luonnonläheisyys ja rauhallisuus. (2005, 123–124.) Tutkijoiden mukaan tämä tarkoittaisi sitä, että suomalaiset jakavat kollektiivisen unelman ideaaliasumisestaan. He käyttävät argumenttinsa taustana suurta pääkaupunkiseudulla toteutettua kyselytutkimusta (N= 10 425), jonka avulla selvitettiin erityyppisillä asuinalueilla asuvien asumista, asumisen hyvinvointia ja muuttohalukkuutta. Kyselytutkimuksessa kysyttiin vastaajilta millä tavalla he haluaisivat asua. Tähän liittyen kysyttiin erikseen hallintasuhteen, talotyypin ja asuinpaikan merkitystä. Tutkimuksessa selvisi, että esimerkiksi koulutustaustalla, perhemuodolla tai tuloilla ei ollut suurta merkitystä siihen, miten asumisen toiveet esiintyivät väestössä. Selkeästi suurin osa vastaajista unelmoi pientaloasumisesta ja omistusasumisesta. (2005, 112.)

Anneli Juntto esittää toimittamassaan *Asumisen unelmat ja arki – Suomalainen asuminen muutoksessa* -teoksessa (2010) polkuriippuvuuden käsitteen olevan keskeinen, tutkittaessa suomalaisen asumisen historiaa. Myös Clapham (2005) puhuu asumisen polkuriippuvuudesta. Polkuriippuvuus nostaa historian tärkeäksi osaksi ihmisten asumisessa. Polkuriippuvuus tarkoittaa tiettyä historiallista säännönmukaisuutta, joka vaikuttaa ihmisten ratkaisuihin (Peters 1999; Mahoney 2000). Se ei kuitenkaan deterministisesti määrää asumisratkaisuja, vaan enemmänkin ilmenee pysyvyytenä ja taipumuksena ohjautua johonkin tiettyyn suuntaan (Juntto 2010, 18). Esimerkiksi jos ihminen on aiemmin elämässään asunut omakotitalossa, hän haluaa todennäköisesti asua omakotitalossa myös tulevaisuudessa. Polkuriippuvuus on myös osa kunkin maan asumiskulttuuria. Siihen sisältyy asumisen instituutiot sekä poliittiset ja asenteelliset rakenteet.

Erityisesti 2010-luvulla joukko tutkimuksia on noussut haastamaan ajatusta yhtenäiskulttuurista. Kimmo Lapintie ja Eija Hasu argumentoivat, että yhtenäiskulttuurin sijasta tulisi puhua korkeintaankin dominoivasta pientaloasumisen kulttuurista tai -toiveesta. Heidän mukaansa tarkastellessa Kortteisen ym. (2005) tutkimuksessa käytetyn kyselytutkimuksen keskiarvoja, voidaan huomata, että taka-alalle jää huomattavia asumisen ”alakulttuureja”. Yksi tällaisista asumisen ”alakulttuureista” on pyrkimys asua

mahdollisimman urbaanissa asuinympäristössä. Hasu ja Lapintie tuovat kyselytutkimuksesta mielenkiintoisen kohdan esille: ”keskeinen sijainti” on tärkein syy oman asuinalueen valinnalle, ja se tulee ennen Kortteisen ym. esittämää luonnonläheisyyttä ja rauhallisuutta. (Lapintie & Hasu, 2010, 152.)

Asumisunelmat ja todellisuus eivät siten aina kohtaa. Yksilö ja mitä hän siinä hetkessä arvostaa, ei kuvaa tarpeeksi hyvin suomalaisen asumisen todellisuutta. Todellisuudessa hyvin moni suomalainen ei ole elämässään siinä tilanteessa, jossa pientalounelma on edes mahdollista toteuttaa. Elämäntilanteen ja taloudellisten reunaehtojen tulee olla kunnossa ennen kuin voi edes harkita pientaloasumista. (Lapintie & Hasu 2010, 153.) Ydinperhe, jota pidetään yhteiskunnallisena perusyksikkönä, muodostaa enää 35 % kaikista perheistä (mukana ovat avio- ja avoparit, joilla lapsia) (SVT 2020a). Se yksikkö, jolle pientaloasuminen on tehty, kuuluu nykyään vähemmistöön. Suomalaisen asumisen suuret trendit ovatkin yksinasuminen, eronneet yksinhuoltajat ja heidän perhejärjestelynsä, sekä ikääntyneet (Lapintie & Hasu 2010, 153).

4.2 Ikä muuttaa asumisunelmia

Lapintie ja Hasu hahmottelevat tekstissään ihmiselämään suhteutettua suomalaista asumiskulttuuria. He jakavat hegemonisen asumiskulttuurin neljään kategoriaan, jotka ovat suoraan yhteydessä ihmisen ikään. Nämä kategoriat ovat lapsuuden asuminen, nuoren aikuisen asuminen, keski-iän asuminen sekä ”kolmas, tai neljäs ikä”, eli vanhuuden asuminen. (Lapintie & Hasu 2010, 153.) Näissä kaikissa kategorioissa keskeistä on esimerkiksi tilantarpeen muutos ja muiden ihmisten (perheen) rooli asunnon jakajina. Vaikka kirjoittajat puhuvatkin ”asumisnormien” rikkomisesta ikään kuin vastalauseena Kortteisen ja tutkijaryhmän yleiskulttuurille, on heidän tekstissään selvästi eroteltavissa kyseinen jako.

Lapsuudessaan lapsi ei voi vaikuttaa asumiseensa. Lapsi muuttaa vanhempien mukana tietylle asuinalueelle, johon hän muodostaa omat suhteensa. Yleistäen tällaisista alueista voidaan puhua nukkumalähiöinä sekä rauhallisina pientaloalueina. Ehkä vähemmän puhuttu ominaisuus suomalaisten lasten asumisessa on vanhempien erojen ja sen jälkeisten uusperheiden luomat useat erilaiset kodit ja tilat, joissa lapsi asuu. (Lapintie & Hasu 2010, 161-166.)

Kun lapsi saavuttaa aikuisuuden, ajankohtaiseksi tulee muutto ensimmäiseen omaan kotiin. Lapintie ja Hasu yhdistävät tähän ikään urbaanin asumisen. He perustelevat asumisen

urbaaniuden esimerkiksi muutolla suuriin opiskelijakaupunkeihin, sekä haluna asua palveluiden keskellä, jolloin nuori on valmis tinkimään asuinneliöistään. (2010, 158–160.) Tähän elämänvaiheeseen yhdistetään myös yksinasuminen. Yksinasuminen muodostaa myös oman erityisen alakulttuurinsa, joka on Suomessa räjähdysmaisessa kasvussa. Se ei ole niinkään sidoksissa stereotyyppisesti enää nuoruuteen. Suomalaisista asuntokunnista 45 prosenttia on yhden hengen talouksia (SVT 2020a). Yksinasuminen kuvaillaan Hasun ja Lapintien tekstissä niin rationaalisenä valintana, kuin myös pakotettuna olotilana. Yksinasumiseen yhdistetään myös urbaani asuminen, sillä se nähdään käytännöllisenä palveluiden ja välimatkojen osalta (Lapintie & Hasu 2010, 160).

Seuraavaksi tarkastellaan suomalaisen asumisen unelmavaihetta eli keski-ikäistä ja perheellistä asumista mieluiten rauhallisella pientaloalueella. Monet tutkimukset osoittavat, että suomalaisen asumisen ideaalimalli on edelleen omistettu omakotitalo (esim. Kortteinen et al. 2005, Strandell 2017). Omakotitalon unelma on toki ollut laskussa viime vuosikymmeninä, mutta silti muodostaa 50 % asukasbarometrin unelma-asumismuodosta. Vastaavasti kerrostaloasumisesta unelmoi 26 % vastaajista ja rivi- tai paritalosta 18 % vastaajista. (Strandell 2017, 86.) Perheellisen asumisen todellisuus 2020-luvulla on yhä enemmissä määrin jotain muuta, kuin omistusomakotitalo rauhallisella alueella. Esimerkiksi perheiden vuokra-asuminen on kasvussa (SVT 2020b).

Lapintie ja Hasu korostavat ydinperheasumisen rinnalle syntyvän yksinhuoltajien ja uusperheiden asumisen kirjon (2010, 161). Tilastokeskuksen mukaan avioituvuus on jyrkässä laskussa ja vain noin joka toinen suomalainen päätyy naimisiin ennen 50. ikävuotta (SVT 2020a). Suomessa onkin täten suuri joukko keski-ikäisiä ihmisiä, jotka asuvat yksin tai muutoin eri tavoin kuin ehkä aikaisemmin on oletettu. Avioliitto ja ydinperhe sekä omakotitalo alkavat olla vähemmistöä suomalaisessa asumisessa.

Lopuksi on syytä käsitellä ikääntyvien suomalaisten asumista saadaksemme suomalaisesta asumisesta kattavan kokonaiskuvan. Tilastokeskuksen väestörakennejaossa ikääntyneeksi määritellään 65-vuotta täyttänyt ihminen (Rusanen, Muilu & Colpaert 2003). Ikääntyneillä suomalaisilla on kohonnut muuttohalukkuus, joka syntyy lasten kodista lähdön sekä eläköitymisen myötä työpaikan paikkasidonnaisuuden poistumisella. Yleisesti tässä iässä stereotyyppisesti ikääntynyt myy suuren omakotitalonsa ja ostaa asunnon kerrostalosta, kävelymatkan päästä eri palveluista. Kuitenkin ikääntyneiden suomalaisten asuminen on tätä

paljon kirjavampaa. Suomalaisten ikääntyneiden yleinen terveys on kasvussa, ja sen myötä he kykenevät säilyttämään toimijuutensa pidemmälle elämässään. Tällöin esimerkiksi pientaloasumista voidaan harjoittaa pitkälle elämään. (Lapintie & Hasu 2010, 169–172.)

Työeläkeyhtiö Ilmarisen vuonna 2017 julkaistulla “Asuminen ja yhteisöllisyys” -tutkimuksella kartoitettiin, millaisia toiveita ikääntyvillä on asumisensa suhteen ja miten he suhtautuvat ajatukseen yhteisöllisestä asumisesta. Tutkimukseen vastasi 680 henkilöä ja vastausprosentti oli 50 %. Tutkimuksesta selvisi, että joka kolmas (35 %) vastaajista oli kiinnostunut yhteisöasumisesta. Vastaajia yhteisöasumisesta kiinnosti eniten asumismuodon tuoma turvallisuuden tunne, mahdollinen avunsaanti, alempi hinta ja seura. Yhteisöasumiseen suhtautuivat kaikista myönteisimmin pääkaupunkiseudulla asuvat naiset, joista joka toista kiinnosti yhteisöasumismuodot. Myös yksinasuvat ja kerrostaloasunnoissa asuvat ihmiset olivat kiinnostuneempia yhteisöasumisesta. Maaseudulla yhteisöasumisen kiinnostus laski joka viidenteen vastaajaan. Voidaan siis päätellä yhteisöasumisen olevan urbaani ilmiö. Tulevaisuuden yhteisöasuja onkin todennäköisemmin kaupunkiympäristössä palvelujen lähellä asuva naishenkilö. (Rajakoski 2017.)

4.3 Suomalaiset asumismallit

Vuonna 2019 Suomessa oli 1 308 000 asuinrakennusta ja melkein 2,5 miljoonaa saunaa. Suomalaisista 38,7 % asuu erillisissä pientaloissa ja 13,5 % rivi- ja ketjutaloissa. Enemmistö suomalaisista asuu kerrostaloissa, heitä on 46,2 %. Vähän yli puolet (55,6 %) suomalaisista omistaa asunnon, jossa asuu. Omistusasuminen on ollut laskussa, esimerkiksi vuonna 1990 66,8 % asutuista asunnoista oli omistusasuntoja. (SVT 2020b.)

Suomalaisten eri asumismallit voidaan jakaa pääpiirteissään pientaloasumiseen, rivi- tai paritaloasumiseen, sekä kerrostaloasumiseen. Pientaloasumiseen joskus liitetään myös paritaloasuminen, kuten esimerkiksi Tilastokeskus on tehnyt seuraavassa taulukossa. Paritaloasunnot tilastoissa esiintyvät niputettuna joko omakotitaloihin, muodostaen pientaloasumisen ryhmän, tai sitten paritalot esiintyvät yhdessä rivitalojen kanssa (SVT 2020b; Strandell 2017). Tässä tutkielmassa aineistonani käytän asukasbarometria, jossa paritalot ja rivitalot esiintyvät yhdessä. Tämä määrittely palvelee tutkielmaani parhaiten, sillä paritalossa ja rivitalossa asumisen sosiaalinen ympäristö ovat lähellä toisiaan. Omakotitalossa asuvalla ei ole seinänaapuria, eikä jaettua pihapiiriä, jolloin asumisen dynamiikka on aivan eri. Rivitalossa tai paritalossa asuvan tulee asumisessaan ottaa enemmän huomioon se tosiasia, että seinän

takana asuu toinen asuntokunta. Kerrostaloalueilla asukastiheys on korkea, joten mahdollisuus kohtaamisille on suurinta kerrostaloissa. Naapureita on samassa kerroksessa usein monta, samoin ylhäällä ja alhaalla. Kerrostalot ovatkin olleet ensisijainen asumistapa, jossa kokeilla yhteisöllisen asumisen muotoja. Suomessa suurin osa ihmisistä asuu asuinkerrostaloissa, joten niissä saattaa piillä yhteisöllisen asumisen tulevaisuus.

Taulukko 1. Suomalaisen asuntokuntien jakautuminen vuonna 2019 (SVT 2020b)

Talotyyppi	Asuntokuntia	%	Henkilöitä	%
Kaikki asuntokunnat	2 734 219	100	5 399 397	100
Erillisessä pientalossa (omakoti- tai paritalossa) asuvat	1 057 195	38,7	2 621 398	48,5
Rivitalossa asuvat	369 996	13,5	712 623	13,2
Asuinkerrostalossa asuvat	1 264 420	46,2	1 994 450	36,9
Muu rakennus (liikerakennuksessa ym. asuvat)	42 608	1,6	70 926	1,3

Huomioitavaa on, että isossa osassa asuntoja asuu nykyään vain yksi henkilö. Suomalaisista 44,7 prosenttia asuu yksin, ja yksinasuminen on trendi, jonka uskotaan vain lisääntyvän. Anne Tervo (2021) väitöskirjassaan tutki yksinasujien asuintilarpeita. Nykyinen yksiörakentamisen malli, jossa avokeittiö on samassa tilassa muiden asumisen funktioiden kanssa, koetaan ahtaaksi. Suomessa uudet asunnot erityisesti Helsingin seudulla ovat jatkuvasti pienempiä kuin ennen ja tämä muutos on kiihtynyt 2010-luvulla. Samalla yksiöiden osuus uudisrakentamisesta on kasvanut merkittävästi. (2021, 29–31.) Yksinasujien määrän ollessa korkea ja asuntojen ollessa pieniä, ajatus tilojen yhteiskäytöstä nousee houkuttelevaksi ratkaisuksi. Tervo tutki yksinasujien suhtautumista jaettuihin tiloihin ja huomasi, että yhteistiloihin suhtaudutaan positiivisesti, jos käytäntönä on se, että tiloja käytetään varausvuoroin aina omassa rauhassa erillään muista (2021, 61). Yksinasujat toivovatkin ensisijaisesti enemmän asumistilaa eivätkä yhteisöllisyyttä muiden yksinasujien kanssa.

5 Tutkimusasetelma

Tässä tutkielmassa on tarkoitus selvittää, keitä ovat ne ihmiset, jotka toivoisivat yhteisöllisyyttä seuraavassa asunnossaan. Uusimman asukasbarometrin (2017) mukaan naapurien kanssa juttelu on vähentynyt merkittävästi vuodesta 2010. Ikääntyneet juttelevat naapuriensa kanssa eniten, mutta heidänkin sosiaalisuutensa naapurustossa on laskussa. Barometrissa kävi ilmi myös asumisvuosien merkitys yhteisöllisyyteen. He, jotka olivat asuneet alueella kauiten, omistivat eniten naapurikontakteja. Naapuriensa kanssa vähiten juttelevat 20–29-vuotiaat, yksin asuvat ja vuokralla asuvat. (Strandell 2017, 80–81.) Tässä tutkielmassa haluttiin selvittää, mitkä tekijät selittävät sitä, että vastaaja toivoisi yhteisöllistä elämäntapaa seuraavassa asunnossaan. Perustuen asukasbarometrissa saatuihin tietoihin yhteisöllisyyden toteutumisesta eri vastaajaryhmissä, sekä aikaisemmin esiteltyyn tutkimuskatsaukseen ja teoreettiseen viitekehukseen muotoiltiin seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Millainen merkitys iällä on yhteisöllisyyden toiveeseen asumisvalinnoissa?
2. Miten tulotasot vaikuttavat yhteisöllisyyden toiveeseen asumisvalinnoissa?
3. Millä taustatekijöillä on vaikutusta yhteisöllisyyden toiveeseen asumisvalinnoissa?

Aikaisempi tutkimus osoittaa, että ikääntyessään ihminen alkaa enemmissä määrin tukeutua naapurustoonsa. Vuoden 2016 Asukasbarometrin mukaan vanhimmilla vastaajilla oli eniten naapurikontakteja verrattuna muihin ikäryhmiin (80–81, 2017). Myös esimerkiksi Fischer (1982) on esittänyt ikääntyneen asujan tukeutuvan naapurustoonsa vahvemmin turvan ja sosiaalisten suhteiden muodossa. Vanhemman ihmisen kannattaa omata naapurisuhteita, sillä ne voivat tarjota apua esimerkiksi sairaskohtauksen sattuessa tai erinäisten palvelusten suorittamisessa. Hirvosen mukaan naapurisuhteiden merkitys on vähäisintä nuorilla asukkailla, mutta naapureiden merkitys kasvaa asukkaan iän kasvaessa (2013, 19–20). Hirvosen mielestä kyse ei olisi turvan varmistamisen strategiasta, vaan kyseessä olisi enneminkin sukupolviero. Hirvosen mukaan kyseessä on asumiskulttuurin muutos, jolla hän tarkoittaa sitä, että vanhemmat ikäluokat ovat tottuneet naapurillisuuteen ja ilmiö on häviämässä nuoremmissa ikäluokissa, joilla ei ole enää tarvetta tuntee naapureitaan (2013, 74.) Joka tapauksessa molemmat teoriat toteavat sen, että ikääntyneet ovat naapurustossa yhteisöllisimpiä. Oletan, että mitä korkeampi vastaajan ikä on, sitä todennäköisemmin hän toivoo yhteisöllisyyttä seuraavassa asunnossaan. Myös perustaen Hirvosen havaintoon naapurisuhteiden vähydestä nuorilla ikäryhmillä, sekä Asukasbarometrin havaintoon naapurisuhteiden vähydestä

ikäryhmässä 20–29 vuotta oletan, että vähäisin mielenkiinto yhteisöllisyyteen seuraavassa asunnossa on nuoremmilla vastaajilla.

Hypoteesi 1. Mitä korkeampi ikä sitä enemmän toivotaan yhteisöllisyyttä asuntoalueelta ja asumismuodolta.

Toinen hypoteesi pohjataan Fischerin (1982) tuloksiin siitä, miten fyysisesti lähellä olevien siteiden merkitys vähenee, kun ihmisten varallisuus kasvaa ja siten liikkuvuus paranee. Täten naapurustossa sijaitsevien ihmissuhteiden tärkeys ja yleisyys on yhteydessä ihmisen luokkasemaan ja varallisuuteen. Ihmissuhteiden verkoston laajeneminen muualle kuin maantieteellisesti lähellä sijaitsevaan alueeseen, kuten esimerkiksi naapurustoon, on varallisuuden tuomaa ylellisyyttä. Ne ihmiset, joiden sosiaaliset verkostot kantavat ulos naapurustostaan, ovat todennäköisesti valkoisia, kouluttautuneita sekä he omaavat keskimääräistä korkeammat tulot (Campbell ym, 1986; Marsden, 1987; Huang and Tausig, 1990). Hypoteesi pohjautuu myös siihen, että yhteisöllisyys on konseptina tutumpi ja käyttökelpoisempi alemmille tuloluokille. Moni suomalainen pienituloisen asuu kerrostaloissa, joissa yhteiskäyttötilat, kuten esimerkiksi pesutupa ovat arkipäivää (Strandell 2017). Tulojen ollessa matalat ajatus yhteiskäyttötavaroista voi tuntua houkuttelevammalta. Tavaroiden ja tilojen yhteiskäyttö vapauttaa rahaa muuhun elämiseen, kun jokaista asiaa ei tarvitse itse omistaa.

Hypoteesi 2. Matalammat tuloluokat toivovat enemmän yhteisöllistä elämäntapaa kuin korkeat tuloluokat.

Kolmas tutkimuskysymys on eksploraatiivinen ja siihen liittyen ei voida aikaisemman teorian ja tutkimuskirjallisuuden osalta muodostaa testattavaa hypoteesia. Sukupuolen roolista yhteisöllisyyden toiveeseen tiedetään se, että naiset suhtautuvat siihen positiivisemmin kuin miehet (Rajakoski 2017). Aikaisemman tutkimustiedon osalta osataan sanoa asumisajan vaikuttavan yhteisöllisyyteen, sillä pitkään asuneet ovat ehtineet muodostaa naapurikontakteja asumisympäristöönsä (Strandell 2017, 81). Sitä ei tiedetä, kuinka hyvin tämä ennustaa yhteisöllisyyden toivomista seuraavassa asunnossa, joten siksi muuttuja on otettu mukaan analyysiin. Asunnon hallintamuodon vaikutuksesta yhteisöllisyyteen tiedetään se, että vuokra-asujilla oli vähiten naapurikontakteja eri hallintamuodoissa asuvista (Hirvonen 2013). Hirvosen (2013) tulosten mukaan asumistyypeillä ei ollut merkittävää keskinäistä eroa siihen kuinka

paljon vastaajalla oli naapurikontakteja. Rivitalossa asuvat juttelivat hieman useammin naapureidensa kanssa kuin muissa asuntotyypeissä asuvat (2013, 75.) Perhemuodon vaikutuksista ei tutkimuskirjallisuuden perusteella voi vetää suuria johtopäätöksiä. Lotta Junnilaisen mukaan suurin yksittäinen yhteisöllisyyttä lisäävä tekijä on kuitenkin lapsiperheellisyys asuinalueella (Riiali 2021).

5.1 Aineisto ja muuttajat

Pääaineistonani käytän uusinta vuoden 2016 Asukasbarometria. Asukasbarometri on kyselytutkimus suomalaisten kaupunkimaisten naapurustojen laadusta vähintään 10 000 asukkaan taajamissa. Asukasbarometrissa on tutkittu asuinympäristöjen tilaa ja niissä tapahtunutta ajallista muutosta sekä ihmisten asumistoiveita. Tutkimuksessa kartoitetaan lisäksi erilaisten asuinalueiden vahvuuksia ja heikkouksia. Se on toteutettu ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen yhteishankkeena.

Asukasbarometri on valtakunnallinen seurantatutkimus, joka on toteutettu kuuden vuoden välein ja vuoden 2016 barometri on neljäs toteutettu. Aikaisemmat kyselyt on toteutettu vuosina 1998, 2004 ja 2010. Jokaisella kierroksella tavoitteena on ollut päivittää osa kysymyksistä ajankohtaisia ilmiöitä ja tietotarvetta ajatellen, mutta säilyttää ajallinen vertailukelpoisuus keskeisissä teemoissa. Vuoden 2016 Asukasbarometri toteutettiin posti- ja internet-kyselyn yhdistelmänä. Hyväksytyjä vastauksia saatiin 3 005 kpl. Paperilomakkeella vastasi 1 915 vastaajaa ja sähköisesti 1 090 vastaajaa. Lopullinen vastausprosentti tietoon tulleen ylipiteon (pois muuttaneet, pysyvästi hoitolaitoksiin siirtyneet ja kuolleet) vähentämisen jälkeen on 37,7 % (Strandell 2017.)

Asukasbarometriä vertailun osalta tulee ottaa huomioon se, että asukasbarometrit eivät säily muodoltaan samanlaisina, vaan niiden kysymyksiä päivitetään ja rakennetta muokataan joka kerta kun uutta barometria laaditaan. Samoin haastattelutapa vaihtelee barometriä välillä. Esimerkiksi vuoden 2010 kysely tehtiin puhelinhaastatteluna, kun taas vuoden 2016 asukasbarometri toteutettiin posti- ja internet-kyselyn yhdistelmänä. Tämä tarkoittaa sitä, että barometriä ajallinen vertailu hieman hankaloituu ja suoritettaessa vertailua barometriä välillä, tulee tarkastaa kysymysten muotoilut ja vastausvaihtoehdot.

Asukasbarometriin hyväksytyjä vastauksia oli 3005, joista 1067 eli 36,2 % oli Uudeltamaalta, jonka erityispiirre on, että siellä sijaitsee Suomen pääkaupunkiseutu ja sen noin 1,5 miljoonan

ihmisen metropolialue. Samoin vastaajista 60,6 % asui yli 100 000 ihmisen kunnissa, jotka Suomen mittakaavassa käsittävät alueelliset työssäkäynti- ja kasvukeskukset lukuun ottamatta Espoota ja Vantaata, joiden keskuskaupunkina toimii Helsinki. Vastaajista siis selvästi suurin osa asuu urbaaneissa ympäristöissä ja Suomen suurimmissa kaupungeissa. Suomessa on yhdeksän yli 100 000 asukkaan kaupunkia: Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Turku, Oulu, Jyväskylä, Kuopio sekä Lahti. (SVT 2022.)

5.1.1 Selitettävät muuttajat

Asukasbarometrissa olen valinnut tutkielmaani kolme kysymystä, joista muodostetaan summamuuttuja, joka toimii tutkimuksen selitettävänä muuttujana. Kysymys numero 48 (ks. liite 1) mittasi vastaajien mieltymyksiä asuinalueen valinnassa. Kysymys oli muodossa: Jos olisitte nyt muuttamassa, miten tärkeinä pitäisitte seuraavia tekijöitä asuinalueen valinnassa? Vaihtoehdot olivat seuraavat: lapsuuden ympäristö ja sukujuuret, sukulaiset asuvat lähellä, luonnonläheisyys, rauhallisuus, meluttomuus, terveellisyys ja hyvä ilmanlaatu, turvallisuus, asuinalueen esteettömyys, kauppaan pääsee kävellen ja pyörällä, harrastuksiin pääsee kävellen ja pyörällä, työ- tai opiskelupaikalle pääsee kävellen tai pyörällä, kahviloiden, ravintoloiden ja kulttuuripalvelujen läheisyys, hyvät joukkoliikenteen yhteydet, hyvät kävely- ja pyöräily-yhteydet, sujuvat yhteydet autolla, lähikoulun hyvä taso, lapsilla kavereita kävelymatkan päässä, sosiaaliset kontaktit, naapurit ja ystävät, alueella hyvä maine, alueen historia, identiteetti ja kerroksellisuus, naapuruston asukkaiden samanhenkisyys, monikulttuurisuus, alueen autottomuus sekä tuttu ympäristö.

Tästä kysymyksestä voidaan mielenkiintoisesti päätellä, onko yhteisöllisyys vaikuttava tekijä asuinaluetta valittaessa ja onko vastaajilla toivetta yhteisöllisyydestä. Suomalaisten asumistoiveita tutkittiin asukasbarometrissa, josta selviää, että noin puolet suomalaisista unelmoi omakotitaloasumisesta ja 18 % rivi- ja paritalosta (Strandell 2017, 86). Kysymys 48 pyrkii siis kartoittamaan tekijöitä, joita haaveiden suomalainen pientaloalue ideaalisti, pitäisi sisällään. Vastausvaihtoehdoista tutkielman kannalta mielenkiintoisin on sosiaaliset kontaktit, naapurit ja ystävät, sillä se on suoraan yhteydessä yhteisöllisyyteen. Toinen mielenkiintoinen tekijä on naapuruston asukkaiden samanhenkisyys. Se on hyvin tulkinnanvarainen tekijä, jonka vastaaja voi ymmärtää eri tavoin. Minkälainen on samanhenkinen naapurusto? Samanhenkinen naapurusto voisi esimerkiksi äänestää eduskuntavaaleissa samalla tavalla.

Kysymys 49 (liite 2) on muodoltaan samanlainen, mutta kysymyksessä siirrytään asuinalueesta seuraavan asunnon ominaisuuksiin: Jos olisitte nyt muuttamassa, miten tärkeinä pitäisitte seuraavia tekijöitä asunnon valinnassa? Tässä kysymyksessä tekijät ovat enemmän asumisteknisiä kuin kysymyksessä 48. Vaihtoehtoja ovat: oma piha, oma päätösvalta, ei lähinaapureita, asumisen vaivattomuus ja helppohoitoisuus, asunto on hyvin varusteltu, oma sauna, oma autopaikka, tilaa lemmikkieläimille, tilaa työnteolle kotona, tilaa harrastamiselle kotona, alhaiset asumiskustannukset, asunnon ja asuintalon esteettömyys, hissi, yhteisöllisyys, tilojen ja tavaroiden jakaminen sekä asuintalon energiatehokkuus.

Kysymyksen 49 mielenkiintoisin tekijä on ”yhteisöllisyys, tilojen ja tavaroiden jakaminen”. Yhteisöllisyyden voi nähdä omana osanaan, mutta tässä kysymyksessä sillä selkeästi tarkoitetaan yhteisöllistä elämäntyyliä, johon mahdollisesti kuuluisi esimerkiksi käyttötavaroiden jakaminen ja yhteisessä käytössä olevien tilojen olemassaolo. Olisiko vastaajille mieleistä jakaa yhteistiloja ja tavaroita naapurien kesken tulevaisuudessa? Kysymyksessä 49 on kaksi muutakin mielenkiintoista tekijää, esimerkiksi ”oma päätösvalta”. Tällä todennäköisesti tarkoitetaan kuinka tärkeänä vastaajat näkevät unelmien kodissaan muista riippumattoman toiminnan asuinalueellaan. Tämä kysymys voidaan liittää vahvasti unelmaan omakotitaloasumisesta. Tähän kysymykseen liittyy myös kohta ”ei lähinaapureita”. Onko vastaajille naapurit enemmän haitta vai hyöty? Vai onko sittenkin niin, että naapureita halutaan asuinalueelle tuomaan kodin tuntua?

Summamuuttujan loin seuraavasti: Valitsin kahdesta kysymyksestä kolme muuttujaa kuvaamaan asumisunelmia, yhdistävänä tekijänä yhteisöllisyys. Kysymyksestä 48 valitsin kaksi muuttujaa ja kysymyksestä 49 valitsin yhden muuttujan. Vastausvaihtoehdot olivat molemmissa kysymyksessä: *ei lainkaan tärkeä, ei kovin tärkeä, jonkin verran tärkeä, melko tärkeä, erittäin tärkeä, en osaa sanoa*. Muuttujista poistettiin puuttuvat arvot sekä vastaukset ”*en osaa sanoa*”. Summamuuttuja muodostuu kolmen muuttujan keskiarvosta, joten summamuuttuja skaalautuu samalla tavalla kuin alkuperäiset muuttujat.

K48 ”Jos olisitte nyt muuttamassa, miten tärkeinä pitäisitte seuraavia tekijöitä asuinalueen valinnassa?”

- Sosiaaliset kontakti, naapurit ja ystävät (K48_18)
- Naapuruston asukkaiden samanhenkisyys (K48_21)

K49 ”Jos olisitte nyt muuttamassa, miten tärkeinä pitäisitte seuraavia tekijöitä asunnon valinnassa”

- Yhteisöllisyys, tilojen ja tavaroiden jakaminen (K49_14)

Cronbachin alfalla mitataan summamuuttujan reliabiliteettia (Nummenmaa 2021, 510). Summamuuttujan Cronbachin alfan arvo olisi suositeltavaa olla vähintään 0,6 jotta summamuuttuja voidaan luotettavasti muodostaa. Liian matala Cronbachin alfan arvo kertoo, etteivät muuttajat mittaa tosiasiaassa samaa ilmiötä. Täten summamuuttujaa ei olisi järkevä muodostaa. Kun Cronbachin alfan arvo on taas todella korkea, se indikoi sitä, että muuttajat mittaavat täysin samaa ilmiötä, jolloin summamuuttujaa ei ole mielenkiintoista muodostaa. (Taber, 2018.) Yhteisöllisyyttä kodin valinnassa mittaava summamuuttuja ($\alpha = 0,615$) muodostuu muuttujista, jotka omaavat riittävän keskinäisen konsistenssin ja ne mittaavat samaa ilmiötä (eli yhteisöllisyyden arvostusta asunnon/asuinalueen valinnassa). Uusi summamuuttuja saa arvoja 1–5.

Taulukko 2. Summamuuttuja

Summamuuttuja	Osiot	Cronbachin alfa	Osioiden korrelaatiot summamuuttujaan	Ka.	Kh.
Yhteisöllisyyden arvostus kodin valinnassa	Sosiaaliset kontakti, naapurit ja ystävät (K48_18) Naapuruston asukkaiden samanhenkisyys (K48_21) Yhteisöllisyys, tilojen ja tavaroiden jakaminen (K49_14)	0,62	0,49 0,44 0,36	3,21	0,82

5.1.2 Selittävät muuttujat

Selittäviksi muuttujiksi valikoitui sukupuoli, ikä, asunnon talotyyppi (millaisessa asunnossa asuu), asunnon hallintamuoto, asumisaika, kotitalouden vuositulot, sekä perhetyyppi.

Selittävät muuttujat ovat valikoituneet suhteessa naapurustojen yhteisöllisyydestä tehtyyn aikaisempaan tutkimukseen. Selittävien muuttujien tarkemmat tiedot ovat koottu liitteeseen 3.

Sukupuoli on aineistossa muodossa mies/nainen. Naiset olivat enemmistö vastaajissa. Vuonna 2017 työeläkevakuutusyhtiö Ilmarisen teettämä tutkimus (Rajakoski 2017) osoitti, että naisia kiinnostaa yhteisöllisyys miehiä enemmän. Tutkimuksen keski-ikä oli 63,8 ikävuotta ja joka toista pääkaupunkiseudulla asuvaa naista kiinnostivat yhteisölliset asumismuodot. Naiset ovat keskeinen kohderyhmä tutkittaessa yhteisöllistä asumista, sillä iäkkäitä yksinasuvia naisia on huomattavasti enemmän kuin miehiä: esimerkiksi 70-vuotta täyttäneissä kolminkertaisesti. Yksinasuvien sukupuolieron syynä on miesten keskimääräisesti lyhyempi elinikä (Jalovaara 2014, 155–156). Ikääntyvät naiset saattavat kaivata loppuelämän asumiseensa tukea ja seuraa yhteisöllisestä asumismuodosta.

Ikä on tutkielman kannalta keskeinen selittävä muuttuja. Naapurustojen yhteisöllisyydestä tehty tutkimus on osoittanut sen, että vanhemmat ihmiset juttelevat enemmän naapureidensa kanssa, kuin nuoremmat (esim. Hirvonen 2013; Strandell 2010, 2016). Iän merkitystä voi tutkimuskirjallisuuden valossa lähestyä kahden teorian kautta. Ensinnäkin Jukka Hirvosen tulosten mukaan naapurisuhteiden merkitys kasvaa iän kasvaessa (2013, 19-20). Hirvosen mielestä tämä ei selittyisi elinkaaritekijöillä, vaan sukupolvien asumiskulttuurin erolla. Hirvonen havaitsi vuoden 2019 tutkimuksessaan sukupolvien välisiä eroja. 45-vuotiailla suomalaisilla oli vuonna 2012 huomattavasti vähemmän naapuruussuhteita kuin alle 45-vuotiailla vuonna 1986 (2019, 1038).

Ikä on aineistossa jatkuvan muuttujan sijaan luokiteltu muuttuja. Iät on jaettu ryhmiin seuraavasti: ikävuodet 15–19, 20–29, 30–39, 40–49, 50–59, 60–64, 65–74 sekä 75–84. Tätä tutkielmaa varten on tärkeää tunnistaa ihmisten eri ikävaiheille keskeiset asumistyyliä. 15–19-vuotias todennäköisesti voi asua vielä vanhemmillaan, kun taas 20–29-vuotias voi asua vuokralla yksin kaupungissa. 30-vuodesta eteenpäin ihmiset perustavat perheitä ja muuttavat pientaloalueille, joissa yhteisöllisyys saattaa olla korkeampi.

Jotta voin tutkielmassa tarkastella eri ikäluokkiin liitettäviä asumistyyliä käytän ikämuuttujaa seuraavasti. Ikä-muuttujan (*age* luokiteltu ikämuuttuja, muokkaamaton) pohjalta luon uuden ikämuuttujan, jossa 15–19-vuotiaat on poistettu, sillä tämä ikäryhmä ei ole tutkielman kannalta relevantti. Alaikäisillä harvoin on mahdollisuutta vaikuttaa oman asuntonsa erityispiirteisiin, sillä hän asuu usein vielä huoltajan määrittämässä kodissa. Ikäryhmät on jaettu neljään ryhmään. Ikävuodet 20–29 ovat muuttujassa nimellä “nuori aikuinen”. Seuraavaksi yhdistän kaksi vuosikymmentä yhteen eli ryhmät 30–39 sekä 40-49; tämä ryhmä on nimeltään

“perheellinen ikä”. Nämä ikävuodet kattavat perinteisesti perheen muodostumisen ja lasten kasvatuksen. Tätä ikäryhmää saattaa edustaa myös lapsiystävällinen asumismuoto esimerkiksi pientaloalueilla. Ikävuosista 50–59 sekä 60–64 muodostetaan ryhmä “keski-ikäinen”. Tätä ikäryhmää leimaa mahdollisten lasten poismuutto omiin ensikoteihinsa, sekä mahdollinen asumismuodon vaihtuminen pientaloista pienempiin asuntoihin ehkä lähemmäs palveluita. Viimeinen ikäryhmä on “eläkeläinen”, sen muodostavat ikäryhmät 65–74 sekä 75–84. Uuden muuttujan myötä myös ikäryhmien koot kasvavat, sillä alkuperäisessä ikämuuttujassa joidenkin ikäryhmien koot olivat pienehköjä.

Asunnon tyyppin vaikutusta yhteisöllisyyteen on tutkittu ja esimerkiksi Hirvosen (2013) analyysin tulosten mukaan asuntotyyppillä ei olisi kovinkaan merkittävää merkitystä yhteisöllisyyden yleisyyteen. Omistusasuntojen osalta omakotitalo-, kerros- ja rivitaloasumisen välillä oli vain pieniä eroja keskenään naapuruussuhteissa. Analyysissa selvisi kuitenkin, että rivitaloasukkailla taajamissa ja kaupungeissa oli hieman yleisempää keskustella naapureidensa kanssa kuin muilla. (2013, 75.) Asukasbarometrissa talotyyppimuuttuja (2016 aineistossa k5, 2010 k6) on jaettu neljään luokkaan. Luokat ovat: ”Omakotitalo, pari- tai rivitalo, kerrostalo sekä muu”. Huomion arvoista on se, että pari- ja rivitalot on luettu samaan talotyyppiin. Esimerkiksi Tilastokeskus on omissa tilastoissaan määritellyt paritalon ja omakotitalon yhteisen termin ”pientalon” alle. Asukasbarometrin luokittelu on mielestäni perustellumpi, sillä paritaloasuminen ja rivitaloasuminen muistuttavat toisiaan asumisen toiminnan osalta. Asumisen toiminnassa näissä talotyypeissä asuva ottaa enemmän huomioon naapurinsa ja naapuri on paljon konkreettisempi osa elämää, hänen sijaitessa vain seinän päässä omasta asunnosta. Omakotitaloasujan asuminen on jossain määrin yksityisempää, sillä fyysinen etäisyys naapuriin on pidempi.

Asunnon hallintamuodon voidaan katsoa olevan tärkeä mahdollinen selittäjä yhteisöllisyyteen. Aiheesta on myös tehty tutkimusta, joka osoittaa sen, että omistusasumisella on positiivinen yhteys asuinalueen yhteisöllisyyteen (esim. Kouvo & Haverinen 2017; Lipasti 2018; Hirvonen 2013). Omistusasuminen nostaa halua puuttua alueen tapahtumiin, esimerkiksi häiriökäyttäytymiseen (Kouvo & Haverinen 2017). Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että omistusasuminen on yleensä pitkäaikaisempaa kuin esimerkiksi vuokra-asuminen. Ihminen investoi rahaansa, aikaansa ja toiveitaan asumiseensa ja on täten herkempi tarkastelemaan ja arvioimaan asumisympäristöään. Omistusasuminen sitouttaa alueeseen ja voi täten nostaa kiinnostusta tutustua lähinaapureihin ja muodostaa siteitä heidän kanssaan.

Asunnon hallintamuoto on aineistossa kategorinen muuttuja, joka muodostuu seuraavanlaisesti: ”Omistusasunto, vuokra-asunto (sisältää työsuhdeasunnot), asumisoikeus tai osaomistus sekä muu (sisältää alivuokralaisasunnot).” Selvästi suurin osa vastaajista, 73,3 %, asui omistusasunnossa. Vuokralla asui 22,6 %, asumisoikeus- tai osaomistusasunnossa vain 3 % ja muu (sisältäen alivuokralaisasunnot) vain 0,6 %. Tilastokeskuksen (SVT 2018) mukaan suomalaisista vuonna 2017 noin 70,5 % asui omistusasunnoissa ja vuokralla asui noin 26,2 %. Suomalaisista noin 3,4 % asuu kategoriassa ”muu tai tuntematon”. Näin voidaan todeta, että asukasbarometri edustaa suhteellisen hyvin suomalaista asumista asunnon hallintamuodon suhteen. Vuokra-asuminen barometrissa jää noin neljä prosenttia kansallisesta luvusta, mutta sen voidaan osin päätellä johtuvan siitä, että esimerkiksi alivuokralaissopimukset on jaoteltu omaan kategoriaansa.

Asunnon hallintamuoto-muuttujasta on poistettu kohta ”muu tai tuntematon”, sillä se ei palvele tutkimusta ja sen osuus aineistosta on hyvin pieni, vain 0,6 %. Täten saatiin kolmiluokkainen muuttuja, joka muodostuu luokista ”omistusasunto”, ”vuokra-asunto (sis. työsuhdeasunnot)” sekä ”asumisoikeus tai osaomistus”.

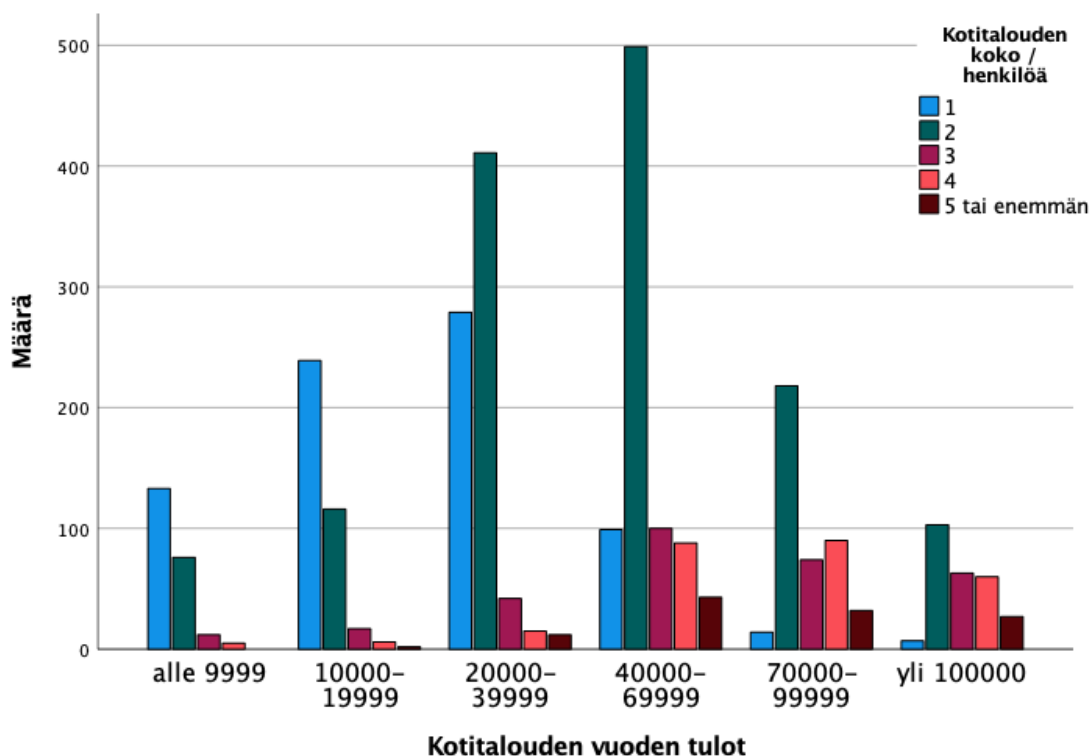
Asumisajan on huomattu lisäävän juttelua naapureiden kanssa. Esimerkiksi vuoden 2016 Asukasbarometrissa selviää, että mitä kauemmin asunnossa on asuttu, sitä enemmän henkilöllä on myös naapurikontakteja. (Strandell 2017.) Tässä tutkimuksessa on tärkeää osata erottaa asumisaika ja ihmisen ikä toisistaan. Asumisaika voi vaikuttaa iän rinnalla samalla tavalla positiivisesti yhteisöllisyyden yleisyyteen. Kuinka paljon Hirvosen (2013) ja Fischerin (1982) teoretisoinnista voidaan selittää asumisen kestolla? Asumisaika liittyy todennäköisesti vahvasti myös omistusasumiseen. Aukkaat asuvat keskimäärin kauemmin omistusasunnoissa kuin esimerkiksi vuokralla (Strandell 2017).

Asumisaika on aineistossa jatkuva muuttuja. Se on minimiarvoltaan 0 asumisvuotta ja maksimiarvoltaan 70 asumisvuotta. Aineiston vastaajien asumisajan keskiarvo on 14,21 asumisvuotta. Keskihajonta on 13,04 asumisvuotta.

Kotitalouden vuosituloja on aineistossa mitattu kysymyksellä *Mikä on kotitaloutenne yhteenlaskettu bruttotulo vuodessa? (tulot ennen veronmaksua)*. Tuloluokat olivat Alle 9999, 10000–19999, 20000–39999, 40000–69999, 70000–99999, Yli 100000. Tarkasteltaessa

kotitalouden yhteenlaskettuja bruttotuloja vuodessa suhteessa kotitalouden kokoon huomaamme, että kahden pienimmän tuloluokan osalta valtaosa vastaajista on yhden hengen kotitalouksia. Tuloluokista 20 000–39 999e lähtien kahden hengen kotitaloudet muodostavat enemmistön. Taulukko 3 havainnollistaa tuloluokkien ja kotitalouden koon suhdetta.

Taulukko 3. Kotitalouden yhteenlaskettu bruttotulo vuodessa / kotitalouden koko

Naapurustojen tulojen merkitystä on tutkittu erityisesti naapurustoeffektin kautta. Yleinen ajatus on se, että huono-osainen asuinalue toimii vahvistavana tekijänä yksilön huono-osaisuuteen. (Macintyre 2002, 128.) Se, vaikuttavatko tulot naapurustojen yhteisöllisyyteen on epäselvää. Aikaisemmista tutkimuksista olemme voineet huomata yhteyden yhteisöllisyyden ja omistumisasumisen kanssa. (esim. Kouvo & Haverinen 2017; Lipasti 2018; Hirvonen 2013). Korkeammat tulot ennustavat asunnon omistamisen todennäköisyyttä, kun taas alemmat tulot omaava todennäköisemmin asuu vuokralla.

Asukasbarometrin 2016 perusteella laaditussa taulukossa 4 ristiintaulukoitiin kotitalouden vuosittaiset tulot suhteessa asunnon hallintamuotoon. Taulukko 4 osoittaa, että omistusasumisen osuus asunnon hallintamuodosta kasvaa tasaisesti siirryttäessä tuloluokasta

suurempaan. Päinvastainen ilmiö tapahtuu vuokra-asumiselle. Alle 9999e vuositulot-luokassa vuokra-asumisen osuus on 62,5 %, kun taas yli 100 000e vuositulot saavuttavissa kotitalouksissa vuokra-asujia on vain 3,5 % vastaajista. Asumisoikeus tai osaomistus-luokan osuus pysyy suhteellisen samana kaikissa tuloluokissa, eniten sitä esiintyy luokassa 20 000–39 999e, vähiten luokassa yli 100 000e tulot saavuttava kotitalous.

Selittäväenä muuttujana toimii myös kotitalouden perhetyyppi ja koko. Tarvitseeko perheellinen kotitalous yhteisöllisyyttä ja auttavia käsiä asuinalueellaan? Vai ovatko kenties yksin asuvat ja eritoten jo ikääntyneet yksinasujat potentiaalisimpia kaipaamaan yhteisöllistä elämäntapaa? Muuttujalla on kuusi luokkaa: yksinasuva ja alle 65-vuotias, lapseton pariskunta, yli 65-vuotias kotitalous, lapsiperhe 0–7 v, lapsiperhe 7–17 v sekä muu aikuiskotitalous.

Taulukko 4. Kotitalouden vuoden tulot / asunnon hallintamuoto ristiintaulukointi

		Asunnon hallintamuoto			
		Omistusasunto	Vuokra-asunto	Asumisoikeus tai osaomistus	Yhteensä
Kotitalouden vuoden tulot	alle 9999 €	78 34,8 %	140 62,5 %	6 2,7 %	224 100 %
	10 000–19 000 €	187 50,0 %	175 46,8 %	12 3,2 %	374 100 %
	20 000–39 000 €	534 70,7 %	194 25,7 %	27 3,6 %	755 100 %
	40 000–69 000 €	701 84,2 %	106 12,7 %	26 3,1 %	833 100 %
	70 000–99 000 €	395 91,4 %	27 6,3 %	10 2,3 %	432 100 %
	yli 100 000 €	244 94,6 %	9 3,5 %	5 1,9 %	258 100 %
Yhteensä		2139 74,4 %	651 22,6 %	86 3,0 %	2876 100 %

5.2 Menetelmät

Tässä tutkimuksessa analyysimenetelmänä toimii lineaarinen regressioanalyysi. Sillä voidaan tarkastella muuttujien välisiä lineaarisia riippuvuussuhteita ja niiden välisten yhteyksien voimakkuutta (Nummenmaa 2021, 439).

Aineistoja analysoitiin SPSS-ohjelmalla, jolla tehtiin myös muuttujien muokkaukset, kuten summamuuttujan luominen. Regressioanalyysi toteutettiin siten, että analyysiin tuotiin uusia muuttujia analyysin tueksi portaittain. Regressioanalyysissä oli yhteensä neljä mallia.

Regressioanalyysi on menetelmänä joustava ja monipuolinen tutkimaan muuttujien välistä suhdetta. Regressioanalyysiin edellytyksenä on, että selitettävän muuttujan tulisi olla vähintäänkin välimatka-asteikollinen. Selittävinä muuttujina toimii usein myös välimatka-asteikollinen muuttuja, mutta järjestysasteikollisia- sekä luokiteltuja muuttujia voidaan tuoda analyysiin, mutta tällöin niistä tulee muokata dummy-muuttujia. (Kaakinen & Ellonen 2021.)

Tutkimuksessa selittävästä muuttujista osa oli järjestysasteikollisia ja osa moniluokkaisia, joten näistä muuttujista regressioanalyysia varten tehtiin dummy-muuttujia. Dummy-muuttujalla tarkoitetaan muuttujaa, joka saa arvon 0 tai 1. Tämä tarkoittaa siis tilannetta, jossa ilmiö joko esiintyy tai ei esiinny (esimerkiksi asuuko vastaaja omakotitalossa = 1, kaikki muut vaihtoehdot = 0). Tutkimuksessa esiintyy myös jatkuva muuttuja, eli asumisajan pituus.

Regressioanalyysin yhteydessä SPSS-ohjelma testaa jokaisen selittävän muuttujan yhteyttä selitettävään muuttujaan, eli eroavatko selittävien muuttujien regressiokertoimet tilastollisesti merkitsevästi nolasta. Yleisesti hyväksytyn 95 % luottamustason mukaan ne p-arvot, jotka ovat pienempiä kuin 0,05, merkitään tilastollisesti merkitseviksi. (Kaakinen & Ellonen 2021.)

Tässä tutkimuksessa käytän useampaa dummy-muuttujaa, jolloin saatuja regressiokertoimia tulee tulkita suhteessa referenssiryhmään. Tutkija itse määrittelee referenssiryhmän. Referenssiryhmä kannattaa valita siten, että se on teoreettisesti mielenkiintoinen, kun sitä verrataan muihin kategorioihin. Dummy-muuttujan regressiokerroin ilmoittaa siis ryhmän keskimääräisen poikkeaman referenssinä toimivasta ryhmästä, eli ryhmästä, jolla ei ole mallissa omaa dummy-muuttujaa. (Kaakinen & Ellonen 2021.)

6 Tilastollisen analyysin tulokset

Tässä luvussa tarkastelen lineaarisen regressioanalyysin avulla, keitä ovat todennäköisesti ne ihmiset, jotka haluavat yhteisöllisyyttä tulevaisuuden asumisvalinnoissaan ja kuinka paljon muut tutkimukseen otetut muuttajat selittävät yhteisöllisen elämäntavan vaikutusta asumisvalinnoissa.

Käytän summamuuttujaa, joka on muodostettu muuttujista, jotka liittyvät yhteisölliseen elämäntapaan asumisvalinnoissa. Lineaarisen regressioanalyysin toteutan siten, että analyysi koostuu neliportaisesta mallista. Kukin malli on teemoitettu suhteessa olemassa olevaan tutkimustietoon yhteisöllisyydestä ja malleilla pyritään selvittämään tiettyjen ilmiöiden esiintyvyyttä aineistossa.

Ensimmäinen malli tarkastelee iän suhdetta yhteisöllisyyden kaipuuseen asumisvalinnoissa. Pohjaten olemassa olevaan tutkimustietoon, tiedämme, että iällä on havaittu olevan yhteyttä ilmiöön. Tutkimuksissa on huomattu se, että mitä korkeampi ikä asujalla on, sitä todennäköisemmin hänellä on ihmissuhteita naapureihinsa. Ilmiölle on löydetty kaksi kilpailevaa selitystä: elinkaaritekijät sekä asumiskulttuuri. (Hirvonen 2013; Fischer 1982.)

Toisessa mallissa otamme analyysin tueksi yleisiä demografisia muuttujia. Tähän malliin iän tueksi tulevat selittävät muuttajat sukupuoli sekä perhetyyppi.

Kolmannessa mallissa otamme analyysiin mukaan asumiseen liittyviä muuttujia. Näitä ovat asunnon tyyppimuuttuja (omakotitalo, pari- tai rivitalo, kerrostalo) sekä asunnon omistusmuoto (omistusasunto, vuokra-asunto, asumisoikeus/osaomistus) sekä asumisen pituus.

Neljännessä mallissa jo edellä mainittujen selittävien muuttujien lisäksi tarkastelemme tulojen vaikutusta yhteisöllisyyden asumistoihiveeseen. Yhteisöllisyys on yhdistetty perinteiseen työväenluokkaiseen elämäntyyliin ja naapurustoon (esim. Kortteinen 1982). Toisaalta korkeat tulot ja omistusasuminen ovat myös olleet yhteisöllisyyttä lisäävä tekijä. (esim. Kouvo & Haverinen 2017; Lipasti 2018; Hirvonen 2013).

Ensimmäisestä mallista voimme huomata yhteyden iässä ja yhteisöllisyyden kaipuussa seuraavaa asuntoa hankittaessa. Referenssiryhmänä toimii keski-ikäinen vastaaja (50–64 v).

Jokaisessa luokassa tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p < 0,000$.) Referenssiryhmään nähden nuori aikuinen (20–29 v) sekä perheellinen (30–49 v) ovat vähemmän kiinnostuneita yhteisöllisestä elämäntyylistä asumisvalinnoissaan. Vaikutus on portaittainen, tarkoittaen, että nuorella aikuisella kiinnostus on vielä merkittävästi vähäisempää kuin perheellisellä. Ikääntyminen vaikuttaa siis yhteisöllisyyden toiveeseen asumisvalinnoissa positiivisesti. Hypoteesimme mukaisesti yhteisöllisyyttä asumisvalinnoissaan eniten toivoo aineiston vanhin ikäluokka ikääntynyt (65–84 v). Ikääntynyt-ryhmään kuulumisen nostaa vaikutuksen positiiviseksi ja se osaltaan vastaa alkuperäistä olemassa olevaan tutkimukseen pohjautuvaa hypoteesia iän positiivisesta vaikutuksesta yhteisöllisyyteen asumisvalinnoissa. Ensimmäisen mallin korjatusta R²-kertoimesta saamme selville sen, että ikä selittää yhteisöllisyyden kaipuun ilmiöstä 6,5 %.

Taulukko 5. Lineaarinen regressio malli 1

Ikä (ref. Keski-ikäinen)	Regressiokerroin	Keskivirhe
Nuori aikuinen	-0,304***	0,054
Perheellinen ikä	-0,158***	0,043
Ikääntynyt	0,278***	0,037

$p < 0,05^*$; $p < 0,01^{**}$; $p < 0,001^{***}$ $r^2 = 0,065$ $N = 2621$

Toisessa mallissa analyysiin otetaan mukaan yleisiä demografisia tekijöitä. Mitä enemmän malliin otetaan muuttujia, sitä korkeammaksi mallin selitysasteen tulisi nousta selittämään tutkittavaa ilmiötä. Toinen malli selittää yhteisöllisyyden kaipuun ilmiöstä 7 %. Kun malliin on otettu mukaan sukupuoli ja perhetyyppi säilyvät ikään liittyvät p-arvot tilastollisesti merkitsevinä. Sukupuoli näyttää hieman vaikuttavan yhteisöllisyyden kaipuuseen. Naiset näyttäisivät hieman arvostavan yhteisöllisyyttä enemmän asumisvalinnoissaan kuin miehet ($p < 0,05$).

Perhetyypit vaikuttavat siten, että lapsettomat pariskunnat suhtautuvat hieman negatiivisesti yhteisöllisyyteen tulevaisuuden asumisvalinnoissa, mutta tulos ei ole tilastollisesti merkitsevä. Muilla perhetyypeillä vaikutus on hieman positiivinen, mutta ne eivät ole tilastollisesti merkitseviä yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Vastaajaluokka ”lapsiperhe alle 7 v”, eli lapsiperhe, jossa on lapsia väliltä 0–7 ikävuotta suhtautuu myönteisesti yhteisöllisyyteen tulevaisuuden asumismuodossa referenssiryhmään nähden. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p < 0,05$).

Taulukko 6. Lineaarinen regressio malli 2

Ikä (ref Keski-ikäinen)	Regressiokerroin	Keskivirhe
Nuori aikuinen	-0,315***	0,055
Perheellinen	-0,197***	0,049
Ikääntynyt	0,153	0,084
Sukupuoli (ref. mies)		
Nainen	0,077*	0,031
Perhetyyppi (ref Yksinasuva)		
Lapseton pariskunta	-0,072	0,052
Yli 65 v kotitalous	0,095	0,091
Lapsiperhe, alle 7 v	0,135	0,071
Lapsiperhe, 7- 17 v	-0,045	0,067
Muu kotitalous	-0,055	0,072

p<0.05*; p<0.01**; p<0.001*** r² = 0,070 N = 2621

Kolmannessa mallissa analyysiin tuodaan mukaan asumisajan vaikutus, sekä asunnon tyyppi (omakotitalo, kerrostalo vai pari- tai rivitalo), sekä asunnon hallintamuoto (omistusasunto, vuokra-asunto, osaomistus- tai asumisoikeusasunto). Asunnon tyyppin osalta referenssiryhmänä toimii kerrostalo. Voidaan huomata, että asuntotyypeillä omakotitalo ja pari- tai rivitalo on hieman positiivista vaikutusta yhteisöllisyyden asumistoiveisiin, mutta tulokset eivät ole tilastollisesti merkitseviä.

Kolmannessa mallissa analysoitiin myös asunnon hallintamuodon vaikutusta yhteisöllisyyden toiveeseen asumisvalinnoissa. Vuokralla asuvat toivovat uusissa asunnoissaan enemmän yhteisöllisyyttä ja tulos on myös tilastollisesti merkitsevä (p<0,05). Hirvonen (2013) selvitti, että 44 % vuokralla asuvista haluaisi tuntea naapurinsa paremmin. Vuokra-asujille voi olla myös luontaisempaa käyttää yhteistiloja, esimerkiksi pesutupia ja saunoja. Vuokra-asujat useimmiten asuvat myös kerrostaloissa, jolloin tämänkaltainen asuminen voi olla luonnollisempaa, kuin esimerkiksi pientaloasujille. Asumisaika ei näytä vaikuttavan ilmiöön hieman yllättäen. Kolmannen mallin selitysaste on 7,1 %.

Taulukko 7. Lineaarinen regressio malli 3

Ikä (ref Keski-ikäinen)	Regressiokerroin	Keskivirhe
Nuori aikuinen	-0,329***	0,060
Perheellinen	-0,189**	0,050
Ikääntynyt	0,146	0,084
Sukupuoli (ref. mies)		
	0,075*	0,031
Perhetyyppi (ref. Yksinasuva)		
Lapseton pariskunta	-0,060	0,054
Yli 65v kotitalous	0,096	0,092
Lapsiperhe alle 7v	0,166	0,074
Lapsiperhe 7-17v	-0,027	0,071
Muu aikuiskotitalous	-0,049	0,073
Asuntotyyppi (ref. omakotitalo)		
Pari- tai rivitalo	-0,012	0,046
Kerrostalo	-0,017	0,042
Asunnon hallintamuoto (ref. Omistusasunto)		
Vuokra-asunto	0,093*	0,044
Osaomistus- tai asumisoikeus	0,020	0,096
Asumisaika (jatkuva)		
	0,003	0,001

p<0.05*; p<0.01**; p<0.001*** r² = 0,071 N = 2621

Neljännessä ja viimeisessä mallissa analyysiin otettiin mukaan kotitalouksien yhteenlasketut bruttotulot vuodessa. Tuloryhmien referenssiryhmänä toimi luokka ”20 000–39 000e”. Tuloksista huomataan, että yhteisöllisyyttä toivovat seuraaviin asuntoihinsa erityisesti alempien tuloluokkien kotitaloudet. Alimmat tuloryhmät eli ”alle 9999e” ja ”10 000–19 000e” kummatkin suhtautuvat yhteisöllisyyteen positiivisesti suhteessa referenssiryhmään. Tulokset ovat kummankin ryhmän osalta tilastollisesti merkitseviä (p<0,05). Muiden tuloluokkien osalta suhtautuminen on heikompaa suhteessa referenssiryhmään muiden mallin muuttujien ollessa

vakioituja. Tuloryhmän 40 000–69 000e yhteisöllisyyden kaipuun ero referenssiryhmään ei ole tilastollisesti merkitsevä. Tuloryhmät 70 000–99 000 sekä yli 100 000e eivät olleet kiinnostuneita yhteisöllisestä asumisesta tuloksien ollessa tilastollisesti merkitseviä ($p < 0,05$). Tulojen kasvaessa kiinnostus yhteisölliseen asumiseen pieneni. Neljänneksen mallin selityksessä ilmiöstä on 8 %.

Kun analyysiin tuotiin muita muuttujia askeleittain mallien muodossa analyysin tueksi, joidenkin muuttujien yhteys heikkeni ja joidenkin voimistui. Ensimmäisessä mallissa huomattu eläkeläisten positiivisempi suhtautuminen suhteessa keski-ikäiseen referenssiryhmään menetti tilastollisen merkitsevyytensä toisessa mallissa, jossa mukaan tuotiin muita demografisia muuttujia. Alle 7-vuotiaat lapsiperheet-ryhmän p-arvo ei ollut merkitsevä vielä toisessa mallissa, mutta kolmannessa mallissa muiden selittävien muuttujien ollessa vakioituja p-arvo sai tilastollisesti merkitsevän arvon. Neljännessä mallissa alle 7-vuotiaiden perheiden tilastollinen merkitsevyys oli vahvin muiden muuttujien ollessa vakioituja ($p < 0,005^{**}$). Sukupuolen tilastollinen merkitsevyys heikkeni myös neljännessä mallissa. Vuokra-asuminen oli positiivinen tekijä, mutta menettää tilastollisen merkitsevyytensä neljännessä mallissa.

Kun kaikki muut selittävät muuttujat olivat vakioituja, yhteisöllisyyttä asumistoiveissa korostivat erityisesti nuoret lapsiperheet sekä alimmat kaksi tuloluokkaa. Parhaaksi selittäjäksi osoittautui alle seitsemän vuotiset lapsiperheet, jolla oli suurin kerroin ($0,227^{**}$). Yhteisöllisyyden asumistoiveita selittivät myös alimmat kaksi tuloluokkaa, jonka kotitalouden yhteenlasketut vuosittaiset bruttotulot vuodessa olivat 10 000–19 000e ($0,177^{***}$) ja tuloluokka, jonka yhteenlasketut vuosittaiset bruttotulot olivat alle 9999e vuodessa ($0,162^{**}$).

Yhteisöllisyyttä asumisvalinnoissa selittivät myös ikä sekä ylimmät kotitalouksien tuloluokat. Ikäluokat nuori aikuinen eli 20–29-vuotiaat ($-0,354^{***}$) sekä perheellinen eli 30–49-vuotiaat ($-0,172^{***}$) saivat vahvat negatiiviset kertoimet, jotka olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä. Tämä tarkoittaa sitä, että mitä nuorempi vastaaja oli, sitä vähemmän häntä kiinnosti yhteisöllisyys seuraavaa asuntoa hankittaessa. Korkeimmissa kahdessa tuloluokassa kerroin oli myös negatiivinen. Kotitaloudet, joiden yhteenlasketut bruttotulot vuodessa olivat 70 000–99 000 ($-0,112^{*}$) sekä kotitaloudet, joiden bruttotulot vuodessa olivat yli 100 000 ($-0,123$) eivät pitäneet yhteisöllisiä asumisratkaisuja tärkeinä asumistoiveissaan.

Taulukko 8. Lineaarinen regressio malli 4

Ikä (ref Keski-ikäinen)	Regressiokerroin	Keskivirhe
Nuori aikuinen	-0,354***	0,060
Perheellinen	-0,172***	0,050
Ikääntynyt	0,098	0,084
Sukupuoli (ref. mies)		
	0,056	0,031
Perhetyyppi (ref. Yksinasuva)		
Lapseton pariskunta	-0,017	0,056
Yli 65v kotitalous	0,156	0,092
Lapsiperhe alle 7v	0,227**	0,075
Lapsiperhe 7-17v	0,049	0,073
Muu aikuiskotitalous	0,031	0,075
Asuntotyyppi (ref. omakotitalo)		
Pari- tai rivitalo	-0,020	0,045
Kerrostalo	-0,038	0,042
Asunnon hallintamuoto (ref. Omistusasunto)		
Vuokra-asunto	0,016	0,046
Osaomistus- tai asumisoikeus	-0,005	0,096
Asumisaika (jatkuva)		
	0,002	0,001
Kotitalouden bruttotulot vuodessa (ref. 20 000–39 000e)		
alle 9999e	0,162*	0,065
10 000–19 999e	0,177***	0,051
40 000–69 999e	-0,068	0,042
70 000–99 999e	-0,112*	0,054
yli 100 000e	-0,123	0,064

p<0.05*; p<0.01**; p<0.001*** r² = 0,080 N = 2621

7 Yhteenveto ja johtopäätökset

7.1 Tulosten vertautuminen aikaisempaan tutkimukseen ja teoriaan

Suomessa puhutaan paljon yhteisöllisyydestä ja sen lisäämisestä naapurustoihin ja ihmisten arkiseen asumiseen. Kuitenkin usein yhteisöllisyys tarkoittaa vain yhteistilojen rakentamista ja yhteisöllisyyden oletetaan syntyvän, kunhan sille on luotu puitteet. Tutkimukseni lähti siitä lähtökohdasta, että on ensisijaisen tärkeää selvittää, keitä ovat nämä ihmiset, jotka yhteisöllisyyttä asumiseensa todennäköisimmin juuri haluavat. Täten naapuruston yhteisöllisyyttä ja esimerkiksi yhteistilojen suunnittelua voitaisiin paremmin kohdentaa tiettyihin ihmisryhmiin, jotka todennäköisemmin myös käyttäisivät tiloja.

Aineistoksi valikoitui vuoden 2016 Asukasbarometri, jonka kolmesta kysymyksestä muodostettiin summamuuttuja kuvaamaan kiinnostusta yhteisölliseen elämäntapaan valittaessa seuraavaa asuntoa. Kysymyksen asettelussa erityisen kiinnostavaa olikin se, että kysymys ei käsittänyt nykyistä toimintaa yhteisöllisenä asukkaana, vaan keskittyi enemmän toiveeseen yhteisöllisestä elämäntavasta seuraavassa asunnossa. Toisin sanoen sillä ei ollut merkitystä, oliko vastaaja aikaisemmin kokenut yhteisöllisyyden tärkeäksi vastatessaan barometriin, koska se ei ollut tutkimuksen kannalta olennaista. Tähän kysymyksenasetteluun päädyttiin osin aikaisemman tutkimuksen perusteella (esim. Fischer 1982), jonka mukaan ihminen eri elämänvaiheissaan tarvitsisi naapurustoaan enemmän ikään kuin toimimaan turvaverkkona. Tällaisia tilanteita voisivat olla esimerkiksi ikääntymisen myötä lisääntyvä avuntarve, yksinäisyys ja lapsen hankinta.

Uuden asunnon hankinnan myötä sosiaalinen ympäristö usein muuttuu asunnon mukana, kun muuttaja vaihtaa esimerkiksi kaupunginosaa tai kaupunkia. Vanhat sosiaaliset suhteet naapurustossa saattavat olla hyvinkin olemassa ensisijaisesti sen takia, että naapureita tavataan arkisissa toimissa ja ympäristöissä, kuten esimerkiksi pihapiirissä. Ihmissuhteiden ylläpito vaatii molemminpuolista työtä ja aikaa, jolloin tämänkaltaiset naapurisuhteet voivat jäädä elämästä kokonaan pois, kun asukas muuttaa naapurustosta. Ainoastaan hyvin läheiset ystävyysuhteet voivat kestää pidentyneen välimatkan, mutta silloin kyseessä on jo vahva side, eikä naapureille tunnusomainen heikko side (Henning & Liedberg 1996; Bridge 2002). Tutkimuskysymyksillä selvitettiin, mitkä ovat täten tietynlaisen sosiaalisen asujan keskeisimpiä ominaisuuksia. Jos oletamme, että naapurustosta lähdettyessä menetetään

naapuriyhteisö, keitä ovat ne henkilöt, jotka haluaisivat luoda uuden, korvaavan naapuriyhteisön uudessa asumispaikassaan?

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä haluttiin selvittää, onko iällä merkitystä siihen, toivooko ihminen yhteisöllisyyttä seuraavassa asunnossaan. Pohjaten olemassa olevaan tutkimustietoon tiedettiin se, että ikääntyneet juttelevat eniten naapureidensa kanssa, ja he solmivat eniten henkilökohtaisia suhteita naapurustossaan (Strandell 2017). Hypoteesin mukaisesti ikääntynyt ihminen huomioisi yhteisöllisyyden asumisvalinnassaan ja haluaisi esimerkiksi keskimääräistä enemmän yhteisöllistä toimintaa asumisessaan. Samalla hypoteesi ennustaa päinvastaisen ilmiön nuorissa vastaajissa, joilla sosiaalinen verkosto mitä todennäköisimmin koostuu muista ihmisistä kuin naapureista.

Tulosten perusteella ensimmäinen hypoteesi voidaan hyväksyä, sillä analyysistä selviää se, että iällä on merkitystä yhteisöllisyyden kaipuuseen asumistoiveissa. Kun analyysiin tuotiin asteittain muita muuttujia mukaan, yhteys ikäryhmissä pysyi tilastollisesti merkitseväenä ikäluokissa ”nuori aikuinen” (20–29 v) sekä ”perheellinen” (30–49 v). Nämä ikäryhmät näyttivät kaipaavan yhteisöllisyyttä seuraavaan asuntoonsa selvästi vähemmän kuin referenssiryhmänä toiminut ”keski-ikäinen” (50–64 v) -ryhmä. Eläkeiässä (65–84 v) ollut ryhmä sen sijaan hypoteesin mukaisesti toivoi yhteisöllisyyttä seuraaviin asuntoihinsa enemmän kuin referenssiryhmä ”keski-ikäinen”. Eläkeiässä olevien osalta tilastollinen merkitsevyys saavutettiin ensimmäisessä mallissa, mutta muiden muuttujien tulon myötä se menetti tilastollisen merkitsevyytensä jo toisessa mallissa.

Ikääntyneiden yhteisöllisyyden tarpeen kasvulle löytyy monia eri selittäviä tekijöitä. Ikääntyneen ihmisen sosiaaliset verkostot kapenevat paljon, esimerkiksi työelämästä poistumisen jälkeen. Naapuriyhteisö voisi korvata menetetyt sosiaaliset verkostot ja tuoda myös turvaa ihmisen viimeisiä elinvuosia varten. Ikääntyneellä oma aktiivisuus voi laskea ja kauempaa olevia ystäviä ei välttämättä nähdä niin useasti. Ikääntyneet ihmiset kärsivät myös yksinäisyydestä (Rajakoski 2017). Oma elämänpiiri pienenee ikääntymisen myötä vain lähinaapurustoon. Toistuvat naapurikohtaukset johtavat siihen, että kohtaamisista tulee arkipäiväisiä ja odotettuja. Jos tuttua naapuria ei näekään pihapiirissä hetkeen, se voi herättää huolta. Tavaroiden yhteisomistajuus voi nousta keskeiseksi ikääntymisen myötä, kun ihminen muuttaa pienempään asuntoon ja ajatus jokaisen tavaran omistamisesta käy mahdottomasti jo tilanpuutteen takia. Samalla työelämästä eläkkeelle siirtyessä aikaa jää paljon muuhunkin.

Silloin huomio voi esimerkiksi kiinnittyä enemmän ympäröivään ympäristöön: naapurustoon. Ikääntynyt ihminen voi alkaa uudella tavalla kiinnostua yhteisten asioiden hoidosta, ja tämä näkyy nykyään esimerkiksi naapuruston vastuuhenkilöiden keski-ikä kasvussa. Taloyhtiöiden hallitusten jäsenten keski-ikä on noussut jatkuvasti ja Kiinteistöliiton (2022) teettämän tutkimuksen mukaan hallitusjäsenen keski-ikä on 62 vuotta, mutta suurin ryhmä, 39 prosentin osuudella olivat 65–74-vuotiaat.

Tutkimuksen tuloksista selvisi, että mitä nuorempi vastaaja oli, sitä vähemmän häntä kiinnosti yhteisöllisyys seuraavaa asuntoa hankittaessa. Nuoren ihmisen sosiaalinen verkosto ei ole välttämättä yhtä alueellisesti rajoittunut kuin vanhemman henkilön. Samoin ihmissuhteita ylläpidetään yhä useammin Internetissä tapahtuvalla viestinnällä. Tämänkaltaiset ihmissuhteet voivat tuntua yhtä merkitseviltä kuin lähelläkin asuvat ihmissuhteet. (ks. esim. Wellman 1999.) Nuori ihminen on todennäköisesti fyysisesti aktiivinen ja terve, jolloin naapurustoa ei tarvita myöskään turvaverkostoksi. Elämää rytmittävät todennäköisesti myös opiskelut, työt, harrastukset sekä muu sosiaalinen elämä. Naapurusto ja yhteisöllisyys ei yksinkertaisesti mahdu kilpailemaan kaiken muun elämässä tapahtuvan aktiviteetin kanssa.

Toisessa tutkimuskysymyksessä haluttiin selvittää tulojen merkitystä yhteisöllisyyden toiveeseen seuraavaa asuntoa hankittaessa. Perustuen olemassa olevaan tutkimustietoon muodostettiin hypoteesi siitä, että matalammat tuloluokat toivoisivat enemmän yhteisöllisyyttä seuraavassa asumiskohteessaan kuin korkeammat tuloluokat. Asukasbarometrissa vuodelta 2016 tulot määriteltiin kotitalouden vuosittaisina bruttotuloina. Tuloluokkamuuttuja ei ollut suhteutettu kotitalouden jäsenten lukumäärään.

Analyysin tulosten perusteella voidaan sanoa hypoteesin pitävän paikkansa. Matalammissa tuloluokissa yhteisöllisyyttä toivottiin seuraavaan kotiin enemmän kuin referenssiryhmänä toimineessa tuloluokassa 20 000–39 000e kun muut muuttajat olivat vakioituja. Sama ilmiö tapahtui myös toiseen suuntaan, sillä ylimmät tuloluokat toivoivat yhteisöllisyyttä vähemmän uuteen kotiinsa, kuin referenssiryhmä muiden muuttajien ollessa vakioituja. Tilastollisesti merkitsevät viimeisessä mallissa olivat kaksi alinta tuloluokkaa alle 9999e ja 10 000–19 999e sekä ylempää tuloluokkaa edustanut luokka 70 000–99 999e. Yhteisöllisyyden toive ei kuitenkaan ollut suoraan yhteydessä tuloihin siten, että matalammat tulot tarkoittivat automaattisesti korkeampaa yhteisöllisyyden toivetta, vaan yhteisöllisyyttä toivottiin kaikista eniten 10 000–19 000e -tuloryhmässä, joka oli tutkimuksen toiseksi pienin tuloluokka.

Kuitenkin toiseen suuntaan, eli tulojen kasvaessa, yhteisöllisyyttä toivottiin jatkuvasti vähemmän.

Kuten taulukosta 3 huomataan, yksinasuvien kotitalouksien määrä on korkea alemmissa tuloryhmissä. Kahden hengen kotitaloudet muodostavat selvän enemmistön kaikissa muissa tuloryhmissä alkaen luokasta ”20 000–39 000e”. Kyseisessä tuloryhmässä yhden hengen kotitalouksia esiintyy hyvin paljon, mutta tästä siirryttäessä korkeampaan tuloryhmään yhden hengen kotitalouksien määrä putoaa huomattavasti. Yhteisöllisyyttä eniten toivonut tuloryhmä oli 10 000–19 000e, josta suurin osa (62,9 %) oli yhden hengen kotitalouksia. Vaikka yksinasujat eivät nousseet analyysissä esille yhteisöllisyyttä erityisesti kaipaavana ryhmänä, voidaan tästä tuloksesta päätellä, että pienituloiset yksinasujat ovat potentiaalisesti hyvinkin kiinnostuneita yhteisöllisestä asumisesta tulevaisuuden asumisvalinnoissaan.

Pienimpien tulolokkien kiinnostus yhteisöllisyyteen liittyy todennäköisesti osittain ainakin rajallisiin resursseihin. Jos rahaa on niukasti, on mielekäästä, että sitä voidaan säästää eri elämän osa-alueilla. On olemassa monia esineitä ja palveluja, joita ei tarvitse kuin vain harvoin. Tavaroiden yhteisomistajuus on hyvä tapa pienentää kuluja, kun jokaisen talouden ei esimerkiksi tarvitse ostaa omaa akkuporakonetta. Samoin jos asuu jo valmiiksi ahtaasti, tiettyjen askareiden siirtäminen kodista yhteistilaan voi tuntua houkuttelevalta. Tavaroiden ja tilojen yhteiskäyttöä esiintyy nimenomaan työväenluokkaisilla asuinalueilla ja Suomessa työväenluokkainen asuinalue on usein kerrostalolähiö (Kortteinen 1982; Junnilainen 2019). Yhteiskäyttötilan oivallinen esimerkki on taloyhtiön pesutupa, joka löytyy monista suomalaisista kerrostaloista. Pesutuvan ja sen yhteydessä usein sijaitsevan kuivaushuoneen käyttäminen on edelleen yleistä sekä tuttua monille kotitalouksille. Yksi syistä, miksi alemmat tuloluokat haluaisivat yhteisöllisyyttä myös seuraavissa asunnoissaan, voi liittyä kokemuksiin esimerkiksi pesulan kaltaisten yhteiskäyttötilojen toimivuudesta. Tähän liittyy myös olemassa oleva tutkimus asumisen polkuriippuvuudesta, jolloin menneet asumisratkaisut vaikuttavat myös tuleviin (ks. esim. Junto 2010; Clapham 2005).

Vaikka yhteisöllisyyden tuoma taloudellinen hyöty on todennäköisesti tärkein syy alempien tuloluokkien kiinnostukselle yhteisöllistä asumista kohtaan, voidaan esittää myös sosiaalisten syiden olevan merkityksellisiä. Naapurisuhteet ovat usein käytännönläheisiä heikkoja siteitä, joihin voi sisältyä pientä palvelustenvaihtoa. Ne ovat myös rentoja ihmissuhteita, jotka luovat kodikkuuden sekä turvallisuuden tunnetta. (Bridge 2002, 25; Henning & Liedberg 1996, 22.)

Joskus naapurit voivat kokoontua yhteen talkoohengessä tai tavata toisiaan taloyhtiön yleisellä saunavuorolla. Matalatuloiset ihmiset eivät välttämättä kuvaile asuinaluettaan yhteisöksi, mutta ympäröivä naapurusto voidaan silti koeta merkitykselliseksi. Savage, Bagnall ja Longhurst (2005) toteavat tällaisilla asuinalueilla asuvien ihmisten tukeutuvan välillä naapureihinsa ja läheisiinsä elämän vastoinkäymisissä ja että näillä ihmisillä on usein naapurustoihinsa emotionaalinen side.

Analyysissa huomattiin, että tulojen kasvaessa toive yhteisöllisyydestä asumistoihinsa väheni asteittain. Tälle trendille löytyy lukuisia selittäviä tekijöitä. Toisin kuin pienituloisilla kotitalouksilla, suurituloisilla kotitalouksilla ei ole samankaltaista taloudellista intressiä jakaa asioita yhteisön kesken. Suurituloiset mitä todennäköisimmin omistaa oman pesukoneen ja hänen asunnostaan löytyy tilaa vaikkapa omalle saunalle. Myös tavaroiden jakamisen kulttuuria tuskin esiintyy varakkaissa naapurustoissa yhtä paljon, jolloin esimerkiksi akkuporakonetta ei lähdetä lainaamaan naapurilta, vaan sellainen ostetaan itse tarvittaessa. Suurituloiset ihmiset asuvat myös todennäköisemmin esimerkiksi omakotitalossa tai muussa pientalossa, jolloin naapurit sijaitsevat fyysisestikin kauempana. Taloudellinen vakaumus myös tuo turvaa sekä uskoa siihen että tulevaisuuden vastoinkäymiset ovat selvitettävissä. Apua ei silloin tarvitse hakea vaikkapa naapurustosta.

Varakkuus on yhteydessä myös sosiaaliseen pääomaan, jolloin suurituloisen ihmishuoneverkostot ovat todennäköisesti laajemmat kuin vähätuloisen. Varakkuuden myötä ihminen ei ole sidottu lähiympäristöönsä, vaan kykenee käyttämään enemmän rahaa esimerkiksi matkustamiseen. Jos ihminen on asunut esimerkiksi omakotitaloissa koko elämänsä, hän ei välttämättä tunnista yhteisöllisen asumisen kulttuuria, sillä se ei ole ollut osa hänen omaa asumisensa polkua. Yhteisöllinen asuminen voi silloin näyttäytyä vastaajalle vaikeasti hahmotettavana ja tarpeettomana, kun omaa kokemusta yhteisöllisestä asumisesta ei ole. Rikkaimmilla tuloluokilla voi myös olla negatiivisia mielikuvia yhteisöllisestä asumisesta ja esimerkiksi yhteiskäyttötavaroista, esimerkiksi mielikuva siitä, että yhteisömuoto johtaisi tavaroiden välinpitämättömämpään kohteluun.

Kolmas tutkimuskysymys laadittiin eksploratiivisista lähtökohdista. Analyysiin otettiin mukaan muuttujia, joilla uskottiin olevan jonkinlaista mahdollista vaikutusta yhteisöllisyyden toiveisiin asumisvalinnoissa. Muuttujat valikoituivat osin omien mielenkiinnon kohteiden perusteella sekä osin perustuen olemassa olevaan tutkimukseen yhteisöllisyydestä

naapurustoissa. Tutkimuskysymystä varten ei muodostettu hypoteesia, vaan analyysin avulla tarkasteltiin, löytyisikö eri muuttujien mukaantulon myötä uusia tuloksia, jotka voisivat paremmin selittää yhteisöllisyyden toiveen ilmiötä. Keskeisin analyysin löydös oli alle 7-vuotiaiden lapsiperheiden kiinnostus yhteisöllisyyteen seuraavaa asuntoa hankittaessa. Junnilainen on todennut, että merkittävin yhteisöllisyyttä asuinalueella lisäävä tekijä on lapsiperheellisyys (Riiali 2021).

Yhteisöllisyyden toiveessa ei ollut juurikaan suurta eroa sukupuolten kesken. Naiset näyttävät toivovan yhteisöllisyyttä hieman miehiä enemmän. Tämä on yhteydessä jo tutkittuun tietoon. Esimerkiksi Ilmarisen tutkimuksessa joka toinen pääkaupunkiseudulla asunut nainen suhtautui positiivisesti ajatukseen yhteisöllisestä asumisesta (Rajakoski 2017). Yhteisöllinen asuminen kiinnostaa varmasti monia ikääntyneitä naisia, sillä esimerkiksi 70-vuotta täyttäneissä yksinasuvia naisia on kolme kertaa enemmän kuin miehiä (Jalovaara 2014, 155–156).

Asuntotyypillä ei näytä olevan merkitystä siihen, haluaako yhteisöllistä asumista seuraavassa asunnossa. Samankaltaiseen tulokseen päätyi myös Jukka Hirvonen (2013) omassa tutkimuksessaan. Hirvosen mukaan rivitaloasukkailla naapurien kanssa juttelu oli hieman yleisempää kuin muissa asumismuodoissa asuvilla (2013, 75). Useissa kerrostaloissa ja joissakin rivitaloyhtiöissä on jonkinlaisia yhteistiloja, kun taas omakotitalossa niitä ei ole. Omakotitaloasujien toimiessa referenssiryhmänä hieman yllättäen kerrostaloasujat, sekä rivi- ja paritaloissa asuvat toivoivat hieman vähemmän yhteisöllisyyttä kuin referenssiryhmä. Erot ovat kuitenkin niin pieniä, ettei niistä voi tehdä johtopäätöksiä ilmiön suhteen.

Asunnon hallintamuodon suhteen Hirvonen (2013) selvitti, että vuokra-asunnossa olevilla oli vähemmän naapurikontakteja kuin omistusasujilla. Tässä tutkimuksessa hallintamuodon vaikutus näyttäytyi niin, että vuokralla asuvat vastaajat näyttäisivät toivovan hieman muita ryhmiä enemmän yhteisöllistä asumista seuraavassa asunnossaan. Tämä on osin linjassa Hirvosen aikaisemman tutkimuksen kanssa, jonka mukaan 44 % vuokra-asujista toivoi tuntevansa naapureitaan paremmin (2013, 36–37). Vuokralla asuvat ehkä ovat tottuneempia jakamaan yhteistiloja, kuten esimerkiksi pesutupia ja kerhohuoneita. Tämän kaltaisia tiloja esiintyy usein esimerkiksi vuokrakerrostaloissa (Laitinen & Norvasuo 2014). Yhteistiloja esiintyy vuokrakerrostaloissa enemmän myös siksi, että kerrostaloa hallinnoi ja vuokraa yritys, jonka päätoiminen tehtävä on tarjota miellyttävää vuokra-asumista asiakkailleen. Tällöin yhteistilat voidaan nähdä yrityksen kannalta investointina asukasviihtyvyyteen. Jotkin

kokonaisia asuntokohteita vuokraavat yritykset tarjoavat asukkailleen mahdollisuuden osallistua asukastoimikuntiin. Tätä tukee myös laki asukasdemokratian toteutumisesta valtion tukemissa vuokrataloissa (ARA 2019). Tällaiset asukastoimikunnat saavat budjetin yritykseltä, jonka ne voivat käyttää haluamiinsa asioihin, kuten esimerkiksi asuntokohteen yhteisiin tapahtumiin tai vaikkapa uusiin kalusteisiin kerhohuoneeseen. Asukastoimikunnassa toimiminen perustuu useimmiten vapaaehtoisuuteen. Osaltaan tämänkaltainen kehitys voi johtaa siihen, että yhteisöllinen elämäntapa alkaa muodostua keskeisemmäksi kriteeriksi myös seuraavaa asuntoa hankittaessa.

Asunnon asumisaika ei näytä vaikuttavan yhteisöllisyyden toiveeseen seuraavaa asuntoa hankittaessa. Asumisaika on esimerkiksi Asukasbarometrissa (Strandell 2017) merkittävä yhteisöllisyyden yleisyyttä lisäävä tekijä. Mitä enemmän asukas on asunut asuinalueella, sitä enemmän naapurikontakteja hänellä on. Naapureihin tutustuu ajan kanssa vähän huomaamattakin, vaikka ei ehkä alun perin ollutkaan kovin yhteisöllinen asuja. Tutkimuksen tuloksesta voidaan tehdä päätelmä, ettei asumisaika ja sen myötä saavutetut naapurikontaktit ainakaan lisää kiinnostusta yhteisöllistä asumista kohtaan, niin että se näkyisi seuraavan asunnon kriteereissä.

Perhemuodon osalta paljastui hieman yllättäen, että keskeisin analyysin löydös oli alle 7-vuotiaiden lapsiperheiden kiinnostus yhteisöllisyyteen seuraavaa asuntoa hankittaessa. Tuloksesta tekee mielenkiintoisen myös se, että referenssiryhmänä toimi yksinasuvat, jotka ehkä perinteisesti nähtäisiin yhteisöllisestä asumisesta erityisen kiinnostuneina. Yksinasuviin verrattuna alle 7-vuotiaiden lapsiperheiden kiinnostus yhteisöllisyyttä kohtaan on tilastollisesti merkitsevä ja korrelaatiokertoimen luku on myös suuri. Toisaalta yksinasujista oli rajattu pois yli 65-vuotiaat kotitaloudet, jotka tutkimustiedon valossa haluavat yhteisöllistä asumista ehkä kaikkein eniten (ks. esim. Rajakoski 2017). Junnilainen (Riiali 2021) on todennut, että merkittävin yhteisöllisyyttä asuinalueella lisäävä tekijä on lapsiperheellisyys. Tuloksesta voidaan päätellä, että erityisesti nuoret lapsiperheet haluavat hakeutua naapurustoihin, joissa asuu samanhenkisiä ihmisiä eli myös toisia lapsiperheitä. Myös usein nuoren lapsen saava perhe on muuton edessä, kun vanhasta asunnosta tulee liian pieni ja tarve esimerkiksi ylimääräiselle lastenhuoneelle tulee ajankohtaiseksi. Tällöin uutta asuntoa etsivä perhe alkaa todennäköisesti etsiä naapurustoa, jossa olisi paljon samassa tilanteessa olevia nuoria perheitä. Myös naapuruston rooli suhteessa asuntoon kasvaa. Lapsen kasvuympäristö on monelle perheelle tärkeää, siihen kuuluu myös koulun hyvä maine sekä alueen turvallisuus. Muiden

lapsiperheiden läsnäololla saavutetaan myös monia muita hyötyjä. Esimerkiksi tavaroiden kierrättäminen on yleistä, kun lapsi kasvaa nopeasti, vaatteet jäävät usein pieneksi. Tällöin naapuruston sisällä voidaan kierrättää lastenvaatteita nuoremmille lapsille käytettäväksi. Muista perheistä voi saada vertaistukea vanhemmuuden vaikeuksissa, sekä esimerkiksi lastenvahteja omalle lapselle. Pienten palvelusten vaihto on yleistä perheiden kesken naapurustossa. Lapset voivat leikkiä keskenään ja tutustua toisiinsa. Lapsiperheet iältään 7–17 vuotta toivovat myös yhteisöllisyyttä seuraavaan asuntoonsa, mutta selkeästi vähemmän kuin alle 7-vuotiaat lapsiperheet. Syy siihen voi olla se, että lapsiperheen kiireisimmät ruuhkavuodet ovat takanapäin, jolloin tukeutuminen naapurustoon ja muihin perheisiin ei ole enää yhtä olennaista. Iältään 7–17-vuotiaan lapsiperheen kriteereissä seuraavaa asuntoa hankittaessa naapureiden samanhenkisyys ei ehkä ole yhtä korkealla. Lapsi on tässä ikävaiheessa jo autonomisempi toimija, joka on saattanut löytää ystäviä muualta kuin pihapiiristä, esimerkiksi koulusta ja harrastuksista.

Lopuksi on todettava, että neljännen ja viimeisen mallin korjatun selitysasteen jäädessä noin kahdeksaan prosenttiin tarkoittaa se sitä, että yhteisöllisyyden toiveen ilmiöstä jää selittämättä erittäin suuri osa. Pohdin pienen selitysasteen roolia sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa seuraavassa luvussa.

7.2 Metodologinen pohdinta

Tutkimuksen aineisto oli vuoden 2016 Asukasbarometri. Asukasbarometri on valtakunnallinen seurantatutkimus ja edelliset barometrit oli toteutettu vuosina 1998, 2004 ja 2010. Hyväksytyjä vastauksia saatiin 3005 kappaletta ja lopullinen vastausprosentti oli 37,7 %. Vuoden 2016 Asukasbarometri toteutettiin posti- ja internet-kyselyn yhdistelmänä. Strandell (2017) kertoo, että edelliset barometrit toteutettiin puhelinhaastattelulla, jolloin vastausprosentti on ollut korkeampi. Vuoden 2016 barometrissa oli paljon ”ei osaa sanoa”-vastauksia, sillä paperi- tai internetlomakkeelle vastatessa vastaaja herkemmin vastaa tämän vaihtoehdon, jos hänelle ei synny heti mielipidettä asiasta. (Strandell 2017, 13.) Vuoden 2016 Asukasbarometria pohjustettiin esiselvityksillä ja työpajoilla vuosina 2015 ja 2016 (2017, 9).

Asukasbarometrin kysymyksiä päivitetään aina yhteiskunnallisesti relevanttien teemojen mukaan. Tämä osaltaan johtaa siihen, että Asukasbarometriä ajallinen vertailu on hankalampaa, kun kysymykset ja kysymysten asettelua on muutettu. Myös puhelinhaastattelulla toteutettu kyselytutkimus ja paperi- tai internet-lomakkeelle täytetty

kyselytutkimus eroavat aineistona keskenään. Osin näiden syiden vuoksi tässä tutkimuksessa päädyttiin käyttämään vain vuoden 2016 Asukasbarometriä ja jättämään ajallinen vertailu sivuun. Asukasbarometrejä on tähän saakka pyritty julkaisemaan noin kuuden vuoden välein (Strandell 2017, 11). Tätä tutkielmaa kirjoittaessa edellisestä Asukasbarometrasta on noin kuusi vuotta aikaa, mutta uutta barometriä ei ole julkaistu vielä ja sen julkaisusta ei olla ilmoitettu. Täten uusi mahdollinen barometri ei ehdi mukaan tähän tutkimukseen. Tuoreemman aineiston vaikutusta tutkimustulosten luotettavuuteen on hankala arvioida. Yhteisöllisyyden merkitystä asumisvalinnoissa ja sen yhteyttä eri demografisiin tekijöihin ei olla tutkittu Suomessa aikaisemmin samanlaisilla menetelmillä.

Jos muodostaisimme yleisimmän vastaajaprofiilin perustuen vuoden 2016 Asukasbarometriin ja tässä tutkimuksessa käytettyihin selittäviin muuttujiin, olisi hän ikääntynyt nainen, joka asuu omistusasunnossa kerrostalossa ja hänen kotitaloutensa yhteenlasketut vuosittaiset bruttotulot olisivat noin 40 000–69 999 euroa. Aineiston voidaan katsoa edustavan suomalaista yhteiskuntaa hyvin, lukuun ottamatta sitä, että ikääntyneet kotitaloudet olivat vastaajakunnassa selkeästi yliedustettuina.

Asukasbarometriin on valittu vastaajia vain taajamista, joiden asukaslukumäärä on yli 10 000. Tämä rajaa pois pienemmät kunnat, joiden yhteisöllisyyttä ei tässä tutkielmassa ja tällä aineistolla päästä tutkimaan. Rajaus on lopulta merkittävä, sillä Suomen kuntaliiton mukaan keskimääräinen kunnan koko vuonna 2021 oli 17 955 asukasta, kun taas suomalaisten kuntien mediaanikoko oli 5 967 asukasta (Kuntaliitto 2021). Vuonna 2017 Suomen asukkaista 65,3 % asui yli 10 000 ihmisen taajamissa. Kokonaisvaltaista kuvaa suomalaisen naapuruston tilasta onkin täten vaikea selvittää rajaamalla alle 10 000 ihmisen kunnat pois.

Regressioanalyysin käytön vaatimuksena on riittävän suuri aineisto, jotta tuloksia voi pitää luotettavana (Nummenmaa 2004, 304). Asukasbarometrin aineisto on hyvin suuri, joten regressioanalyysin ehdot täyttyvät siten. Tämä tutkimus on helposti toistettavissa. Analyysin viimeisen eli neljännen mallin, jossa oli mukana kaikki selittävät muuttujat, selitysaste on pieni, vain 8 %. Jos selitysaste on pieni, se johtuu usein juuri siitä, että ilmiötä parhaiten selittävät muuttujat eivät ole mukana analyysissä. Kuitenkaan lukuisten demograafisten selittävien muuttujien lisääminen ei nosta selitystasetta merkittävästi ja lopullinen selitysaste jääkin noin kahdeksaan prosenttiin. Luonnontieteissä korjattua selitystasetta tarvitaan mittaamaan jotakin maailmassa hyvin havainnoitavaa ilmiötä. Sosiaalitieteissä mitataan ihmisten käytöstä ja

mielipiteitä. Ihmisten toiminta on usein sattumanvaraista ja sen ennustaminen on vaikeaa, vaikka otoskoko olisikin suuri. Vastatessaan kyselylomakkeisiin ihmisten vastauksiin voi vaikuttaa esimerkiksi mieliala tai kysymys voidaan ymmärtää väärin. Tällöin suoranaisten lainalaisuuksien muodostaminen ihmisen toiminnasta on aina vaikeaa. Tämän takia sosiologiassa ihmisen käytöksestä esitetäänkin teorioita, ei lainalaisuuksia. Moksony (1999, 3) esittää, että alhainen korjattu selitysaste (r^2) ilmaisee selitettävään muuttujaan vaikuttavan muitakin tekijöitä, kuin mallissa mukaan otetut selittävät muuttujat. Kun teoreettista hypoteesia testataan, ei ole kiinnostavaa selittääkö selittävä muuttuja selitettävän vaihtelun täydellisesti, vaan onko sillä odotettua vaikutusta (1999, 2). Tässä tutkielmassa yritin löytää yhteyden yhteisöllisyyden toiveen ja erinäisten valitsemieni muuttujien välille. Koska selitysaste jää näin pieneksi neljän mallin jälkeen, on todettava, että yhteisöllisyyden toiveesta jää iso osa selittämättä. Kuitenkin löytämäni yhteydet voivat osaltaan selittää yhteisöllisyyden toivetta eri demografisissa ryhmissä ja täten tarjota suuntaa antavan kuvan sellaisesta ryhmästä, joka sitä mahdollisesti olisi valmis toteuttamaan asumisessaan.

Tutkielmasta nousseiden tulosten perusteella voidaan hahmotella jatkotutkimusehdotuksia. Yhteisöllisyys on käsitteenä hyvin abstrakti ja voi tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Esimerkiksi kaksi yhteisöllisyyttä seuraavaan asuntoonsa eniten halunnutta ryhmää: pienituloiset ja nuoret lapsiperheet voivat ymmärtää yhteisöllisyyden hyvinkin eri tavoin. Siksi olisikin parasta kysyä heiltä itseltään mitä he termillä tarkoittavat sekä mitä siihen sisältyy ja mitä ei. Näitä tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi asuinalueiden suunnittelutyössä, kun tiedetään eri ryhmien erityiset preferenssit. Olisi erittäin tärkeää ymmärtää yhteisöllisyyden viehätyks näissä ryhmissä, jotka sitä eniten seuraavaan asuntoon haluavat, sillä siihen tutkielmassa käytetty aineisto ja menetelmä ei pysty vastaamaan. Onko yhteisöllisyyden kaipuu sidoksissa ajatukseen materiaalisesta hyödystä vai liittyykö se arvoihin, toiveeseen ihmissuhteista, harrastamiseen vai johonkin muuhun?

7.3 Yhteiskunnallinen merkitys

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, keitä ovat he, joita yhteisöllinen asuminen kiinnostaa asumisvalinnoissa. Yhteisöllisyys ei ehkä ole kaikkia varten, mutta tuloksista voidaan päätellä, että on olemassa tiettyjä ryhmiä, jotka nostavat sen tärkeämmäksi kriteeriksi muita ryhmiä enemmän seuraavaa asuntoa hankittaessa. Kuitenkin mallin selitysasteen jäädessä matalaksi, on selvää, että ilmiöön vaikuttaa vielä tuntemattomat muut tekijät. Kun halutaan lisätä yhteisöllisyyttä tiettyihin naapurustoihin, on tärkeää ottaa suunnitteluvaiheeseen mukaan

yhteisöllisyydestä kiinnostuneimpien ryhmien intressit. Tutkimuksen tutkimuskysymykset pohjautuivat pitkälti jo olemassa olevaan tutkimukseen sekä teoriaan. Tutkimuskysymykset yksi ja kaksi pohjautuivat ajatukseen siitä, että vanhemmat ihmiset ja pienituloisemmat ihmiset pitäisivät yhteisöllisyyttä tärkeämpänä kriteerinä kuin muut ryhmät seuraavaa asuntoa hankittaessa.

Tuloksista voimme päätellä hypoteesien pitäneen paikkansa osittain. Vaikka korjattu selitysaste jäi pieneksi se ei kuitenkaan välttämättä tarkoita, että selittävä muuttuja olisi merkityksetön tai että selitysmalli olisi huono. Se voi olla hyödyllinen esimerkiksi tietyn ilmiön alustavana tutkimuksena, ja sen avulla voidaan saada suuntaa antavia tuloksia ja ideoita jatkotutkimuksia varten. Esimerkiksi pienituloisten halu yhteisölliseen asumiseen seuraavaa asuntoa valittaessa oli mielenkiintoista. Tätä tutkimustulosta voisi mahdollisesti hyödyntää pienituloisten asuinalueiden suunnittelussa. Huomion arvoista on myös se, että pienimmissä tuloryhmissä suurin osa kotitalouksista oli yhden hengen kotitalouksia. Esimerkiksi Suomessa on monia suuria kaupunkien omistamia kiinteistöyhtiöitä, jotka hallinnoivat tuhansia vuokra-asuntoja, usein myös kokonaisia asuinkiinteistöjä (esim. Heka oy). Tämän kaltaisilla yrityksillä on erinomaiset mahdollisuudet toteuttaa yhteisöllisyyttä edistäviä projekteja kiinteistöissään mm. rakennuttamalla tiloja, kunnostamalla niitä ja järjestämällä tapahtumia. Ylipäätään pienituloisilla alueilla yhteisöllisyyttä tulisi rohkaista laadukkaalla suunnittelulla sekä tilojen ylläpidolla. Yhteisöllisyyttä edistävään toimintaan, kuten tilojen rakentamiseen ja toiminnan kehittämiseen, tulisi myös ohjata julkisia varoja. Tiedottaminen on myös tärkeää.

Kolmannen tutkimuskysymyksen tarkoitus oli eksploratiivisesti tarkastella muiden selittävien muuttujien mahdollista vaikutusta yhteisöllisyyden toiveeseen asumisvalinnoissa. Tätä kysymystä varten ei ollut aiheellista muodostaa hypoteesia, sillä aikaisempi tutkimuskirjallisuus tai teoria ei antanut tarpeeksi tukevia argumentteja sellaisen muodostamiseen. Kuitenkin tuloksissa selvisi alle 7-vuotiaiden lapsiperheiden kiinnostus yhteisöllistä asumista kohtaan. Tulevaisuudessa tätä tutkimustulosta voitaisiin hyödyntää naapurustoissa, joissa lapsiperheitä esiintyy paljon. Tavaroiden yhteisomistajuutta tulisi tukea enemmän. Lasten pieneksi jääneitä vaatteita, pinnasänkyjä ja lastenrattaita tulisi kierrättää enemmän naapuruston sisällä. Lapsilla voisi olla pääsy yhteiseen varastotilaan, josta löytyisi kaikille tarjolla olevia leluja, pelivälineitä kuten mailoja ja palloja, maaleja, maalaustarvikkeita ja kankaita yms. Lasten kasvaessa nopeaa vauhtia uuden tavaran ostaminen on jatkuvaa. Tätä taloudellista painetta voi keventää yhteisomistajuudella ja yhteisöllisyydellä naapurustossa.

Yhteisöllisyyttä on poliitikoiden ja suunnittelijoiden toimesta pyritty lisäämään naapurustoihin ilman, että sen varsinaista kohderyhmää on hahmotettu. Tämä tutkimus on selvittänyt erityisesti pienituloisten ja nuorten lapsiperheiden olevan heitä, joita yhteisöllisyys kiinnostaa asumisvalinnoissa. Pienituloisista kotitalouksista suurin osa oli yhden hengen kotitalouksia, joten pienituloiset yksinasujat saattavat olla myös ryhmä, jota yhteisöllinen asuminen kiinnostaa tulevaisuudessa. Yhteisöllisyyttä naapurustoihin lisäävän suunnittelun tulisi ottaa nämä ryhmät erityisesti huomioon.

Suomen Punaisen Ristin yksinäisyysbarometrin mukaan yksinäisyyttä kokee Suomessa jo lähes joka toinen. Yksinäisyys voi olla tulevaisuuden kansantauti, sillä se altistaa esimerkiksi mielenterveysongelmille. (Turja 2022.) Samalla Asukasbarometreista voidaan huomata, että naapurien kanssa jutellaan joka vuosi vähemmän (Strandell 2017). Hyvin suunniteltu sekä toteutettu yhteisöllisyyteen kannustava aluesuunnittelu ei ehkä ratkaise edellä esitettyjä ongelmia, mutta sitä ei kannata jättää silti huomioimatta tai sen merkitystä vähätellä. Satunnaisista kohtaamisista naapurin kanssa voi kuitenkin hyvällä onnella saada elinikäisen ystävän.

Lähteet

- 4V-hanke 4V-hanke. Verkkoaineisto, saatavissa: http://www.4v.fi/4v-hanke/hyvät_kaytannot/hk/ideoita_yhteistilojen_kayttoon (viitattu 16.12.2022).
- Adamiak, C., Vepsäläinen, M., Strandell, A., Hiltunen, M. J., Pitkänen, K., Hall, C. M., ...Åkerlund, U. (2015) Vapaa-ajan asuminen Suomessa – Asukas- ja kuntakyselyn tuloksia vapaa-ajan asumisen nykytilasta ja kehittämistarpeista. (Suomen ympäristökeskuksen raportteja 22/2015.)
- Antonsich, M. (2009). National Identities in the Age of Globalisation: The Case of Western Europe. *National Identities*. 11. 281-299. 10.1080/14608940903081085.
- Antonsich, M. (2010). Searching for Belonging – An Analytical Framework. *Geography Compass*, 4: 644-659. <https://doi.org/10.1111/j.1749-8198.2009.00317.x>
- Aro, J., Jokivuori P. (2010). *Klassinen sosiologia ja moderni maailma*. Jyväskylä: Docendo.
- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA. (2019). *Asukasdemokratia valtion tukemissa vuokrataloissa*.
<https://www.ara.fi/fi-FI/ARAasuntokanta/ARAvuokraasunnot/Asukasdemokratia> (viitattu 6.1.2023)
- Beck, U. (1997). *The reinvention of politics: rethinking modernity in the global social order*. Polity Press; Blackwell
- Bishop, B., Cushing, R.G., (2008). *The Big Sort: Why the Clustering of Like-minded America is Tearing Us Apart*. Houghton Mifflin Harcourt.
- Blokland, T. (2017). *Community as Urban Practice*. Cambridge: Polity Press.
- Bott, E. (1957). *Family and Social Network* London: Tavistock

- Bridge, G. (2002). *The Neighbourhood and Social Networks*. ESRC Centre For Neighbourhood Research. Bristol University.
- Campbell, K. E., Marsden, P.V., Hurlbert, J.S (1986). Social resources and socioeconomic status. *Social Networks*, Volume 8, Issue 1, 1986, 97-117
- Clapham, D. (2005). *The meaning of housing: A pathways approach*. Bristol: Bristol University Press
- Cresswell, T. (2006). *On the Move: Mobility in the Modern Western World*. New York: Routledge
- Crow, G., Allan, G. (1994). *Community Life*. New York: Routledge
- Crystal, D., Davy, D. (1975). *Advanced conversational English*. Applied linguistics and language study. Longman.
- Cubitt, T. (1973). Network Density Among Urban Families. J. Boissevain & J. C. Mitchell (toim.) *Network Analysis: Studies in Human Interaction*. The Hague: Mouton
- Delanty, G. (2003). *Community*. London: Routledge
- Drouhot, L. G. (2017). Reconsidering “Community Liberated”: How Class and National Context shape Personal Support Networks. *Social Networks* 48:1 2017 New York: Wiley
- Durkheim, E. (1990). *Sosiaalisesta työnjaosta*. Suomennos Seppo Randell. Gaudeamus Oy: Helsinki alkuperäisteos: Emile Durkheim, *De la division du travail social*, 1893.
- Fischer, C. S., R. M. Jackson, C. A. Stueve, K. Gerson and L. M. Jones with M. Baldassare (1977). *Networks and Places: Social Relations in the Urban Setting*. New York: Free Press.
- Fischer, C. S. (1982). *To Dwell Among Friends: Personal Networks in Town and City*. Chicago: University of Chicago Press.

Forrest, R., Kearns, A (2001). Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood. *Urban Studies* 38 (12), 2125–2143.

Galster, G. (2001). “On the Nature of Neighbourhood.” *Urban studies* (Edinburgh, Scotland) 38.12 (2001): 2111–2124. Web.

Helamaa, A., Pylvänen, R. (2012). Askeleita kohti yhteisöasumista : Selvitys yhteisöasumisen muodoista ja toteuttamisesta : MONIKKO-hanke : Moninaisten yhteisöllisten asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämispilotit. (Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin laitos. Asuntosuunnittelu. Julkaisu; Vuosikerta 6). Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin laitos.

Henning, C., Lieberg, M. (1996). Strong ties or weak ties? Neighbourhood networks in a new perspective. *Housing Theory and Society*, 13, 3–26.

Hirvonen, J. (2013). Suomalaisen naapuruuden piirteitä asukaskyselyn valossa. Aalto-yliopiston julkaisusarja Tiede + Teknologia 4/2013. Helsinki: Aalto-yliopisto

Hirvonen, J., Lilius J., (2019). “Do Neighbour Relationships Still Matter?” *Journal of housing and the built environment: HBE*. 34.4 (2019): 1023–1041. Web.

Huang, G., & Tausig, M. (1990). Network range in personal networks. *Social Networks*, 12(3), 261–268. [https://doi.org/10.1016/0378-8733\(90\)90009-X](https://doi.org/10.1016/0378-8733(90)90009-X)

Isola, A., Kaartinen, H., Leeman, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi A. (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa.

Jalovaara, M. (2014) Perheet ja perhedynamiikka. Teoksessa Erola J. Räsänen P. (toim.) *Johdatus sosiologian perusteisiin*. Helsinki: Gaudeamus 2014.

Junnilainen, L. (2019). Lähiökylä. Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta. Helsinki: Vastapaino.

Juntto, A. toim. (2010). ”Asumisen unelmat ja arki – suomalainen asuminen muutoksessa” *Gaudeamus* 2010

Kaakinen, M., Ellonen, N. (2021). Regressioanalyysi. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/regressio/analyysi/> (viitattu 9.12.2022)

Kearns, A., & Parkinson, M. (2001). "The Significance of Neighbourhood." *Urban studies (Edinburgh, Scotland)* 38.12 2103–2110.

Kemeny, J. (1995) *From Public Housing to the Social Market: Rental Policy Strategies in Comparative Perspective*. London: Routledge

Kiinteistöliitto (2022). Taloyhtiöiden hallituskysely 2022 - Taloyhtiöiden hallitusten taustat ja hallitustyön tuloksellisuus. https://www.kiinteistoliitto.fi/media/7125/hallituskysely2022_vastaajien_profiilit.pdf (Viitattu 5.1.2023.)

Kortteinen, M. (1982). *Lähiö: tutkimus elämäntapojen muutoksesta*. Helsinki: Otava

Kortteinen, M., Tuominen, M., Vaattovaara, M. (2005). Asumistoiveet, sosiaalinen epäjärjestys ja kaupunkisuunnittelu pääkaupunkiseudulla. *Yhteiskuntapolitiikka-YP 70: 2*, s. 121-131

Kouvo, A., Haverinen, R. (2017). "Dealing with Disturbances: Intervention and Adaptation in Finnish Neighbourhoods." *Urban studies (Edinburgh, Scotland)* 54.16 (2017): 3755–3771. Web.

Kuntaliitto. (2021). Kaupunkien ja kuntien lukumäärät ja väestötiedot. <https://www.kuntaliitto.fi/kuntaliitto/tietotuotteet-ja-palvelut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumaarat-ja-vaestotiedot> (viitattu 20.3.2023).

Laitinen, K., Norvasuo, M., (2014). *Asukkaiden yhteistilat ja kolmannet paikat*. Aalto-yliopiston julkaisusarja. Espoo.

- Lapintie, K., Hasu, E. (2010). Asumisen monet kulttuurit. Teoksessa A. Juntto (toim.), Asumisen unelmat ja arki (pp. 151–176). Gaudeamus.
- Laumann E, O. (1973). Bonds of Pluralism: The Form and Substance of Urban Social Networks. New York: Wiley
- Lehtonen, H. (1990). Yhteisö. Tampere: Vastapaino.
- Lindroos, K. (2018) Yhteisömanageri on sosiaalinen talonmies, joka tietää miten asuintalosta tehdään hyvä naapurusto. <https://www.mustread.fi/artikkelit/yhteisomanageri-on-sosiaalinen-talonmies-joka-tietaa-miten-asuintalosta-tehdaan-hyva-naapurusto/> (viitattu 6.3.2023)
- Lintumäki, A., Vesterinen, A., Nykänen, E. (2021). Asuinalueiden yhteisöllisyyttä rakentamassa – Yhteisömanagerin opas. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Mikkeli.
- Lipasti, L. (2018). Helsingin kaupunginosien yhteisöllisyys ja alueellinen sosiaalinen media. Geotieteiden ja maantieteen laitos. Helsingin yliopisto
- Lundqvist, L.J. (1992). Dislodging the Welfare State? Housing and Privatisation in Four European States (Delft, Delft University Press).
- Lähdesmäki, T., Saresma, T., Hiltunen, K., Jäntti, S., Säaskilahti, N., Vallius, A. & Ahvenjärvi, K. (2016). “Fluidity and flexibility of ‘belonging’: Uses of the concept in contemporary research”. *Acta Sociologica* 59 (3), 233–247.
- Macintyre, S., Ellaway, A., Cummins, S. (2002). Place Effects on Health: How Can We Conceptualise, Operationalise and Measure Them? *Social science & medicine* (1982). 55. 125-39. 10.1016/S0277-9536(01)00214-3.
- Mahoney, J. (2000). Path Dependence in Historical Sociology. *Theory & Society*, 29, 507-548. <https://doi.org/10.1023/A:1007113830879>
- Malinowski, B. (1923) *The Problem of Meaning in Primitive Languages. The Meaning of Meaning: A Study of Influence of Language upon Thought and of the Science of Symbolism.*

Marsden, P. V. (1987). Core Discussion Networks of Americans. *American Sociological Review*, 52(1), 122–131. <https://doi.org/10.2307/2095397>

Meriläinen, S. 2016. Tavallisia koteja. 1900-luvun suomalaista asumisen arkkitehtuuria, kuusi tarinaa. Helsinki, Rakennustieto.

Moksony, F. (1999). Small Is Beautiful: The Use and Interpretation of R2 in Social Research. *Szociologiai Szemle*. 130–138.

MOT Sanakirjat. (2022). Oxford Dictionary of English. https://sanakirja-fi.ezproxy.utu.fi/oxford_english/english-english/chat (viitattu 10.10.2022)

Nummenmaa, L. (2004). Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.

Nummenmaa, L. (2021). Tilastotieteen käsikirja. Helsinki: Tammi.

Paavolainen, T. (2021). [Yhteisöllisyys asumisessa. Katsaus ikääntyneiden yhteisölliseen asumiseen](#). Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen raportteja 51/2021.

Peters, B.G. (1999). *Institutional Theory in Political Science: The New Institutionalism*. Pinter.

Rajakoski, N. (2017). Asuminen ja yhteisöllisyys – tutkimuksen tulokset. Ilmarinen Oy. <https://www.sttinfo.fi/data/attachments/00501/7a07a86a-7557-4ccd-90a1-7eb3b2b49d31.pdf> (Viitattu 3.1.2022)

Rask, M., Puustinen, A. & Raisio, H. (2020). Understanding the Emerging Fourth Sector and Its Governance Implications. *Scandinavian Journal of Public Administration* 24(3), 29-51. <http://ojs.ub.gu.se/ojs/index.php/sjpa/article/view/4749>

Riiali, M. (2021). ”Kuolettavan äänetöntä” – lähiö toisensa perään kuihtuu tylsyyden tyysijaksi Helsingissä, tutkija kertoo, mistä ilmiössä on kyse”. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000008267473.html>

Ross, C., Jang S. J. (2000). Neighborhood Disorder, Fear, and Mistrust: The Buffering Role of Social Ties With Neighbors. *American journal of community psychology*. 28. 401-20. 10.1023/A:1005137713332.

Rusanen, J., Muilu, T., Colpaert, A., (2003). Vanhukset keskittyvät taajamiin. Tilastokeskus.

Saavola, K. & Kurki, H., (2002). Asukastalot ja yhteiskerhotilat 2002. Asukastalojen ja asuinalueiden kehitysprosesseja.

Sampson, R. J., Raudenbush S.W., Earls, F. (1997). Neighbourhoods and Violent Crime: A Multilevel Study of Collective Efficacy. *Science*. Vol 277 Issue 5328. 918-924.

Savage, M., Bagnall, G. et al. (2004). *Globalization and belonging*. Thousands Oaks: SAGE.

Savage, M., Bagnall, G., Longhurst, B. (2005). *Local Habitus and Working class Culture*. Teoksessa Devine F., Savage, M., Scott, J., Crompton, R. (toim.) *Rethinking Class. Culture, Identities and Lifestyle*. Basingstoke: Palgrave MacMillan.

Savage, M. (2010). “Focus Article. The Politics of Elective Belonging”. *Housing, Theory and Society* 27(2), 115–161.

Savolainen, P. (2013). *Katsaus helsinkiläisiin asukastiloihin 2012*. Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helka. Saatavissa: <http://kaupunginosat.net/portal/yhteiset/234-tutustu-helkan-selvitykseen-helsinkil%C3%A4isist%C3%A4-asukastiloista> (viitattu 16.12.2022).

Schieffloe, P. M. (1985) *Nærmiljø i bysamfunn. Byforskningsprogrammer 1985*. Oslo

Schieffloe, P. M. (1990) "Networks in Urban Neighbourhoods: Lost, Saved or Liberated Communities?" *Scandinavian Housing & Planning Research* 7: 93-103.

Sicakkan, H.G, Lithman, Y. (2005). *Changin the Basis of Citizenship in the Modern State: Political Theory and the Politics of Diversity*. Studies in Political Science. Edwin Mellen Press Ltd.

Somers, M. (2008). *Genealogies of Citizenships. Markets, Statelessness, and the Right to Have Rights*. Cambridge: Cabridge University Press

Stacey, M. (1969) *The Myth of Community Studies*. *The British Journal of Sociology*, vol 20, no. 2 134-147. New York: Wiley.

Strandell, A. (2010). *Asukasbarometri 2010. Asukaskysely kaupunkimaisista asuinympäristöistä*. Suomen ympäristökeskus, Suomen ympäristö 31/2011.

Strandell, A. (2017). *Asukasbarometri 2016. Kysely kaupunkimaisista asuinympäristöistä*. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 19/2017.

Suomen virallinen tilasto (SVT). (2018). *Asunnot ja asuinolot*. ISSN=1798-6745. Yleiskatsaus 2017, 1. Asuntokanta 2017. Helsinki: Tilastokeskus (viitattu: 20.3.2023).

Saatavissa: http://www.stat.fi/til/asas/2017/01/asas_2017_01_2018-10-10_kat_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT). (2020a). *Siviilisäädyn muutokset*.

ISSN=1797-6413. 02 2019. Helsinki: Tilastokeskus (viitattu: 4.2.2021).

Saatavissa: http://www.stat.fi/til/ssaaty/2019/02/ssaaty_2019_02_2020-11-12_tie_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT). (2020b). *Asunnot ja asuinolot*.

ISSN=1798-6745. Yleiskatsaus 2019. Helsinki: Tilastokeskus (viitattu: 4.2.2021).

Saatavissa: http://www.stat.fi/til/asas/2019/01/asas_2019_01_2020-10-14_tie_002_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVY). (2022). *Suurimpien kuntien väkiluku*. Helsinki:

Tilastokeskus. (viitattu 20.3.2023).

https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html

Taber, K. S. (2018). The use of Cronbach's alpha when developing and reporting research instruments in science education. *Research in Science Education*, 48 (6), 1273-1296

Takala, S. (2014). Naapurin kanssa: Yhteiset saunat ja olohuoneet yleistyvät. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/koti/art-2000002783260.html>

Tervo, A., Meriläinen S. Pirinen, A. (2018). Jaetut tilat. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen raportteja 1/ 2018. Lahti 2018.

Tervo, A. (2021). Domestic Space for Solo Living: Changing patterns in the Helsinki Metropolitan Area, Finland. Aalto yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. Arkkitehtuurin laitos. Aalto University.

Turja, T. (2022). Yksinäisyysbarometri 2022. Suomen Punainen Risti Tutkimus- raportti. Taloustutkimus Oy. PDF-dokumentti.

Tönnies, Ferdinand. (1963). *Gemeinschaft und Gesellschaft, Grundbegriffe der Reinen Soziologie* Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft 1970. (Alkuteos *Gemeinschaft und Gesellschaft*, 1887.)

Töttö, Pertti (1996). Ferdinand Tönnies – Gemeinschaft ja Gesellschaft. Teoksessa: Jukka Gronow, Arto Noro ja Pertti Töttö: *Sosiologian klassikot*. Helsinki: Gaudeamus, 154–172.

Völker, B., Flap, H. (2007). Sixteen million neighbors: A multilevel study of the role of neighbors in the personal networks of the Dutch. *Urban Affairs Review*, 43, 256–284.

Warren, William. (2006). The dynamics of perception and action. *Psychological review*. 113. 358-89. 10.1037/0033-295X.113.2.358.

Wellman, B. (1979). The Community Question: The Intimate Networks of East Yorkers. *American Journal of Sociology*. Vol. 84. No. 5. 1201-1231.

Wellman, B. (1996). Are personal communities local? A Dumptarian reconsideration *Social Networks* 18: 347-354

Wellman, B. (1999). *Networks in the Global Village*. Colorado: Westview Press.

Young, M., Willmott, P., (1957). *Family and Kinship in East London Harmondsworth*: Penguin

Young, M., Willmott, P. (1973). *The Symmetrical Family: A Study of Work and Leisure in the London Region*. London: Routledge

Yuval-Davis, Nira. (2006). "Belonging and the politics of belonging". *Patterns of Prejudice* 40 (3), 197–213

Liitteet

Liite 1. Kysymys numero 48 vuoden 2016 Asukasbarometrissa

48. Jos olisitte nyt muuttamassa, miten tärkeinä pitäisitte seuraavia tekijöitä asuinalueen valinnassa?

	ei lainkaan tärkeä	ei kovin tärkeä	jonkin verran tärkeä	melko tärkeä	erittäin tärkeä	en osaa sanoa
a) Lapsuuden ympäristö, sukujuuret	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
b) Sukulaiset asuvat lähellä	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
c) Luonnonläheisyys	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
d) Rauhallisuus	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
e) Meluttomuus	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
f) Terveellisyys, hyvä ilman laatu	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
g) Turvallisuus	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
h) Asuinalueen esteettömyys	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
i) Kauppaan pääsee kävellen tai pyörällä	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
j) Harrastuksiin pääsee kävellen tai pyörällä	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
k) Työ- tai opiskelupaikalle pääsee kävellen tai pyörällä	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
l) Kahviloiden, ravintoloiden ja kulttuuripalvelujen läheisyys	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
m) Hyvät joukkoliikenteen yhteydet	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
n) Hyvät kävely- ja pyöräily-yhteydet	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
o) Sujuvat yhteydet autolla	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
p) Lähikoulun hyvä taso	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
q) Lapsilla kavereita kävelymatkan päässä	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
r) Sosiaaliset kontaktit, naapurit ja ystävät	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
s) Alueella on hyvä maine	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
t) Alueen historia, identiteetti ja kerroksellisuus	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
u) Naapuruston asukkaiden samanhenkisyys	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
v) Alueen monikulttuurisuus	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
w) Alueen autottomuus	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
x) Tuttu ympäristö	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐

Liite 2. Kysymys numero 49 vuoden 2016 Asukasbarometrissa

49. Jos olisitte nyt muuttamassa, miten tärkeinä pitäisitte seuraavia tekijöitä asunnon valinnassa?

	ei lainkaan tärkeä	ei kovin tärkeä	jonkin verran tärkeä	melko tärkeä	erittäin tärkeä	en osaa sanoa
a) Oma piha	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
b) Oma päätösvalta	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
c) Ei lähinaapureita	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
d) Asumisen vaivattomuus, helppohoitaisuus	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
e) Asunto on hyvin varusteltu	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
f) Oma sauna	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
g) Oma autopaikka	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
h) Tilaa lemmikkieläimille	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
i) Tilaa työnteolle kotona	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
j) Tilaa harrastamiselle kotona	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
k) Alhaiset asumiskustannukset	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
l) Asunnon ja asuintalon esteettömyys	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
m) Hissi jos asunto ei ole maantasossa	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
n) Yhteisöllisyys, tilojen ja tavaroiden jakaminen	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐
o) Asuintalon energiatehokkuus	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	9 ☐

Liite 3. Tutkielmassa käytetyt muuttajat

Muuttuja	Luokat + tunnusluvut	N	Lisätietoja
Selittävät			
Yhteisöllisyyden merkitys asumisvalinnassa	Min 1, Max 5 keskiarvo 3,21	2925	Muodostettu muuttujista: <i>Jos olisitte nyt muuttamassa, miten tärkeinä pitäisitte seuraavia tekijöitä asuinalueen valinnassa?</i> 1. Sosiaaliset kontaktit, naapurit ja ystävät 2. Naapuruston asukkaiden samanhenkisyys. <i>Jos olisitte nyt muuttamassa, miten tärkeinä pitäisitte seuraavia tekijöitä asunnon valinnassa?</i> 3. Yhteisöllisyys, tilojen ja tavaroiden jakaminen
Selittävät			
Sukupuoli	1. Mies 2. Nainen	1. 1306 2. 1699	
Ikäryhmät	1. Nuori aikuinen 2. Perheellinen 3. Keski-ikäinen 4. Ikääntynyt	1. 304 2. 616 3. 847 4. 1109	Muodostettu uudelleen luokittelemalla: nuori aikuinen ikävuodet 20–29, perheellinen ikävuodet 30-49, keski-ikäinen ikävuodet 50-64, ikääntynyt ikävuodet 65-84, poistettu 15-19v
Asumismuoto	1. Omakotitalo 2. Pari- tai rivitalo 3. Kerrostalo	1. 874 2. 562 3. 1390	
Hallintamuoto	1. Omistusasunto 2. Vuokra-asunto (sisältää työsuhdeasunnot) 3. Asumisoikeus / osaomistus	1. 2202 2. 673 3. 88	
Vuositulot	1. Alle 9999 2. 10000-19999 3. 20000-39999 4. 40000-69999 5. 70000-99999 6. yli 100000	1. 228 2. 386 3. 762 4. 838 5. 433 6. 260	
Perhetyyppi	1. Yksin, alle 65v 2. Lapseton pariskunta 3. Yli 65v kotitalous 4. Lapsiperhe alle 7v 5. Lapsiperhe 7-17v 6. Muu kotitalous	1. 412 2. 580 3. 1220 4. 242 5. 342 6. 209	
Asumisaika	Jatkuva muuttuja arvot 0–70	2949	